

23911

T.C.
A.Ü. EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDA YENİLEŞME
ÇALIŞMALARININ KRİTİK ANALİZİ
(1990-1992)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA HAZIR

Danışman: Prof. Dr. Fatma VARIŞ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ANKARA, 1993

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Başkan : .....

Üye : .....

Üye : .....

Tezin kabul edildiği tarih: / /1993

Ö N S Ö Z

Ülkemizde, eğitim alanında yapılan yenileşme çalışmalarının, tarih akışı içinde genellikle başarısızlıkla sonuçlandığı görülmektedir. Birinci Heyet-i İlimiye'den başlayarak, çeşitli şûra ve toplantılarda, araştırmaların öneri kesimlerinde, sağlıklı ve tutarlı bir düşünce yapısı bulunmasına rağmen, uygulamalarda çeşitli arayışların olduğu görülmektedir. Eğitim tarihimizde, belgelere dayalı çalışmalara yer verilmekle birlikte, yenileşmeye dönük çalışmaların uygulamaya neden geçemediklerine ilişkin inceleme ve araştırma yeterince yapılmamıştır.

1990-1992 yılları arasında, ortaöğretim programlarında, yenileşme çalışmalarının analizini yapmayı amaçlayan ve bu yıllar içinde alınan kararların uygulamaya ne derecede yansıdığını ortaya koyan bu araştırma dört bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde; araştırmanın kuramsal çerçevesi ve problemi tartışılmış, ikinci bölümde, yöntem başlığı ile amaçlar, sınırlılıklar, evren-örneklem, veri toplama araç ve teknikleri, toplanan verilerin analiz ve düzenlenmesi ile ilgili bilgiler verilmiş, üçüncü bölümde bulgular ve yorumlar yer almış, dördüncü bölümde ise özet, sonuç ve öneriler verilmiştir.

Bu alanda yapılan araştırmaların azlığı dikkate alındığında, bu araştırmanın, bir ölçüde bu boşluğu dolduracağı umulmaktadır.

Araştırmanın yürütülmesinde değerli yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Fatma Varış'a en derin saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Fatma Hazır

Ocak, 1993

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No:</u>
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar LISTESİ	IV

I. GİRİŞ

1. 1923-1990 Yılları Arasında Toplanan Milli Eğitim Şuralarında Alınan Ortaöğretim Programlarına İlişkin Kararlar.....	1
2. Türkiye'de Ortaöğretim Programlarının Uygulamadaki Görünümü....	13
3. 1990-92 Yıllarında Ortaöğretim Programlarında Yenileşme Çalışmaları.....	20
4. 1990-92 Yılları Arasında Ortaöğretim Programları ile İlgili Olarak Yapılan Çalışmaların Program Geliştirme Açısından Görünümü.....	37

II. YÖNTEM

1. Araştırmanın Amaçları.....	44
2. Araştırmanın Sınırlıkları.....	45
3. Evren ve Örneklem.....	45
4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	47
5. Toplanan Verilerin Analizi ve Düzenlenmesi.....	47
6. Tanımlar.....	48

III. BULGULAR VE YORUMLAR

1. Kişilere İlişkin Bilgiler.....	49
2. 1923-1990 Yılları Arasında Ortaöğretim Programlarındaki Yenileşme Çalışmalarının Görünümüne İlişkin Sentezler.....	51
3. 1990-92 Yılları Arasında Ortaöğretim Programlarındaki Gelişmelerin Mahiyetine İlişkin Bulgular.....	53
4. Uygulamada Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Program Geliştirme Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular.....	54
5. Yeni Girişim Konusunda Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	61

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Özet.....	80
2. Sonuç.....	81
3. Öneriler.....	83

KAYNAKÇA.....	85
---------------	----

EKLER.....	89
------------	----

1: Görüşme Formu.....	90
2: Ankara Valiliği ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Yazıları	94
3: Öğretmenler Kurulunda Durumları Görüşülecek Öğrenciler Konulu Genelge.....	96
4: Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği.....	98
5: 1990-92 Yılları Arasında Basında Çıkan Eleştiriler.....	114

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa No:
1 Araştırma Kapsamına Alınan Okullar ve Yönetici-Öğretmen Sayıları	46
2 Yönetici ve Öğretmenlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı	49
3 Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdem ve Unvanlara Göre Dağılımı	50
4 Yönetici ve Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımları	51
5 Araştırma Kapsamına Alınan Okullarda 1991-1992 Öğretim Yılıının İlk Döneminde Açılan Seçimlik Ders Sayıları	56
6 Yönetici ve Öğretmenlerin Okullarında Açılan Seçimlik Dersleri Bilme Durumları	58
7 Öğrencilerin Seçimlik Dersleri Seçme Şekillerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri	60
8 Seçimlik Derslerin Açılabilmesi İçin Yöneticilere Göre Okullarındaki Koşulların Durumu	61
9 Seçimlik Derslerin Açılabilmesi İçin Öğretmenlere Göre Okullarındaki Koşulların Durumu	62
10 Öğrencilerin Liseyi Bitirebilmeleri İçin Almaları Gereken Kredi Sayısının Yönetici ve Öğretmenler Tarafından Bilinme Durumu	63
11 Yönetici ve Öğretmenlere Göre Programlarda Yer Alan Ortak Derslerin Durumu	65
12 Derslerin Kredilendirilmesi Konusunda Öğretmenlerin Bilgilendirilme Durumu	66
13 Yönetici ve Öğretmenlerin Derslerin Kredilendirilmesi Konusunda yapılması Gerekenlere İlişkin Görüşleri	67
14 Okullarda Derslerin Haftalık Saatlerinde Yoğunlaştırmanın Yapılma Durumu	68
15 Derslerin Haftalık Saatlerinde Yoğunlaştırmanın Nasıl Yapıldığına İlişkin Görüşler	69

Tablo

16 Öğrenci Başarısını Saptama ve Not Verme Konularında Öğretmenlerin Bilgilendirilme Durumu	70
17 Okullarda Öğrenci Başarısını Saptama ve Not Verme Konularında Yapılan Çalışmalar	71
18 Ders Geçme ve Kredi Düzeninin Öğrencilerin Devamı ve Çalışmasını Etkileme Durumu	72
19 Yönetici ve Öğretmenlere Göre Ders Geçme ve Kredi Düzenin Öğrencilerin Devamını ve Çalışmasını Olumsuz Etkileme Nedenleri	73
20 Ders Geçme ve Kredi Düzenin Başarılı Olabilmesi İçin Hazırlık Aşamasında Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri	75
21 Ders Geçme ve Kredi Düzenin Başarılı Olabilmesi İçin Yıl İçinde Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri	77

I. GİRİŞ

Bu çalışma ile ülkemizde, 1990-92 yılları arasında ortaöğretim düzeyinde yürürlüğe koyulan yenileşme çalışmalarının iki öğretim yılı süresince uygulamaya yansıma durumu analiz edilecektir. Milli Eğitim Bakanlığı'nca yenilik olarak sunulan kararların, düşünsel ve karar açısından geçmişe dönük temellerine inebilmek için, Cumhuriyet'in ilanından itibaren ülkemizde, ortaöğretim programları ile ilgili olarak yapılan yenileşme çalışmaları ve bu çalışmaların sonuçlarına değinmek yerinde olacaktır.

Bilim ve teknolojinin çok büyük bir hızla değiştiği ve geliştiği çağımızda, eğitim, bu gelişmelerin ve değişmelerin devamlılığını sağlayacak, yaratıcı, çağdaş ve üretici nesillerin yetiştirilmesi gibi önemli bir görevi üstlenmiştir.

Başka bir deyişle, eğitim, bir taraftan bireylerin topluma sağlıklı uyumuna yardım ederken, diğer taraftan da bireyleri geliştirerek toplumun gelişmesine de yardım etmektedir. Eğitim, toplumda meydana gelen sosyal, kültürel, ekonomik ve politik değişme ve gelişmelerden etkilenmektedir; bu nedenle eğitim sistemlerinin çağ koşullarını yakından izlemesi ve sürekli olarak yenilenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla; gerek ülkemizde ve gerekse diğer ülkelerde toplumların ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak, eğitimi çağdaş dünya koşullarına uyarlama kaygısı her zaman hissedilmiştir, bu durum, sadece öğretim düzeninde birkaç yapısal boyutun değişimiyle sınırlı kalmayıp, yenileşme ve reform ihtiyacını da beraberinde getirmiştir.

Oğuzkan, Türkiye'de eğitim alanında hissedilen yenileşme ve reform ihtiyacını şöyle belirtmiştir:

"Cumhuriyet'ten bu yana hızlı bir değişim sürecini ve sancısını yaşayan Türkiye'de toplum, herkes için daha uzun süreli bir temel eğitim, ortaöğretimde fırsat eşitliğinin yaygınlaştırılması, farklı ilgi, istek ve yeteneklerin anlaşılması ve yönlendirilmesi, öğrenci önündeki seçeneklerin çeşitlendirilmesi, öğretim basamakları ile kurumları arasında dikey ve yatay geçişlerin kolaylaştırılması, üniversite önünde bekleyen yığınların azaltılması, kısaca, ortaöğretimin donmuş kalıplarından sıyrılarak yirminci yüzyılın son çeyreğinde Türkiye'nen gerçeklerine ve ihtiyaçlarına dönük bir yola girmesini istiyordu. Hızlı değişmekte olan toplumun, içine girdiği çelişkiler, çalkantılar ve bunalımlar yenileşme ihtiyacını daha da ivedi hale getiriyordu" (Oğuzkan, 1981, s.2).

Oğuzkan'ın da belirttiği gibi, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte eğitime bir yenileşme aracı olarak bakılmış, toplumumuzun eğitimden beklentileri artmış, çeşitlenmiş ve bu istekleri karşılayabilmek için, eğitim sistemimizde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Hiç kuşkusuz, bu gelişmelerde, çeşitli tarihlerde toplanan Milli Eğitim Şûralarının payı büyük olmuştur. Ataunal ve Özalp'ın da belirttiği gibi "Milli Eğitim Sistemimizin düzenlenmesi ve zaman içerisinde yenileşme çalışmalarını, Talim ve Terbiye Kurulu ile birlikte inceleme ve bakanın onayına sunulacak kararları almak üzere bu konudaki mevzuatın gereği olarak kurulan Milli Eğitim Şûraları, Cumhuriyet dönemi boyunca önemli girişim ve katkılarda bulunmuştur" (Ataunal, Özalp, 1977, s. 109-110).

Özellikle, 1960'lı yıllarda planlı kalkınma döneminde ilk kez, 1.ci beş yıllık kalkınma planının 7.ci kesimi eğitimimizde yapılması gereken yenileşmeye yol göstermiştir, ayrıca, eğitim sistemimizin temel sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri milli eğitim şûralarına da yansımıştır. Toplumumuzun ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve eğitim sistemimizi bu doğrultuda yenilemek amacıyla yapılan yasal düzenlemelerle birlikte, toplanan şûralarda da model önerileri geliştirilmiş ve kararlar alınmıştır. Bu nedenle, 1990-1992 yılları arasında kamuoyuna yenileşme olarak sunulan ve ortaöğretim kurumlarına birer genelge ile bildirilen yenileşme etkinliklerini daha iyi değerlendirebilmek için, ilgili rapor ve dökümanlara dayanarak, konumuza ilişkin şûra kararlarında diyakronik bir gezinti yapılacaktır.

1. 1923-1990 Yılları Arasında Toplanan Millî Eğitim Şûralarında Alınan Ortaöğretim Programlarına İlişkin Kararlar:

Ülkemizde, Cumhuriyet'in ilanından itibaren ortaöğretim programlarında kaydedilen gelişmeleri görebilmek için, kalın çizgilerle, bu programların bugüne kadar geçirmiş olduğu evrimin stratejik noktalarına değinmek yerinde olacaktır. Bu nedenle, öncelikle 1923-1990 yılları arasında toplanan Millî Eğitim Şûralarında Ortaöğretim Programları ile ilgili olarak alınan kararlar kategorik olarak yansıtılacak ve daha sonra da bu kararların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

1923-1990 yılları arasında toplanan milli eğitim şûralarında ortaöğretimle ilgili olarak alınan kararların:

Kaynağı;	Eğitim Programları ile İlgili Olanları;
-I. Heyet-i İlmiye Toplantı Tutanakları (1923)	<ul style="list-style-type: none"> *Galatasaray lisesinin teşkilat ve programlarının belirlenmesi *Sultanilerin örgüt ve öğretim süresinin değiştirilmesi
-II. Heyet-i İlmiye Toplantı Tutanakları (1924)	<ul style="list-style-type: none"> *Ortaokul ve liselerin sürelerinin üçer yıl olarak, tespiti, böylece ortaöğretimin altıyla indirilmesi. *Ortaokul, lise ve öğretmen okulu programlarının genişletilmesi ve sosyoloji dersinin eklenmesi *Ders kitaplarının yazdırılması.
-I. Maarif Şûrası Raporu (17-29 Temmuz-1939)	<ul style="list-style-type: none"> *Ortaokul, lise ve ilköğretmen okulları imtihan yönetmelikleri. *Ortaokul ve liselerde disiplin talimatnamesi *Lise müfredat programının hazırlanması *Ortaokul ve liselerde öğrencilere yaptırılacak yazılı ödevler hakkında talimatname. *Okullarda derslerin öğleden önceye alınması ve öğle sonralarının ortaokullarda isteğe bağlı, liselerde ise mecburi olarak öğretmenlerin yönetiminde, serbest ve ortak faaliyetlere ayrılması. *Yeniden ortaöğretim kurumlarının açılmasında gözönünde tutulacak esasların belirlenmesi. *Eğitimin gün ve yıl içindeki zamanlarının tespiti *Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret öğretim kurumlarının yönetmeliklerinin belirlenmesi. *Sınıf mevcutlarının saptanması, liseye alınacak öğrenci sayısının beş yıllık plana bağlanması ve liseye girişin sınavla olması.

-II. Maarif Kongresi Tutanakları
(15-21 Şubat 1943)

- *Bütün öğretim kurumlarında anadili çalışmalarının veriminin artırılması.
- *Türklük eğitiminde, tarih öğretiminin metod ve vasıtalar yönünden incelenmesi.
- *Okullarda ahlak eğitiminin geliştirilmesi.

-III. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(2-10 Aralık 1946)

- *Ticaret ortaokulları ve liselerinde derslerin öğleden önceye alınması ve ders programlarının yeniden tespit edilmesi.
- *Erkek sanat okulları ve enstitüleri, atelye ders saatlerinin artırılması ve ders dağıtım çizelgelerinin yeniden belirlenmesi.
- *Kız teknik öğretim okullarının kültür derslerinin azaltılması, meslek ve atelye ders programının toplum ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilmesi.
- *Orta derecedeki teknik öğretim okulları öğretmen ve yöneticileriyle ilgili mevzuatın günün ihtiyaçlarına göre ayarlanması ve süresinin dört yıla çıkarılması.

-IV. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(22-31 Ağustos 1949)

- *Lise ders konularının dört yıllık öğretime göre saptanması.
- *Objektif ölçme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi.
- *Eğitim ve öğretimde dayanan esasların saptanması

-V. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(5-14 Şubat 1953)

- *Bu şûra ile ilköğretimin sorunları görüşülüp, çözüm yolları araştırılmış, okul öncesi eğitimi ve özel eğitime muhtaç çocukların sorunları ele alınmıştır.

-VI. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(18-23 Mart 1957)

- *Sınıf geçme yerine ders geçme usûlünün önerilmesi.
- *Ticaret liselerinde, öğrencilere daha çok uygulamalı meslek bilgisi verilmesi.
- *Yapı ve sanat enstitülerinin sürelerinin üç yıla çıkarılması.
- *Çıraklık eğitiminin yasal esaslara

-VII. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(5-15 Şubat 1962)

- *Liselerin, genel eğitim veren bir okul olup, esas fonksiyonu yüksek öğretime gidecek öğrencilerle, liseden sonra hayata atılacak gençlere hem genel kültür, hem de ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun gerekli meslek öncesi bilgi ve becerileri kazandıran kurum olarak tanımlanması.
- *Mesleki ve genel öğretim kurumlarının aynı çatı altında toplanması, çok gayeli bir okul olarak kurulması.
- *Ortaöğretimin ilk kademesinde ortaokul, ikinci kademesinde lise bulunan bir eğitim düzeyi olarak saptanması.
- *Lise ve dengi meslek okullarını bitiren öğrencilerin fakültelere giriş hakkını elde edebilmek için "çeşitli olgunluk sınavlarına" tabi tutulmaları
- *Kız Teknik eğitimin amacının, çevrenin yaşama koşullarını geliştiren, sanat zevki olan yerel sanatları uygulama yeteneği kazanan, bilgi ve becerilerini yurt ekonomisi yararına kullanabilen üretici yurttaşların yetiştirilmesi şeklinde belirlenmesi.
- *Erkek Teknik eğitimin amacının, milli eğitimin temel ilkelerine uygun olarak, ülkenin teknik alanda gereksinim duyduğu insangücünün yetiştirilmesi şeklinde tanımlanması.
- *Eğitim enstitülerinin bölümlerinin üç yıla çıkarılması, fen ve edebiyat gruplarının ikişer bölüme ayrılması.
- *Ortaokulun, bütün çocuklar için aynı programı uygulayan ortak kültür kurumu olarak kabul edilmesi, programının zorunlu ve seçmeli dersler olarak iki bölümden oluşması ve programların ortaokulun amaçları doğrultusunda hazırlanması.

-VIII. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(28 Eylül - 3 Ekim 1970)

- *Ortaöğretim ikinci devrenin; "15-17" yaş grubundaki öğrencilere verilen genel, mesleki ve teknik eğitimin tümünü kapsar, şeklinde tanımlanması.
- *Nüfusu az olan iki devre ortaöğretiminin genel mesleki ve teknik öğretim programlarından oluşan çok amaçlı bir okul olarak kurulabileceğinin benimsenmesi.
- *Çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçişlerin belirlenmesi.
- *Çeşitli programların, "ders geçme ve kredi düzeni"ne göre tamalanmasının ilke olarak kabul edilmesi.
- *Ortaöğretimin görevlerinin: a) Yüksek öğretime hazırlamak, b) Hem mesleğe hemde yükseköğretime hazırlamak, c) Hayata ve iş alanlarına hazırlamak, şeklinde tanımlanması.
- *Ölçme ve değerlendirmenin objektif yöntemlerle yapılması. Her derste öğrenci başarısının beşli not ölçeğine göre değerlendirilmesi (Pekiyi-A, İyi-B, Orta-C, Geçer-D, Başarısız-E).

-1739 Sayılı Milli Eğitim Temel
Kanunu (1973)

- *Ortaöğretimin, "çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelmesi" şeklinde tanımlanması.
- *Ortaöğretimin, 8 yıllık temel eğitime dayalı, enaz üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsamaması.
- *Temel eğitimini tamamlayan, ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrencinin ortaöğretime devam etmesi ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanması hakkının verilmesi.
- *Yöneltmenin, temel eğitimle başlaması, ortaöğretimde de devam etmesi.

- *Yönelme esaslarının ve çeşitli programların veya ortaöğretim okulları arasında yapılacak yatay ve dikey geçiş şartlarının M.E.B.'ca düzenlenmesi.
- *Ortaöğretimin amaç ve görevlerinin belirlenmesi

-IX. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(24 Haziran-4 Temmuz 1974)

- *Ortaöğretimde ders geçme ve kredi düzeninin uygulanması kararı.
- *Lise bitirme sınavlarının kaldırılması, bütünleme kurslarının düzenlenmesi.
- *Bütünleme sınavlarının, yetiştirme kurslarından sonra Haziran ayında yapılması.
- *Değerlendirme ilkelerinin belirlenmesi.
- *Rehberlik ve eğitsel çalışmaların yeniden düzenlenmesi.
- *Liselerde yıllık ders çeşidinin azaltılması ve derslerin yoğunlaştırılmış olarak verilmesi için ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması.
- *Ortaöğretimde yatay ve dikey geçişlerin belirlenmesi
- *Ölçme işlemine ve ölçme sonuçlarının kullanımına ilişkin ilkelerin belirlenmesi.
- *Programların, temel nitelikte genel kültür kazandıran ortak dersleri, öğrencinin ihtiyacına ve çevrenin özelliklerine cevap veren seçmeli dersleri, ilgi, istidat ve kabiliyetlerin belirlenmesine ve kişiliklerin oluşmasına yardımcı olan rehberlik ve eğitsel çalışmaları kapsamı.

- X. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(23-26 Haziran 1981)

- *Tek tip ve çok amaçlı lise programlarının kabul edilmesi (akademik ve işe dayalı programlara yer verilmesi).

*Çok amaçlı liselerin gerçekleşmesi için, başlangıçta bina ve tesislerin değil, fakat programların ortak kültür ve seçime dayalı bölüm dersleri şeklinde yeniden düzenlenmesi.

*Ders geçme ve kredi düzeninin uygulanması.

*Lise programlarında ortak dersler ve seçmeli derslerin kabul edilen modele göre belirlenmesi.

*Yöneltmenin, temel eğitimin son üç yılından itibaren bir süreç olarak yer alması.

*Yaygın rehberlik hizmetlerinin verilmesi.

*Öğrenci başarısını değerlendirme ilkelerinin belirlenmesi, beşli not ölçeğinin kullanılması.

*Öğretmen ve diğer eğitim personelinin yetiştirilmesinde hizmet öncesi eğitimle yetinmeyip, bu eğitime hizmet içinde de bir süreklilik kazandırılması ve mevcut öğretmenlerin hizmetçi eğitimle, modele uyulanması ilkesinin kabulü.

-XII. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(18-22 Temmuz 1988)

*Fen liselerinde donatım ve alt yapı imkanları tamamlanmadan yenilerinin açılmaması kararı.

*Ortaöğretimin 9. sınıflarında ortak kültür derslerinin okutulması, 10. ve 11. sınıflarda bu derslere ek olarak kol dersleri ve seçmeli derslerin okutulması kararı.

-XI. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(8-11 Haziran 1982)

*Ortaöğretime öğretmen yetiştiren kurum programlarının belirlenmesi.

*Eğitim uzmanlarının eğitimi ve istihdam için model önerisinin hazırlanması.

-XIII. Milli Eğitim Şûrası Raporu
(15-19 Ocak 1990)

Bu şûranın gündemini "yaygın eğitim" konusu oluşturmuştur.

Yukarıda, kategorik çerçevede sunulan şûra kararları incelendiğinde, ortaöğretim programlarının, sürekli olarak, günün koşullarına ve değişen kalkınma ihtiyaçlarına göre değişikliğe uğradığı, ancak, 1950'li yıllardan, başka bir ifade ile ikinci dünya savaşından sonra, sistemin bütününe dönük bir uyarılma yapılamadığı görülmektedir. Bu konudaki uygulamalar, daha çok öğrencilerin sınıf geçmeleri ve üniversite önünde yığılmaları ile beliren sorunlar etrafında yoğunlaşmıştır. Bu durumu Özoğlu şöyle, ifade etmektedir:

"1960'lı yıllarda eğitim ve öğretim sorunlarını çözmek için girilen yenilik çalışmaları ve uygulamaları, ortaöğretim sisteminin yüksek-öğretimin önüne yığıldığı öğrenci kitlesi konusuna ve sorunlarına ağırlık vermiş ve toplanan şûralarda öğrenci akışını yeniden düzenlemek ve bu çerçevede öğrencileri eğitim sisteminde yönlendirmek için kararlar alınmış modeller geliştirilmiş ve denenmiştir" (Özoğlu, 1992, s. 73).

Özoğlu'nun belirttiği bu öneri modeller IX ve X. Milli Eğitim şûralarında yoğunluk kazanmıştır. Ancak, yukarıda belirlendiği gibi, modellerin bütünü ile uygulamaya geçirildiği söylenemez.

1974 yılında toplanan IX. Milli Eğitim şûrasında, eğitim sistemimizin 1739 sayılı M.E.T.K'da getirilen sisteme uygun olarak düzenlenmesine ilişkin kararlar alınmıştır. Ortaöğretimin, 1739 sayılı yasada belirtilen amaç ve görevleri yerine getirebilmesi için, bu kurum programlarının, yükseköğretime ve iş alanlarına hazırlayan ortak kültür dersleri, özel dersler ve seçmeli dersler çerçevesinde beceri kazandıran derslerden oluşacağı kararlaştırılmıştır. Dikkat edilirse, IX. şûra ile, liselerde esasen var olan seçimlik derslere, mesleki ve teknik konular bir branş olarak değil, fakat, birkaç seçimlik ders olarak getirilmiştir;

ancak bu kararlarında uygulamaya yansıdığı söylenemez. Programlarda, yatay ve dikey geçişlerin sağlanacağı ve bu geçişlerin öğrenim süresi içinde, ek programlarla sağlanabileceği görüşü benimsenmiştir. Yönelmenin gerçekleşebilmesi için, ortaöğretimin ilk yıllarında, öğrencilerin yeteneklerinin daha belirgin olmasına fırsat verilmesi ve onların istekle izleyebilecekleri çeşitli programlar için yönelme imkanlarının hazırlanması kabul edilmiştir. Ayrıca, ortaöğretimde ders geçme ve kredi düzeninin uygulanması kararı ile değerlendirmede süreklilik, kapsamlılık, açıklık, karşılıklı güven, denetleme ve düzeltme ilkelerine uyulması benimsenmiştir. Öğrenci akışı ile ilgili olarak, ölçme işlemi ve ölçme sonuçlarının kullanılmasına ilişkin ilkeler belirlenmiş ve beşli not sistemine dayanan bir ölçek verilmiştir. Ayrıca, VII. şûrada önerilen 8 yıllık temel eğitim düşüncesi, bu şûrada şekillenerek ilke haline getirilmiştir.

Görüldüğü gibi, IX. şûra, her öğretim kurumu için ayrı ayrı ders dağıtım çizelgeleri ve bu çizelgelerde ayrı dozlarda mesleki, kültürel ve seçmeli dersleri saptamıştır. Ancak, bu şûra, ortaöğretimi; ortak kültürde bütünleşen ve yeteneklerde zenginleşen tek tip programlara bağlamaktan çok ders çizelgeleri vb. ayrıntılar üzerinde durmuştur.

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şûrası, eğitim sistemimizde önemli bir aşama olarak görülmektedir. Çünkü, bu şûra ile daha önceki yıllarda toplanan şûralarda alınan kararlar incelenmiş ve o zamana kadar yapılan uygulamaların bir değerlendirmesi yapılarak, "Yeni Türk Milli Eğitim Sistemi" modeli oluşturulmuştur. Yani, bu şûrada, eğitim sistemimizdeki mevcut soruların çözümü için, sistem yaklaşımı ile bir öneri model oluşturulmuştur.

Modelde, ortaöğretim, çok amaçlı, değişik programlı tek tip lise ile donanımlı mesleki ve teknik okullardan oluşan bir yapı olarak önerilmiştir. Çok amaçlı okul programlarında, her öğrencinin alması gereken ortak derslerle birlikte, yerel olanaklara ve ihtiyaçlara dayalı derinlik yada beceri kazandırıcı çeşitli bölüm programlarına yer verilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece kültürde ortaklık, ilgi ve yeteneklerde zenginlik esasına uyulmuştur. Bu bölüm programları, fen, sosyal bilimler, dil, teknik, tarım, ticaret, turizm v.b. programlarla, öğrencileri yüksek öğrenime ve aynı zamanda bir işe hazırlama görevini üstlenmiştir.

Yine modelde, örgün ve yaygın eğitim arasında organik bir bağ kurulması ve çeşitli tür ve düzeylerde iş alanların hazırlayan alt sistemlere yer verilmesi uygun görülmüştür. Programlar arasında yatay ve dikey ilişkiler kurulması ve belli koşulları yerine getiren öğrencilerin geçişlerine olanak verilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece, lisede, hangi bölümü bitirirse bitirsin her öğrenci, aynı ortak kültür programını tamamlayacağı için, üniversite kapıları herkese eşit koşullarda açılacak ve öğrencilerin izledikleri bölümler doğrultusunda istedikleri fakülteye girmeleri mümkün olacaktır. Öğrencilerin bölümlere ayrılması ciddi rehberlik anlayışıyla yapıldığı takdirde üniversiteye girişte merkezi sınav sistemine gerek duyulmayacaktır.

Fakat, bugünkü uygulamalara bakıldığında, danışma arenası olan şuralarda önerilen bu ve benzeri modellerin ve alınan birçok kararın uygulamaya dönüştürülemediği görülmektedir. Önerilen modellerin ve alınan kararların uygulamaya yeterince yansımaması sonucu, özellikle ortaöğretim programlarındaki sorunlar günümüze kadar katlanarak artmıştır. Ortaöğretimimiz halen çatal görünümünü korumaktadır. Aşağıda, farklı tabelalarla, farklı genel müdürlüklere

bağlı olarak çalışan, farklı işlevler için kurulan, fakat, hemen tümü mezunlarını yüksek ğretim kapılarına yığan ortaöğretim kurumlarının bugünkü görünüme yer verilmiştir.

2. Türkiye'de Ortaöğretim Programlarının Uygulamadaki Görünümü:

1739 sayılı M.E.T.K., ortaöğretimi "ilköğretime dayalı, enaz üç yıllık ğretim veren, genel, mesleki ve teknik ğretim kurumları" olarak tanımlanmaktadır.

Öğrencileri yükseköğretime ve iş alanlarına hazırlama gibi önemli bir görevi üstlenen ortaöğretim programları, ilköğretimle yükseköğretim arasındaki zincirin önemli bir halkasını oluşturmaktadır. Bu nedenle; ortaöğretim programlarının geliştirilmesi, bu kurumlara devam eden gençlerin çalışma hayatındaki başarıları, aynı zamanda yükseköğretimi doğrudan etkilemektedir.

Ülkemizde, ortaöğretim programları incelendiğinde, üç ayrı programın uygulandığı görülmektedir. Bu programlar; a) Lise programları, b) Mesleki-Teknik programlar ve c) ok amaçlı programlardır.

a) **Lise Programları:** Bu gruba, Liseler, Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, ğretmen Liseleri, Anadolu ğretmen Liseleri, Akşam Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri girmektedir. Bu kurumları kısaca tanıtmak yerinde olacaktır.

(I) **Liseler:** Bu okullar, öğrencilerini ortaöğretim düzeyinde genel kültüre sahip, iş ve toplum sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, toplumsal ve

kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmeyi ve yükseköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır. Süresi, 3 yıldır (MEB. Brifingi, 1990, s. 35).

(II) Anadolu Liseleri: Bu liseler, fen bilimleri ve matematik derslerini öğretimini yabancı dille yapan ve seçme yöntemiyle aldıkları öğrencilerini yükseköğretime hazırlayan okullardır. Öğretim süresi beş yıllık ilkokul üzerine bir yılı hazırlık olmak üzere yedi yıldır (MEB. Brifingi, 1990, s. 36).

(III) Fen Liseleri: Milli eğitimimizin genel amaç ve ilkelerine uygun olarak, matematik ve fen bilimleri alanlarında üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerini sağlamak, memleketimizin ihtiyaç duyduğu yüksek düzeydeki bilim ve fen adamlarının yetiştirilmesine kaynaklık etmek, öğrencileri araştırmacılığa yönleltmek, yeni buluşlara meraklı, öğrencilerin çalışacakları ortamı ve şartları hazırlamak, diğer öğretim kurumlarımızın matematik ve fen programlarının günümüzün gerektirdiği yeniliğe kavuşturulması konusunda çalışmalara labaratuvarlık yapmak amacıyla kurulmuştur. Süresi, ortaokul üzerine üç yıldır, yatılı ve karma eğitim veren kurumlardır (MEB. Brifingi, 1990, s. 36).

(IV) Öğretmen Liseleri: Türk Milli eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları ile diğer yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlayan, öğrencilere öğretmenlik mesleğini sevdiren ve onları öğretmenlik mesleğine yönlendiren, öğrencilerine öğretmenliğin gerektirdiği davranışları kazandıran ve bu davranışların uygulama yollarını öğretmeyi amaçlayan kurumlardır. Süresi, ilkokul üzerine 6 yıl, ortaokul üzerine

üç yıldır. Karma eğitim yapılmaktadır. (Öğretmen Liseleri Yönetmeliği, 1989, 18661 sayılı R.Gazete).

(v) Anadolu Öğretmen Liseleri: Öğretmen liseleri gibi aynı amaca hizmet eden bu liseler, ortaokul üzerine bir yılı hazırlık olmak üzere toplam dört yıldır. Yabancı dil öğretimine ağırlık veren bu kurumlar öğrencilerini seçme sınavı yoluyla almaktadır. Paralı, parasız yatılı ve gündüzlü eğitim-öğretim yapılmaktadır (Tebliğler Dergisi, 1990, sayı: 2320).

(vi) Akşam Liseleri: Bu liseler, Milli Eğitim genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, hayatlarını kazanmak için çalışmak zorunda kalarak gündüz öğrenimlerine devam edemeyenlerin çalıştıkları işlerde bilgi, beceri ve başarılarını arttırarak yeniden hayata atılacakların bir meslek edinmelerini sağlamak ve üst öğretime hazırlamak için açılır. Bu okullar, ekonomik bakımdan gelişmiş, öğrenci potansiyeli yeterli ve içinde okul açılabilen binaların fiziki kapasiteleri uygun olan yerlerde, Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde açılır. Öğrenciler, bu okulların programlarını 12 dönemde tamamlamak zorundadırlar (MEB. Brifingi, 1990, s. 37).

(vii) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi: Milli Eğitimimizin temel amaç ve ilkelerine uygun olarak, güzel sanat dallarında yetenekli öğrencilerin yapıcı, yaratıcı ve yorumcu yeteneklerini geliştirmek, öğrencileri araştırmacı ve geliştirici çalışmalara yönlendirmek, yetenekleri doğrultusunda bağımsız, doğru ve seçenekli yorumlar ve uygulamalar yapabilecek yaratıcı kişiler olarak yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Süresi, ortaokul üzerine bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıldır. (Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Yönetmeliği, 1990, 20642 sayılı Resmi Gazete).

b) Mesleki ve Teknik Programlar:

Meslek liseleri, "ortaokula dayalı, öğretim süresi üç yıl olan, öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı meslek okullarıdır. (MEB Brifingi, 1990, s. 28).

Endüstri Meslek liseleri; temel eğitime dayalı ortaöğretim kurumlarında okutulan ortak genel kültür dersleri yanında, meslek eğitimi veren ve iş alanlarına ara meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlayan, ayrıca öğrencileri üst öğretim kurumlarına hazırlayan üç yıl süreli meslek okullarıdır (APK, 1988, s. 115-120).

Teknik Liseler; temel eğitime dayalı birinci sınıfları meslek liseleri ile ortak olan, öğretim süresi dört yıl olan, öğrencileri mesleğe ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı teknik okullardır. (MEB Brifingi, 1990, s. 28).

Bugün, ülkemizde mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar şöyle gruplandırılmaktadır. (i) Erkek Teknik Öğretim, (ii) Kız Teknik Öğretim, (iii) Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları, (iv) Din öğretimi okullarıdır. Bu kurumlara bağlı liseler ise şunlardır:

(i) Erkek Teknik Öğretim Okulları;

- Anadolu Meslek Liseleri
- Teknik Liseler
- Anadolu Teknik Liseleri

- Endüstri Meslek Liseleri

(II) Kız Teknik Öğretim Okulları;

- Anadolu Kız Meslek Liseleri
- Anadolu Kız Teknik Liseleri
- Kız Teknik Liseleri
- Kız Meslek Liseleri

(III) Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları:

- Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
- Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi
- Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi
- Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
- Anadolu Ahçılık Meslek Lisesi
- Sekreterlik Meslek Lisesi
- Ticaret Lisesi
- Akşam Ticaret Lisesi

(IV) Din Öğretimi Okulları:

- Anadolu İmam-Hatip Lisesi
- İmam-Hatip Lisesi

c) Çok Amaçlı Liseler:

Küçük yerleşim birimlerindeki okul ve öğretmenlerden azami derecede faydalanmak ve böylece kaynak israfını önlemek amacıyla kurulmuştur (MEB. Brifingi, 1990, s. 38). Bu okulların programlarında ortak derslerle birlikte, yerel olanaklara ve ihtiyaçlara dayalı meslek kazandırıcı ve mesleklere hazırlayan derslerde yer verilmektedir. Öğrencileri yüksek öğretime ve aynı zamanda bir mesleğe hazırlama görevini başarabilmek için akademik programlarla birlikte, olanaklara göre bölüm programlarından teknik, tarım, ticaret-turizm gibi programları uygulamaktadır (X. Milli Eğitim Şurası Raporu, 1981, s. 29). Ayrıca, üniversitelere, bakanlıklara ve belediyelere bağlı olarak kurulan ortaöğretim kurumları da mevcuttur.

Ülkemizde, ortaöğretim düzeyinde eğitim ve öğretim veren kurumlar yukarı da belirtildiği gibi çeşitlilik göstermektedir.

Milli Eğitim merkez örgütü özellikle ortaöğretimde, gelişen Türkiye'nin ve bilimin gerektirdiği önlemleri değil, plansızlığı, koordinasyon eksikliğinin ve zıtlıkların bir sonucu olarak, gerekli önlemleri zamanında alamamış ve sorunlar giderek karmaşık hale gelmiştir.

Ortaöğretimde, program farklılıkları, lisede ve mesleki-teknik okullarda, hatta bu okulların içinde alabildiğince değişik biçimlerde çoğalmış, sistemin amaçları ve ilkeleri kaybolmuştur. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim programları giderek liseleşme eğilimine girmiştir. Varış'ın da belirttiği gibi, bugün ortaöğretimde "çeşitli programlar-farklı dünyalar" uygulaması söz konusu olmuştur (Varış, 1988, s. 68).

Ülkemizde sekizinci sınıftan itibaren farklı konularda ağırlıklı programlara yer veren lise kurma yaklaşımı uygulanmaktadır. 1946'lardan itibaren "yabancı dil" ağırlıklı liseler, aynı yıldan itibaren "din" ağırlıklı liseler, 1961 yılından itibaren "fen" ağırlıklı liseler, son on iki yılda, "Beden Eğitimi" ve "Güzel Sanatlar" liseleri, gerçekleşen bu yaklaşıma örnektir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın, neredeyse her ders için bir lise açması söz konusu olacaktır. (P.G. Kav. Sor. Ders Not, 1991, s. 9).

Böylece, ortaöğretim kurumları tam bir dağılma manzarası göstermektedir. Ortaöğretim kurumları ile iş alanları arasında ilişki kurulmadığından, bu uygulamalar, toplumsal değerlerin dağılmasına, hayal kırıklıklarına ve yükseköğretime kapılarında yığılmalara neden olmaktadır.

Bu yüzden, ortaöğretimde yapılan uygulamaların, ortak kültürde birlik, yetenek ve ilgililerde zenginlik gösteren programlara dönüştürülmesi ve birbirinden kopuk olan bu programların aşama aşama bütünleştirilmesi gerekliliği ortadadır.

1986 yılında, Unesco'nun Cenova'da yaptığı "Uluslararası Eğitim Konferansında" (40. oturum), ortaöğretim sisteminde var olan yapıların, çağdaş toplumların ihtiyacını karşılayamadığı ve toplumun bütün sektörlerine açık olmadığı belirtilmiştir. Yapılan reform önerilerinde ortaöğretim-iş hayatı ve iş hayatının gereklilikleri arasındaki ilişkinin daha sağlam kurulması gerektiği, programlarda, gençlerin iş dünyalarına girmelerine ve çalışmalarına daha yüksek düzeyde devam etmelerine imkan verecek şekilde esnek ve geçişlere olanak sağlayan bir düzenlemenin önemi vurgulanmıştır. Belirtilen bu önemli düzenlemelerin

yapılabilmesi için, ortaöğretimin programlar yoluyla uyum içinde bütünleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Unesco, 1986, syf. 12).

Yukarıda açıklanan ulusal ve uluslararası çalışmalarda beliren eğilim ve öneriler, ülkemizde, uygulamaya yansımamış, yansıdığı hallerde ise esas öneri saptırılmıştır. Bu sapmaları önlemek üzere hazırlanan aksiyon planları ise kağıt üzerinde kalmıştır.

Son olarak, 1990-1992 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından en üst düzeyde ilan edilen ve daha çok, öğrencilerin sınıf geçmelerinde yoğunlaşan çalışmalar gündeme gelmiştir. Bu çabaların uygulamadaki durumunu ele almadan önce, bu son yenileşme girişiminin temel motiflerini gözden geçirmek yerinde olacaktır.

3. 1990-92 Yıllarında Ortaöğretim Programlarında Yenileşme Çalışmaları:

Ülkemizde, ortaöğretim programlarında yapılan yenileşme ve reform çalışmalarına değinmeden önce, "Reform Nedir?, Eğitimde yenileşmeden ne kastedilmektedir? gibi sorulara literatüre dayalı olarak cevap vermek yerinde olacaktır. Varış'a göre eğitimde yenileşme şöyle belirlenmiştir:

"Eğitim literatüründe yenileşme ve reform kavramları çoğu zaman birbiri yerine kullanılmaktadır. Yenileşme, alışlagelen süreçlerden ayrılma ve yeni faaliyetlere girişmedir. Daha spesifik bir tanımla; yenileşme, bir sosyal sistemde bireylerin davranış biçimlerindeki vaki değişmelerdir ve dikkatli, hızlı bir koordinasyon gerektirir" (Varış, 1985, s. 190).

Gerçektende, eğitimde yenileşme karmaşık bir süreçtir ve iyi bir planlamaya ihtiyaç vardır. Ayrıca, yeniliği planlayanlarla uygulayıcıların görüş birliğinde olması da önem taşımaktadır. Varış'a göre yeniliği planlayanlarla uygulayıcıların görüş birliğinde olması gereken noktalar şöyle belirlenmiştir:

- . *"Eğitim sistemleri yeniliğe açık olmalı ve bu planlanmalıdır.*
- . *Yeniliklerin uygulamaya dönüşmesi ayrı bir bilimsel aşama olarak görülmelidir.*
- . *Yenilikleri planlayan araştırmacılarla, yönetici ve öğretmenler arasında, yenilikler konusunda sürekli bir diyalog kurulmalıdır.*
- . *Yenileşme sürecinde perspektif, toplumu tümüyle dikkate alacak ölçüde geniş tutulmalıdır.*
- . *Yenileşmeyi tasarımılamak, uygulamak, değerlendirmek ve kaliteyi etkileyen süreçleri akılcı bir zemine oturtmak için optimum koşulları sağlamak gerekmektedir" (Varış, 1985, s. 189).*

Eğitimde yeniliklerin kabul edilebilmesi, uygulayıcıların desteğine bağlıdır. Başka bir deyişle; yenileşme çalışmaları ne kadar kuvvetli ve yaygın olarak benimsenirse o derecede yaygınlaşacaktır. Hiç kuşkusuz değerlendirme çalışmalarının sürekliliği de yenileşme çalışmalarına devamlılık kazandıracaktır.

Reform ise, Milli Eğitim Bakanlığı "Eğitim Reformunda Strateji ve Yöntem" belgesinde şöyle tanımlanmaktadır: "Belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için sistemin kuramsal yapısında, içeriğinde ve yöntemlerinde yapılması gerekli değişikliklerle ilgili önerilerin bütünüdür".

Bu tanım da, belirtildiği gibi, sistemin kuramsal yapısında yada yöntemlerinde yapılması gereken değişikliklerle ilgili öneriler, ancak araştırma ve

geliştirme temeline dayalı olarak yapılmalı ve geliştirme çalışmalarına süreklilik kazandırılmalıdır.

Variş'a göre ise reform; "daha köklü ve yaygın ölçüde yenileşmedir. Bir alanda yapılan yenileşme eğitim sistemine nüfuz ettikçe reform niteliği taşımaktadır" (Variş, 1985, s. 190).

Reform tasarıları planlanırken ve uygulamaya geçirilirken bazı temel esaslar dikkate alınmalıdır. Bu temel esasları, Variş şöyle belirlemiştir:

"(I) Reform tasarıları, milli eğitim teori ve politikasıyla tutarlı olmalıdır. Eğitimin teori ve politikasıyla ilgili bir gelişme olursa bunun, sistemdeki uzantıları da ele alınmalıdır.

(II) Araştırmalarla gelişen teorik temel, eğitim alanında yapılacak araştırmalarla uygulamaya bağlanmalıdır. Oysa, pek kısa bir zaman içinde, araştırma ve uygulama çevrelerinden uzakta, birkaç kitap sahifesi çevirmek suretiyle şekillendirilen bir hazırlığın biçimsel kalması ve hazırlayanları aşmaması tabiidir.

(III) Diğer önemli bir unsurda uygulamadır. Uygulama, öğretmen grubunun, eğitim ve araştırma bulgularından haberdar edilmesi oranında gelişir. Eğitim reformları, hazırlıkları, uygulamadaki problematik durumları incelemeksizin yapılmamalıdır" (Variş, 1985, s. 193).

Yukarıda da belirtildiği gibi, eğitim alanında yapılacak reform hamlelerinde ele alınan konu, milli eğitim teori ve politikasıyla tutarlı olmalı, araştırma ve uygulama sistematigi içinde ele alınmalıdır. Aksi halde, yapılan reform hamlelerinin başarısından söz etmek imkansızlaşır.

Ülkemizde, 1923 yılından itibaren toplanan Milli Eğitim şûralarında, eğitim sistemimizde yenileşme doğrultusunda kararlar alınmış ve bu kararlardan bazıları zamanla yürürlüğe konmuştur. Bununla beraber 1990-92 yıllarında MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun almış olduğu kararlarda, Türk ortaöğretim sisteminde hala çeşitli arayışların olduğu göze çarpmaktadır.

Aslında, 1990-92 yılları arasında alınan kararlar, daha önceki yıllarda toplanan Milli Eğitim Şûralarında alınmış olan kararların kısmi bir tekrarı durumundadır. Bu durumu daha iyi analiz edebilmek için bu yıllar içinde MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun almış olduğu ve kamuoyuna reform olarak duyurulan kararları incelemek yerinde olacaktır. Bu kararlar aşağıda kategorik olarak sunulmuştur.

1990-1992 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu'nun ortaöğretimle ilgili olarak almış olduğu kararların;

Kaynağı;	Eğitim Programı ile İlgili Olanlar;
T.T.K(29.8.1991) Sayı: 129	* Sınıf geçme ve Sınav sistemi ile ilgili çalışmalar sonucunda; 1. Ağırlıklı not ortalamasına göre sınıf geçme modelinin 1991-92 öğretim yılında lise ve dengi okullarda uygulanması.
T.T.K (29.8.1991) Sayı: 129 (Devam)	2. Ders geçme ve kredi sisteminin kurul tarafından belirlenen şartlara göre lise ve dengi okullarda 1991-1992 öğretim yılında uygulanması

3. Çok programlı lise uygulaması projesinin sınıf geçme açısından da değerlendirilip geliştirilmesi.

4. İlköğretim kurumlarında olan ortaokulların, sınıf geçme sistemi açısından da ilkokullarla bütünleştirilmesi, hususlarının kabulü.

(**) Not: Daha sonra birinci madde yürürlükten kaldırılmıştır.

T.T.K. (29.8.1991)

Sayı: 130

* Ortaöğretim kurumlarında ders geçme ve kredi yönetmeliğinin uygulaması kararı. Bu yönetmeliğe göre;

a. Bir dönemin, eğitim-öğretim , ölçme, değerlendirme, devam-devamsızlık bakımından bütün olması.

b. Öğrenci, öğretmen, veli ve idare arasında, ölçme-değerlendirme ve yönlendirme ile ilgili rehberlik hizmetlerinin danışman öğretmen tarafından yürütülmesi.

c. Değerlendirmede harfli not sisteminin kullanılması.

d. Yüksek öğrenimdeki alanlara yönlendirmede, alınacak derslerin seçimi ve dönemlere dağılımında danışman öğretmenin rehberliği ile öğrenci velisinin karara ortak olması esası.

e. Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme araçlarının geçerlik, güvenirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanıcılık ve ayırt edicilik özelliklerine sahip olması.

- T.T.K. (29.8.1991) f. Öğrencilerin, öğretim programlarında tespit edilen
Sayı: 130 kredileri, altı dönemlik okullarda en çok 12 dönemde
(Devamı) tamamlamak zorunluluğunun olması,
- g. Öğretim programının ortak ve seçmeli derslerden oluşması.
- h. Seçmeli derslerin öğretime açılabilmesi için en az 20 öğrenci, beceriye dayalı derslerde ise en az 8 öğrenci tarafından seçilmiş olması.
- i. Bu düzende en çok 25 öğrenciye bir danışman öğretmen görevlendirilmesinin kabul edilmesi.
- i. Öğrenciler; Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Sanat, Spor, Türkçe-Matematik, Yabancı Dil ve Genel Kültür alanlarından birisine uyan diploma verilmesi kararının kabul edilmesi.
- M.E.B. (6.9.1991) * Öğretmenler kurulunda durumları görüşülecek
21281 Sayılı Genelge öğrenciler için "Şartsız Kurul" uygulamasının kabul edilmesi.
- T.T.K. (7.9.1991) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayacak olan
Sayı: 163 liselere ait derslerin ve haftalık kredi saatlerinin saptanması.
1. Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan resmi ve özel liselere ait programların kabulü.
2. Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan Fen Liselerine ait programların kabulü.

3. Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, "Resim ve Müzik" bölümlerine ait programlarının kabulü.

T.T.K. (7.9.1991) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan İmam-
Sayı: 164 Hatip Liselerine ait öğretim programlarının kabulü.

T.T.K (7.9.1991) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan liselerin
Sayı: 165 I. ve II. dönemlerine ait "Matematik" programlarının kabulü.

T.T.K (16.9.1991) * Lise haftalık ders çizelgesinin kabulü.
Sayı: 182

T.T.K (16.9.1991) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan lise ve
Sayı: 191 dengi okulların seçmeli "Resim ve Müzik" dersi öğretim programlarının kabulü.

T.T.K (16.9.1991) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan Anadolu
Sayı: 183 Öğretmen Liselerine ait öğretim programlarının kabulü.

T.T.K (23.12.1991) * Ders geçme ve kredi uygulamalarında tereddüt edilen
32883 Sayılı Genelge hususlar hakkında genelge.

- T.T.K (29.1.1992) * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan orta dereceli
Sayı: 14 okulların lise seçmeli dersler grubunda yer alan
"Matematik, Geometri ve Analitik Geometri" dersi
oğretim programlarının kabulü.
- T.T.K (3.2.1992) * Ders geçme ve kredi yonetmeliğini uygulayan Kız
Sayı: 25 Meslek, Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Anadolu Kız
Teknik Liseleri oğretim programlarının kabulü.
- T.T.K (3.2.1992) * Ders geçme ve kredi sisteminin uygulamaya
Sayı: 27 konulmasıyla ortak ve seçmeli dersler listesinde yer
alan bazı yeni dersleri, maaş karşılığında hangi
branştan oğretmenlerin okutacağının belirlenmesi.
- M.E.B (7.8.1992) * Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları,
21308 Sayılı R.Gazete Yonetmeliği (8 + 3'lük sisteme geçiş kararı)
- T.T.K (28.8.1992) * Ders geçme ve kredi yonetmeliğini uygulayan Anadolu
Sayı: 260 İmam-Hatip Liselerine ait oğretim programı kabulü.
- T.T.K (28.8.1992) * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan ortak dereceli
Sayı: 264 okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan
"İnsan İlişkileri-1" dersi programının kabulü.

- T.T.K (1.9.1992)
Sayı: 267
- * Ortaöğretim kurumlarında ders geçme ve kredi yönetmeliğinin bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki yönetmeliğin kabulü (4, 6, 10, 17, 18, 20, 23, 27, 28, 29, 36, 39, 44 ve 46. maddeler değiştirilmiştir).
- T.T.K (7.9.1992)
Sayı: 271
- * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan liselere ait programın kabulü (29.8.1991-131 sayılı kararla kabul edilen program yürürlükten kaldırılmıştır).
- T.T.K (8.9.1992)
Sayı: 275
- * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "Halk Bilim-1" ders programının kabulü.
- T.T.K (9.9.1992)
Sayı: 277
- * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan, ortadereceli okulların, lise ortak dersler grubunda yer alan "Coğrafya 1-2" ders programlarının kabulü.
- T.T.K (9.9.1992)
Sayı: 278
- * Ders geçme ve kredi yönetmeliğine göre yeniden hazırlanan Anadolu Teknik, Teknik Anadolu Meslek ve Endüstri Meslek Lisesi ders çizelgesinin kabulü.
- T.T.K (30.3.1992)
Sayı: 85
- * Ders geçme ve kredi sisteminde seçmeli dersler arasında yer alan "Edebiyat" dersine ait programın kabulü.

- T.T.K (24.4.1992)
Sayı: 96
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan orta dereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "evre ve İnsan-1" dersi ğretim programının kabulü.
- T.T.K (24.4.1992)
Sayı: 98
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan orta dereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "Astronomi ve Uzay Bilimleri-1" dersi ğretim programı kabulü.
- T.T.K (24.4.1992)
Sayı: 99
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan orta dereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "Jeoloji-2" dersi ğretim programının kabulü.
- T.T.K (10.8.1992)
Sayı: 226
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan ortadereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "Felsefi Metinler-1" dersi ğretim programının kabulü.
- T.T.K (10.8.1992)
Sayı: 227
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan ortadereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "Felsefe-Tarihi-1" ders programının kabulü.
- T.T.K (10.8.1992)
Sayı: 230
- * Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan orta dereceli okulların lise seçmeli dersler grubu arasında yer alan "İnsan İlişkileri-1" ders programının kabulü.

- T.T.K (9.9.1992) Sayı:279 * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan resmi ve özel liselere ait yeniden düzenlenen ders çizelgesinin kabulü (7.9.1991-163 sayılı karar yürürlükten kaldırılmıştır).
- T.T.K (9.9.1992) Sayı: 280 * Ders geçme ve kredi yönetmeliğine uygun olarak yeniden hazırlanan Kız Meslek, Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik, Anadolu Kız Teknik Liseleri ders çizelgelerinin kabulü (3.2.1992, 25 sayılı karar yürürlükten kaldırılmıştır).
- T.T.K (9.9.1992) Sayı: 320 * Ortaöğretim kurumları, "T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" dersi programının yeniden düzenlenmesi.
- T.T.K (11.9.1992) Sayı: 2367 * MEB bağlı ortaöğretim kurumlarında ğrenci nakil ve geçişlerine ait yönergenin hazırlanması.
- T.T.K (11.9.1992) Sayı: 289 * İmam-Hatip Liseleri ile Anadolu İmam-Hatip Liseleri orta ve lise kısmı ders çizelgelerinin kabulü (14.10.1987-185 ve 31.8.1989-106 sayılı kararlar kademeli olarak yürürlükten kaldırılmıştır)
- T.T.K (18.9.1992) Sayı: 291 * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan İmam-Hatip Liselerine ait ders çizelgesinin kabulü.

- T.T.K (18.9.1992) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan Fen
Sayı: 292 Liselerine ait yeniden düzenlenen ders zelgesinin
kabulü.
- T.T.K (18.9.1992) * Ders geçme ve kredi yönetmeliğini uygulayan
Sayı: 293 ortağretim kurumlarının ortak dersleri arasında yer
alan "Türk Dili ve Edebiyatı" retim programının
kabulü (20.11.1991-304 sayılı karar yürürlükten
kaldırılmıştır).

1990-92 yılları arasında, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlar incelendiğinde, kararlarda lme ve değerlendirme alt sistemine ağrılık verildiği ve 1991-92 üretim yılında alınan kararların büyük bir çoğunluğunun 1992-93 üretim yılı için tekrar değerştirilerek aynı yönde kararların alındığı görülmektedir.

Eğitim programı ile ilgili olarak alınan kararlarda, program=ders zelgesi anlayışının srdrldği görülmektedir. Alınan kararların, tekrar değerştirilerek uygulamaya geçirilmesi bu konuda ilkesizliğin bir işareti sayılabilir.

Bilimsel araştırma bulgularına dayanmayan ve aceleyle uygulamaya geçirilen bu kararların, uygulamada sorunlar biriktikçe değerştirilmesi oldukça ilginçtir.

Bu duruma örnek olarak; 6.9.1991 tarihli ve 21281 sayılı, MEB Ortağretim Genel Müdürlüğü tarafından ortağretim kurumlarımıza gönderilen, kamuoyuna "şartsız Kurul" olarak duyurulan genelge gösterilebilir. Zira, bu

genelge ile; öğrencilerin yıl sonu başarı ortalamasının en az "500" olmasına bakılmayacağı, başarısız oldukları derslerin bütünleme sınavlarında en az "3.00" olmaları şartlarının aranmayacağı, alt sınıflardaki başarısız derslerinde görüleceği bildirilmiştir (Bkz Ek: 3) Böyle bir uygulama, standartların ve niteliğin dikkate alınmaksızın ödüllendirme anlamına gelmiştir. Gerçektende, bu genelge okullara duyurulmuş ve kamuoyunda çeşitli tartışmalara neden olmuştur. Bu noktada, basında konuya ilişkin çıkan eleştirilere yer vermek yerinde olacaktır.

11 Eylül 1991 tarihli "Hürriyet" gazetesinde, "Seçim Hediyesi Şartsız Kurul İşe Yaramadı, Binlerce Öğrenci Sınıfta Kaldı" başlıklı haberde;

"Öğretmenler Kurulu toplantıları tamamlanarak, yurt çapındaki uygulamalarda, kurullar genellikle iki derisi zayıf olan öğrencilerin bir üst sınıfa geçirilmesini uygun buldu. Ancak bazı okullarda dört-beş zayıfı olan öğrencilerin bir üst sınıfa geçirilmesi, çocukları sınıfta kalan velilerde tepki yarattı. Şartsız kurul hakkının, öğrencinin ne olursa olsun sınıf geçebilmesi anlamına gelemediğini belirten okul yöneticileri, "Bu hak ile yıl sonu derslerinin not ortalamasının beş, bütünleme sınavı notunun en az üç olması koşulu dikkate alınmadı. Yoksa, her öğrenci kaç zayıfı olursa olsun geçirilecek diye bir koşul yok" görüşünü öne sürdüler".

12 Eylül 1991 tarihli "Hürriyet" gazetesinde, "Şartsız Kurulda Farklı Uygulama İsyan Yarattı" başlıklı haberde;

"Ankara'daki okullarda yaptığımız araştırmalar, ilginç sonuçlar verdi. Bazı okullarda, 7-8 zayıfı olan öğrenciler bir üst sınıfa geçirilirken, bazı

okullarda üniversiteyi kazanan, ama tek dersten kalan öğrencilerin mezuniyetlerinin engellendiği belirtiliyor".

13 Eylül 1991 tarihli "Milliyet" gazetesinde, "Öğrencilerde, Velilerde Şaşkın, Şartsız Kurulda Skandal Uygulama" başlıklı haberde ise;

"Şartsız kurulda farklı uygulamalar yapılması velleri şaşkına döndürdü. Millî Eğitim müdürlükleri uygulamanın sorumluluğunun tamamen okul yönetiminde olduğunu kaydettiler. Okul yöneticileri ise, her öğrencinin sınıf geçirilmesi diye bir şeyin söz konusu olmadığını belirtmişlerdir. Okul müdürleri ile vellerin karşı karşıya getirilmesinin anlamsız olduğunu vurgulayan eğitimciler; "Birşey yapılırken tam yapılsın, Ya hiç hak verilmesin yada bütün öğrenciler geçirilsin. Bu iş daha da açmaza girmeden çözüm yolunu bulmak lazım" şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir".

Yukarıda belirtilen gazete haberlerinde de görüldüğü gibi, yenileşmeye ilişkin çalışmalar daha başlangıçta eleştiri konusu olmuştur.

Sınıfta kalma oranını azaltmak, 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konulan ders geçme ve kredi düzenine basamak teşkil etmek, okullar ve veliler üzerindeki maddi yükü azaltmak amacıyla uygulamaya geçirilen "Şartsız Kurul" kararı uygulamada bazı dengesizliklere yol açmıştır. Bu uygulama ile, öğretimde nitelik konusuna dikkat edilmediği için, öğrencilerin daha ileriki yaşamları olumsuz yönde etkilenecektir.

1991 yılı içinde alınan bir başka karar da "ders geçme ve kredi düzeni"nin uygulanması kararıdır. Bu düzen ilk olarak 1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şûrasında sınıf geçme yerine ders geçme usulü önerilmiş, 1970'de toplanan VIII. Milli Eğitim Şûrasında "çeşitli programların ders geçme ve kredi düzeni esaslarına göre tamamlanması ilke olarak kabul edilmiş, 1974'de IX. Milli Eğitim Şûrası ile ders geçme ve kredi düzeni uygulama kararı alınmış ve 1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şûrası ile de bu düzenin uygulanması kararlaştırılmıştır.

29.8.1991 tarihli ve 130 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak, tekrar uygulama kararı alınan ders geçme ve kredi düzeni, şartları uygun ve istekli olan bütün ortaöğretim kurumlarının birinci sınıflarında uygulamaya konulmuş ve kademeli olarak tüm sınıflarda uygulanacağı açıklanmıştır (Bkz. Ek 4).

Ders geçme ve kredi düzeni; "öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insangücü ihtiyaçlarına yöneltmede, bir öğrenci akış modelidir (M.E.Özel Şûra Sayısı, 1981, s. 57).

1970 yılında toplanan VIII. Milli Eğitim Şûrasında uygulanması ilke olarak benimsenen ders geçme ve kredi düzeninin o zamanki şartlar altında uygulanabilirliğini test etmek amacıyla uygulamaya dönük çalışmaların yapılamadığını görmekteyiz. Sadece, 1974 yılında 18 yıl önce Oğuzkan, Turgut ve Özoğlu tarafından "Ortaöğretimin ikinci devresinde ders geçme ve kredi düzeni üzerine bir simülasyon denemesi" konulu bir araştırma yapılmıştır.

1974-75 öğretim yılında, liseler, endüstri meslek liseleri, kız meslek liseleri ticaret liseleri, ilköğretmen okulları ve imam-hatip liselerinden seçilen on

altı lisede denemesi yapılan ders geçme ve kredi düzeni, uygulamaya konulduğunda, programların gelişebileceği gibi yanlış bir varsayıma gidilmiştir.

1974 yılında yapılan simülasyon denemesi ile, ders geçme ve kredi düzeninin uygulanmasında, öğrencilerin gruplandırılmaları, haftalık ders çizelgelerinin düzenlenmesi, öğretmen ve yer tahsisi gibi sorunların varlığı belirlenmiştir. Uygulamaya konulduktan çok kısa bir zaman sonra yaygınlaştırılmadan yürürlükten kaldırılan ders geçme ve kredi düzeninin o yıllarda başarısız sonuç vermesinin nedenlerini Oğuzkan şöyle belirlemiştir:

"a. Programlardaki dersler "ortak, özel ve seçmeli" olarak nitelendirilmişse de, zorunlu ders sayısının çokluğu, derslerin birbirine bağlı ön şartlar yaratması, ders geçme ve kredi düzeninin işletilmesini güçleştirmiştir.

b. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede eski alışkanlıklarını sürdürmeleri, yeni düzeninin bu yöndeki uygulamalarını aksatmıştır.

c. Okul yönetiminin ders geçme ve kredi düzenini uygulayabilecek bir hazırlık içinde bulunmaması, ders tekrarının uygulanmasını güçleştirmiştir.

ç. Çeşitli programların açılmaması, öğrencilerin program değiştirme olanaklarını kısıtlamış, yöneltme tavsiyelerinin uygulanmasını geniş ölçüde engellemiştir" (Oğuzkan, 1981, s. 157-158).

Görülüyorki, araştırmacı, uygulamanın başarısızlığını genel olarak, konuya program çerçevesinde yaklaşımına bağlamaktadır. Aynı eksik ve ters yaklaşımın 18 yıl sonra yinelendiği görülmektedir.

Bugün, 1991-1992 öğretim yılında liselerde tekrar uygulamaya geçirilen ders geçme ve kredi düzeninin yönetmelikte belirlenen temel noktaları şöyle özetlenebilir;

a. Ders geçme ve kredi düzeninde, öğrencilerin istek ve yetenekleri yönünde, bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanın özelliklerine cevap vermek üzere ortak dersler ve seçmeli derslerden oluşması söz konusudur.

Oysa ders geçme ve kredi düzeninin ön koşulunun programlarda 1940'lı yıllardan beri yer alan seçimlik dersler olup olmadığı tartışılabilir.

b. Öğrenci, öğrenimini tamamladığı zaman, aldığı ve başardığı ortak ve seçmeli dersler belirlenerek, aşağıdaki alanlardan hangisinde yoğunlaşıyorsa, kendisine o alanın diploması verilmektedir.

Alanlar: Fen Bilimleri Alanı

- Sosyal Bilimler Alanı
- Sanat Alanı
- Spor Alanı
- Türkçe-Matematik Alanı
- Yabancı Dil Alanı
- Genel Kültür Alanı şeklindedir.

Böyle bir taksanominin, üst öğrenim kurumlarına geçiş koşulları ve iş alanları yönünden uygulanlığı tartışılabilir.

c. Ders geçme ve kredi uygulamasında en çok 25 öğrenciye bir danışman öğretmen görevlendirilmesi ilke olarak kabul edilmiştir.

d. Seçmeli dersin öğretime açılabilmesi için en az 20 öğrencinin, beceriye dayalı derslerde ise en az 8 öğrencinin bu dersleri seçmiş olmaları gerekmektedir.

c. Mezun olma şartlarını taşıyan öğrencinin, seçmeli derslerden aldığı toplam kredinin en az 1/3'üne ait kredi toplamı ve bu 1/3'lük krediye ait dersler, hangi alana uyuyorsa öğrenciye alana ait diploma verilir. Bu oranın hiçbirine uymaması halinde ise Genel Kültür Alanı diploması verilecektir. (Ders Geçme ve Kredi Yönet.Teb.Der.1991, sayı: 130).

Yukarıda temel noktaları özetlenen ders geçme ve kredi düzeni ile ilgili olarak yapılan uygulamalar ve alınan kararlarda, programlardan sınıf geçme alt sistemlerine gidiş yerine, ölçme ve değerlendirme halkasından programlara doğru tersine işleyen bir yaklaşımda bulunduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda ise ölçme-değerlendirme alt sisteminden başlamak ve eğitim programı ile haftalık ders çizelgesini birbirine özdeş görmek hatalı bir yaklaşımın ürünüdür. Son yenileşme girişiminde, eğitim sistemimizle ilgili olarak yapılan değişiklikler, seçimlik derslerin artması ve sınıf geçme-ders geçme üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu durumu daha iyi görebilmek için, 1990-1992 yılları arasında yapılan yenileşme çalışmalarını program geliştirme açısından değerlendirmek yerinde olacaktır.

4. 1990-1992 Yılları Arasında Ortaöğretim Programları ile İlgili Olarak Yapılan Çalışmaların Program Geliştirme Açısından Görünümü:

Son yıllarda ortaöğretimde yapılan ve kamuoyuna yenilik olarak duyurulan girişimler acaba gerçekten yenileşme midir? Konuyu "Program Geliştirme" kavramı üzerinde durarak derinlemesine irdelemek mümkündür.

Variş'a göre program geliştirme, "gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş koordine çabaların tümüdür" şeklinde tanımlanmaktadır (Variş, 1988, s. 21).

Bugün, 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konan ders geçme ve kredi düzeni de, program geliştirme içinde ele alınmak durumundadır. Zira; Talim ve Terbiye Kurulu'nun hazırladığı ve alelacele uygulamaya geçirdiği düzende yapılanlar, programlarda yer alacak derslerin belirlenmesi ve birkaç sayısal ifadenin sembolik olarak düzenlenmesidir. Eğitim programını; ders konularının düzgün bir listesi olarak görmek ve sadece ders kitaplarının izlenmesinden meydana gelen kısır bir süreç olarak kabul etmek yanlış bir yaklaşımdır ve program geliştirme anlayışından uzaktadır.

Program geliştirme, çocukların ve gençlerin yetişmesi ile ilgili insan elemanın gelişmesini amaç edinir. Bunun içinde bu faaliyete, katılanların ilgi ve problemlerine eğinilir. Öğretim süreçlerinin geliştirilmesi ve öğrenci davranışlarının istenen yönde gerçekleştirilmesine çalışılır, yani, öğretimin nitelik boyutuyla ilgilidir. Aslında son yıllarda yapılan bu çalışmalarda sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Zira, mevcut sorunların, geniş ölçüde öğretim stratejilerini geliştirerek, daha nitelikli ürün almak gibi ciddi çalışma isteyen bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.

Programlarda seçimlik ders sayılarını arttırmak, not sistemini harflerle ifade etmek yada başarı ölçütlerini değiştirmek kaliteyi ve başarıyı arttırmaz. Çünkü, sorunların böyle biçimsel yaklaşımlarla çözülmesi mümkün değildir.

Programlarda, 1940'lı yıllardan beri seçimlik derslere yer verilmektedir. Bu derslerin öğrenciler için sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir:

- "a. Öğrencinin meslek ve iş alanlarına hazırlanmasına,**
- b. Öğrencinin bir üst sınıfı, bölümü yada kurumu etkinlikle izlemesine,**
- c. İlgil, ihtiyaç ve yeteneklere yer verilmesine,**
- d. Genel öğreniml yüzeysel bulan, yetenekli öğrencilerin belli konularda derinleşebilmelerine,**
- e. Kurumun amaçlarının bir kısmının gerçekleşmesine, yardım etmektedir" (Varış, 1988, s. 95).**

Yukarıda belirtilen ve gerçekten önemli işlevlere sahip olan seçimlik dersler, programlarda, yukarıda yer alan ölçütler paralelinde gerçekleşmekte midir? Seçimlik dersler belirlenirken, araştırma sonuçlarından faydalanılması ve bu derslerin içeriği belirlenirken bireysel ve toplumsal dinamiklerin ve gereksinimlerin bunlara yansıtılması önem taşımaktadır. Ayrıca, program geliştirme, masa başında, bazı derslerin kapsamını saptama çalışması değil, uygulama alanı ile bütünleşen bir çabadır.

Konuya, program geliştirme açısından bakıldığında; "eğitimde nitelik, programların, uygulamada tüm faktörler gözönünde tutularak sürekli şekilde en iyi ürün almaya dönük olarak geliştirilmesi, bunu yaparken de uygulamalı araştırma süreçlerine yer verilmesine bağlıdır. Ayrıca, programla ilgili tüm ilgililerin bir koordinasyon içinde çalışmasıyla öğrenci davranışlarında olumluya dönük değişmelerin oluşmasına çalışmak, eğitimin nitelikli olmasını sağlayacaktır (Gürbüzürk, 1990, s. 737). Yani, milli eğitim teori ve politikasıyla uygulama

arasında köprü görevini üstlenen programlar etkinlikle geliştirilebilirse, nitelikli eğitim oluşabilecektir. Buna ek olarak, bu gelişmenin gerçekleşebilmesi için, programla ilgili ve programdan etkilenen tüm bireylerin bu sürece katılması ve süreç içindeki rollerinin çok iyi belirlenmesi gerekmektedir.

Basından kamuoyuna yansıyan eleştiriler ise durumu şöyle yansıtmaktadır: 15 Ağustos 1991 tarihli "Milliyet" gazetesinde "Yeni Ders Geçme Sistemi Karışık" başlıklı haberde;

"Önümüzdeki öğretim yılında uygulanacak yeni sistem, Türk Eğitim Sisteminde, "Devrim" olarak nitelendiriliyor. Bu sistem hakkında Bakanlık üst düzey yetkilileri dışında hiç kimsenin bilgi sahibi olmadığı ve gazetenin yaptığı araştırmada öğretmen ve yöneticilerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları" belirtiliyor.

Eğitim sistemi için getirilen yeniliklerin uygulayıcıları olan, yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya çok iyi adapte olması beklenirken, Bakanlık üst düzey yetkilileri dışında, diğer bakanlık mensuplarının da, yenileşme konusunda yeterli bilgiye sahip olamamaları, program geliştirme süreçlerine ters düşmektedir.

Yine, basında, yenilikler yürürlüğe koyulduğunda, gerek okul mensuplarının, gerek velilerin ve öğrencilerin yeterince aydınlatılmamaları nedeniyle okullarda büyük kargaşa ve sıkıntılar yaşandığından söz edilmiştir.

11 Ekim 1991 tarihli "Hürriyet" gazetesindeki bir haberde;

"Okulların açılmasından bu yana bir ay geçmesine rağmen, hala bazı derslerin boş geçtiği ve yeni

sistem henüz yerleşmemişken, Ilse-2 ve Ilse-3. sınıfların programlarının durmadan değiştirilmesi, öğretmen ve yöneticileri zor durumda bıraktığı" belirtiliyor.

Milli Eğitim Bakanlığı ile okullar arasında sürekli bir işbirliğinin olması gerekirken, sistemde yapılan değişikliklerden yönetici ve öğretmenlerin en son ve genelgelerle haberdar edilmesi sonucu, yenileşme çalışmaları kamuoyunda önemli ölçüde eleştiri konusu olmuştur.

Program Geliştirme, devamlı ve kapsamlı bir süreçtir. Bu yüzden, en uzak okulun dahi, bu alandaki akademik çalışmalardan ve yapılan araştırmalardan haberdar olması ve bizzat operasyonel çalışmalara girmesi sağlanamadıkça, program geliştirme, devamlı bir gelişme değil, fakat, kısa vadeli değişimler şeklinde uygulanmaya devam edecektir (Varış, 1988, s. 68). Süregelen uygulamalarda bu koşul gerçekleşmiş midir? Bu sorunun yanıtı objektif incelemeler yoluyla verilebilir.

Ülkemizde, eğitim alanında, niteliğe dönük çalışmalarda, eğitim programlarının geliştirilmesinin ele alınması gerekirken, sınıf geçmeye dönük not verme yaklaşımları üzerinde durulması, yumak olmuş zincir yığının tek bir halkasını onarmaya benzemektedir.

Değerlendirme, program geliştirme sürecinin bağlı bir alt sistemidir ve program geliştirme ile iç içedir. Varış'ın da belirttiği gibi; "geliştirme sürecini yönlendiren ve bu sürecin devamlılığını sağlayan değerlendirmeye, temelde, program geliştirmenin başlangıcından sonucuna değin, sürekli biçimde, süreçle adeta kaynaşık olarak yer verilmektedir" (Varış, 1991, s. 19).

Ancak program geliştirmede tek bağıl boyut değerlendirmedir denemez. Program geliştirmede önemli olan, sistemin bütününe yaklaşmaktadır ve temel amaç öğrenciye milli eğitimin amaçları doğrultusunda davranış kazandırmak, yaşantılarının tümünü geliştirmek olduğuna göre bu süreci, bütün boyutları ile birlikte ele almak gerekmektedir.

Daha açık bir ifadeyle, programların geliştirilmesi için, amaçların, öğretim elemanlarının, öğrencilerin, içeriğin, öğretim stratejilerinin, materyallerin, zamanlamanın, maliyetin, değerlendirmenin vb. birbirleriyle ilişkili olarak topyekün geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. Sorunlar, ancak sistem bütünlüğü içinde ele alındığı takdirde başarıdan söz edilebilir.

Sistemdeki eksikliklerin, tıkanıkların ve darboğazların yarattığı sıkıntılar yoğunlaştığıça, sorunları sistem yaklaşımı ile ele alarak, geniş öğrenci kitlelerini ilgilendiren, niteliğe yönelik çözümlere gitmek gerekirken, genellikle yapılan, sorunların dar bir çerçevede yorumlanması, anlık ve pratik çözümlerinin aranması olmuştur. Özellikle, eğitimde program geliştirme yerine, seçmeni birinci derecede ilgilendiren sınıf geçme yönetmelikleri üzerinde kolaylaştırıcı değişikliklere başvurulmuştur. Kuşkusuz, eğitimde esas olan, öğrencinin başarısıdır. Bunun içinde öğrenmenin gerçekleştirilmesi üzerinde durulması gerekir. Okulların hiyerarşik bir yapıda olması gerçeğiyle, öğrencilerin alt sınıflardaki başarısızlıkları, daha sonraki öğretim basamaklarını da etkilemektedir. Bu açıdan, başarısız bir öğrencinin sınıf geçmesi, ancak o yıl için manevi bir rahatlık sağlayabilecektir, ama bu durum daha üst kademelerin sorunlarına yeni yeni sorunlar ekleyebilir.

Bu yüzden, 1990-92 yılları arasında girişilen yenileşme çalışmalarının uygulamada nasıl bir sonuç verdiği incelemeye değer bulunmuştur. Program geliştirmede sistem yaklaşımı ile bütün boyutların geliştirilmesi gerekirken, meselenin daha pratik, daha sayısal ve kamuoyunda politik etkisi olan sınıf geçirme boyutunun üzerinde durulması, teori-politika-araştırma-uygulama sistemi açısından tutarlılık göstermekte midir?

Bu çalışma, programın yapısal boyutlarından biri üzerinde yoğunlaşan geliştirme çalışmalarının belli bir zaman kesiti içinde uygulamada ne derece verimli ve başarılı olduğunu saptamak üzere yapılmıştır.

II. YÖNTEM

1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarında yenileşme etkinliklerine ilişkin olarak alınan kararlar ve bu kararların uygulamaya yansımalarının durumunun program geliştirme açısından analizini konu alan bu araştırmada, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edebilmek için izlenen metodoloji bu bölümde ayrıntılarıyla verilmiştir.

1. Araştırmanın Amaçları:

Bu araştırmanın temel amacı; 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarında yenileşme etkinliklerine ilişkin olarak alınan kararların uygulamaya yansımalarının durumunu program geliştirme açısından analiz etmektir.

Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- a. 1923 ile 1990 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki yenileşme çalışmalarını nasıl bir görünüm arz etmektedir?
- b. 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki gelişmelerin mahiyeti nedir?
- c. Uygulamada Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Program Geliştirme arasında ilişki kurulmuş mudur?
- d. Getirilmeye çalışılan yenilik konusunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- e. Yeniliklerin uygulamadaki başarısı için alınması gereken önlemler nelerdir?

2. Araştırmanın Sınırlıkları:

Bu araştırma;

1. MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun, 1990-1992 yılları arasında, ortaöğretim programları ile ilgili olarak almış olduğu kararlarla;

2. Ankara ili içinde yer alan 22 Lise ile, bu liselerde görev yapan 29 yönetici ve sadece lise-1. sınıfların derslerine giren 81 öğretmenin görüşleri ile;

3. Araştırılan konu ile ilgili olarak ulaşılabilen her türlü kitap, rapor, yönetmelik ve belgelerin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

3. Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini, Ankara ili içinde bulunan ortaöğretim kurumları oluşturmuştur.

Örneklem ise; bu grup içerisinde kademeli ve raslantısal yöntemle seçilerek belirlenmiştir. Örneklem grubunu, 1991-92 öğretim yılında lise-1. sınıflarda uygulamaya konan ve kademeli olarak yaygınlaştırılması düşünülen "ders geçme ve kredi" düzeninde yönetici ve öğretmen olarak görev yapan 110 kişi oluşturmuştur. Her okuldan 1'i yönetici, 4'ü öğretmen olarak görev yapan 5 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişiler Dil-Edebiyat, Fen-Matematik, Sosyal Bilimler ve Müzik-Resim-Beden Eğitimi gibi branşlarda görev yapmasına dikkat edilmiştir.

Örneklem grubunun ayrıntılı dökümü Tablo-1'de gösterilmiştir.

TABLO - 1
ARAŞTIRMA KAPSAMINA ALINAN OKULLAR VE YÖNETİCİ-ÖĞRETMEN
SAYILARI

OKULLAR	ÜNVANLAR	YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN	TOPLAM
Anıttepe Lisesi		1	4	5
Aydınlıkevler Lisesi		2	3	5
50. Yıl Lisesi		1	4	5
Deneme Lisesi		2	3	5
Kurtuluş Lisesi		1	5	6
Gazi Çiftliği Lisesi		4	1	5
Mimar Kemal Lisesi		1	4	5
Kalaba Lisesi		3	2	5
İnönü Lisesi		1	6	7
Başkent Lisesi		1	2	3
Atatürk Anadolu Lisesi		1	5	6
Ankara Anadolu Lisesi		1	3	4
Tevfik Fikret Lisesi		1	4	5
Ayrancı Ticaret Lisesi		1	3	4
Aydınlık Evler Ticaret Lisesi		1	5	6
Balgat Endüstri Meslek Lisesi		1	4	5
Gazi Endüstri Meslek Lisesi		1	4	5
Ulus Endüstri Meslek Lisesi		1	4	5
Atatürk Kız Meslek Lisesi		1	3	4
Cebeci Kız Meslek Lisesi		1	4	5
Merkez İmam-Hatip Lisesi		1	3	4
Mamak İmam-Hatip Lisesi		1	5	6
TOPLAM		29	81	110

4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri:

Ortaöğretim programları ile ilgili olarak 1990-1992 yılları arasında yapılan yenileşme çalışmalarının uygulamaya yansımaya durumunu program geliştirme açısından analizini yapmayı amaçlayan bu araştırmada iki grup veriden söz edilebilir.

Birinci grup verilerde; 1923 yılından itibaren, ortaöğretim programlarının geçirmiş olduğu evrimi ortaya koyabilmek için, toplanan Heyet-i İlimiyeler, Milli Eğitim Şûraları ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun'da alınan kararlar ve önemli gelişmeler yer almaktadır. Ayrıca; 1990-1992 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan ve kamuoyuna reform olarak duyurulan kararlar sergilenmiş ve bu kararların bir değerlendirmesi yapılmıştır.

İkinci grup verilerde ise; ortaöğretim kurumlarında, 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konulan "ders geçme ve kredi düzeni" ile ilgili olarak, araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlere uygulanan görüşmeli anket formu ile toplanan bilgiler yer almaktadır. Görüşmeli anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde örnekleme giren kişilere ilişkin bilgiler yer alırken, ikinci bölümde "ders geçme ve kredi düzeni uygulamasına ilişkin açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Görüşme formu ile örneklem grubunun tümüne ulaşılmış ve veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır.

5. Toplanan Verilerin Analizi ve Düzenlenmesi:

İlgili literatürün taraması ile elde edilen veriler araştırmanın sorunsal çerçevesini oluşturmak amacıyla kullanılmıştır. Bu amaçla, 1923-26 yılları arasında toplanan Heyet-i İlimiyeler, 1939'dan itibaren toplam Milli Eğitim Şûralarında, Milli Eğitim Temel Kanununda ve Talim ve Terbiye Kurulu'nda, ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararlar incelenerek, bu kararların eğitim programı ile ilgili olanları ayrıştırılarak sergilenmiştir.

Görüşmeli anket formu ile elde edilen veriler ise, frekans ve yüzde kullanılarak, tablolar halinde verilmiş ve yorumları yapılmıştır. Bazı tablolarda, yönetici ve öğretmen görüşleri ayrı ayrı verilirken, bazılarında görüşler arasında önemli farklılık görülmediği için böyle bir ayrıma gerek duyulmamış ve görüşleri tek bir tabloda verilmiştir.

6. Tanımlar:

Ortaöğretim: Temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren, öğretim kurumlarının tümünü kapsar (METK, Madde 26).

Eğitimde Program Geliştirme: Gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirme ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür (Varış, 1988, s. 21).

Eğitimde Reform: Geniş ölçüde yenileşmedir. Başka bir deyimle, bir yenileşme eğitim sistemine nüfuz ettikçe ve yaygınlaştıkça reform niteliği taşımaktadır (Varış, 1985, s. 190).

Eğitimde Yenileşme: Yenileşme, bir sosyal sistemde bireylerin davranış biçimlerindeki vaki değişimlerdir. Eğitimde yenileşme ise, en geniş perspektifle toplumsal değişme, en spesifik yaklaşımla bireyin tavırlarının değişmesidir (Varış, 1985, s. 187).

Ders Geçme ve Kredi Düzeni: Basit anlamda, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi yoluyla, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insangücü ihtiyaçlarına göre yönelmede, bir öğrenci akış modelidir. (M.E Özel Şûra Sayısı, 1991, s. 57).

Öğrencilerin, her bir derste gösterdikleri başarı derecesini esas alan ve daha esnek olarak öğrenci akışını bireyselleştirmeye yarayan bir yaklaşımdır (Özoğlu, Turgut, Oğuzkan, 1974, s. 26).

III. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Çalışmanın bir önceki bölümünde açıklanan yöntemlerle elde edilen veriler beş kesim halinde düzenlenmiş ve yorumları yapılmıştır. İlk kesimde, araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan ve örnekleme giren yönetici ve öğretmenlere ilişkin "kişisel bilgiler" yer alırken, ikinci kesimde "1923-1990 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki yenileşme çalışmalarının görünümü"ne ilişkin bulgular, üçüncü kesimde "1990-1992 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki gelişmelerin mahiyeti"ne ilişkin bulgular, dördüncü kesimde "Uygulamada Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Program Geliştirme arasındaki ilişkiye dayalı bulgular ve beşinci kesimde de "Yeni Girişim konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri"ne ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

1. Kişilere İlişkin Bilgiler:

Bulguların bu bölümünde, örneklem grubuna giren yönetici ve öğretmenlerin; Cinsiyet, Yaş, Kıdem, Ünvan ve Branşlara göre dağılımları tablolaştırılmış ve gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Tablo - 2
Yönetici ve Öğretmenlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş	20-29		30-39		40-49		50-59		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	9	8.18	24	21.82	15	13.64	2	1.81	50	45.45
Erkek	5	4.54	33	30.00	18	16.38	4	3.63	60	54.55
Toplam	14	12.72	57	51.82	33	30.02	6	5.44	110	100

Tablo_2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerden % 45.45'i kadın, % 54.44'i erkektir. Ayrıca; % 12.72'si 20-29 yaşlarında, % 51.82'si 30-39, % 30.02'si 40-49, % 5.44'ü ise 50-59 yaşları arasındadır.

Araştırmaya katılan grubun yaklaşık yarısının 30-39 yaşları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo - 3
Yönetici ve Öğretmenlerin Kıdem ve Ünvanlara Göre Dağılımı

ÜNVAN	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
0-4 Yıl	1	0.90	9	8.18	10	9.08
5-9 Yıl	1	0.90	17	15.46	18	16.36
10-14 Yıl	13	11.83	23	20.91	36	32.74
15-19 Yıl	5	4.54	13	11.83	18	16.36
20- ... Yıl	9	8.19	19	17.27	28	25.46
TOPLAM	29	26.36	81	73.64	110	100

Tablo - 3'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan grubun % 73.64'ü öğretmen, % 26.36'sı yöneticidir. Bu gruptan % 9.08'i ise 4 yıl, % 16.36'sı 5-9 yıl, % 32.74'ü 10-14 yıl, % 16.36'sı 15-19 yıl, % 25.46'sı ise 20 yıl ve daha fazla yıl kıdeme sahiptir. Bu sonuçlara göre, grubun 1/3'ü 15 ile 19 yıl arasında değişen kıdeme sahiptirler.

1960'lı yıllardan sonra, ortaöğretim kademesi ile ilgili olarak önemli girişimler yapılmış ve çeşitli kararlar alınmıştır. Özellikle, yedinci milli eğitim şûrası 1962 yılına kadar, toplanan şûralara göre, bir aşama olarak görülebilir. Bu şûra ile, ortaokullar, programlar yolu ile bütünleştirilmiş ve böylece 12 ile 15 yaşlar arasındaki çocukların ortak kültür potasında eritilmesi sağlanmıştır.

1970 yılında toplanan, sekizinci milli eğitim şûrası ile, birbirine paralel alt sistemler arasında yatay ve dikey geçişlere olanak sağlanmış ve ortaöğretimin temel görevleri, öğrencileri yükseköğretime hazırlamak, hem mesleğe hem yükseköğretime hazırlamak ve iş alanlarına hazırlamak şeklinde belirlenmiştir.

Aynı şûra ile, bütün ortaöğretim kurumlarının ikinci devrelerine "lise" adı verilerek, üniversiteye girişin bir kurumun tekelinden kurtarılması fikri karara bağlanmıştır.

1973 yılında çıkarılan, 1739 sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ise, ortaöğretimin temel amaç ve görevleri, programlar arasında yatay ve dikey geçişlerin belirlenmesi ve temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması kararı alınmıştır.

1974'te toplanan dokuzuncu milli eğitim şûrası ile, liselere, mesleki ve teknik alanda seçimlik dersler getirilmek suretiyle işlevsellik kazandırılmaya çalışılmıştır. Fakat, yine de mezunların istenilen düzeyde yetişmeleri sağlanamamıştır.

1981 yılında toplanan onuncu milli eğitim şûrası da, o yıla kadar toplanmış olan şûralarda alınmış olan kararları ve yapılan uygulamaları

Tablo - 4

Yönetici ve Öğretmenlerin Branşlara göre Dağılımları

BRANŞLAR	f	%
Dil-Edebiyat	26	23.63
Fen-Matematik	32	29.09
Sosyal Bilimler	28	25.46
Müz.Res.Beden Eğitimi	24	21.82
TOPLAM	110	100

Tablo-4'de görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin % 23.63'ü Dil-Edebiyat, % 29.09'u Fen-Matematik, % 25.46'sı Sosyal Bilimler, % 21.82'si ise Müzik, Resim, Beden Eğitimi gibi branşlarda görev yapmaktadır. Belirlenen branşlardan eşit oranlarda yönetici ve öğretmen seçilmesine dikkat edilmiştir. Tablo - 4'deki değerlerin birbirine yakın olmasını bu durumu kanıtlamaktadır.

2. 1923-1990 Yılları Arasında Ortaöğretim Programlarındaki Yenileşme Çalışmalarının Görünümüne İlişkin Sentezler:

1923-1950 yılları arası, milli eğitim sisteminin kuruluş evresini oluşturmuştur. 1950-1990 yılları arasında ise, sistemin kalkınma dinamiklerine uyarlanması için alınan kararların bir kısmının uygulamaya dönüştüğü, özellikle sistemin kalkınmaya uyarlanması ile ilgili yeniliklerin ise uygulamaya geçirilemediği görülmektedir.

değerlendirmek suretiyle, milli eğitim sistemimizin programlar yoluyla bütünleştirilmesinin sağlanması için yeni bir öneri model oluşturmuştur.

Oluşturulan modelde; örgün ve yaygın eğitim arasında bağlantıların kurulması, programlar arasında bütünleşme sağlanması ve öğretim kademeleri arasında dışa akışlar için eğitsel önlemlerin alınması önerilmiştir.

Fakat, özellikle VII, VIII, IX ve X. milli eğitim şûralarında alınan kararlar ve önerilen modeller, büyük ölçüde uygulamaya geçirilememiştir. Çok amaçlı liselerin yaygınlaştırılması, programlar arasındaki yatay ve dikey geçişlerin sağlanması, temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması ve programlar yolu ile sistemde bütünleşmenin sağlanamadığı görülmektedir.

Uygulamalarda, program geliştirme çalışmalarının yeterince yapılamaması ve özellikle sosyal bilimler alanındaki derslerde sık sık yapılan içerik değişiklikleri, özellikle ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır.

Milli eğitim şûralarında alınan kararların ve önerilen modellerin, bilim çevreleri, politika ve bürokrasi arasında bir eşgüdümün kurulamaması nedeniyle, beklenen, özlenen yenileşme çalışmalarının istenilen düzeyde gerçekleşemediği görülmüştür.

3. 1990-1992 Yılları Arasında Ortaöğretim Programlarındaki Gelişmelerin Mahiyetine İlişkin Bulgular

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, 1990-1992 yılları arasında, ortaöğretim programları ile ilgili olarak bir dizi karar almış ve çeşitli

uygulamaları başlatmıştır. Kamuoyuna bir reform, bir devrim olarak duyurulan bu karar ve uygulamalarda bir nokta dikkati çekmektedir. Yapılan uygulamalar ölçme ve değerlendirme alt sistemine ağırlık vermekte ve sınıf geçme üzerinde odaklanmaktadır. Ayrıca, sorunların bu açıdan ele alınması nedeniyle, öğretim programlarının geliştirilmesi üzerinde gerektiği gibi durulmamış ve sorunlara program geliştirme açısından yaklaşılmamıştır.

Böylesine önemli noktaların gözardı edilmesi ve yenileşme çalışmalarında milli eğitimin teori-politika-araştırma-uygulama sistematığının uygulanmaması, bu girişimlerin başarısına gölge düşürmüştür.

Ayrıca ileride tablolarda görüleceği üzere mevcut sorunların çözümünü, sadece ölçme ve değerlendirme alt sisteminde aramak kısır bir yaklaşımın ürünüdür ve sorunlara anlık çözüm olmaktan öteye gidemez. İşte bu nedenlerden dolayı, yenileşme çalışmaları (1990-1992) uygulamaya gereğince yansımamış ve devamlı gelişme ilkesi gerçekleşmemiştir.

4. Uygulamada Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Program

Geliştirme Arasındaki İlişkiye Dayalı Bulgular:

Ders geçme ve kredi düzeni basit anlamda, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi yoluyla, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insangücü ihtiyaçlarına yöneltmede bir öğrenci akış modelidir. Yani, program geliştirmenin bir alt boyutu olan "değerlendirme" sürecinin vurgulandığı bir uygulamadır.

Bu düzende, not sisteminin beşli ölçeğe göre yapılması ve harflerle ifadelendirilmesi, öğrencilerin belli krediler alarak belli alanlardan mezun

olmaları ve programlarda yer alacak derslerin zorunlu ve seçimlik dersler olarak ayrıştırılması, uygulamalarda bir yenileşme ifade etmemektedir.

Zira, bu ve benzeri uygulamalar sistemde yeni değildir. Ayrıca, programda hangi disiplinlerin yer alacağı, bunların hangi dozlarda verileceği ve içeriklerinin nasıl düzenleneceği konusunda bilimsel araştırmalara dayalı çalışmalarda yapılmamıştır. Halbuki, programlar bir taraftan içinde bulunulan toplum koşulları ile tutarlı olmalı, diğer taraftan da toplumu değiştirme ve geliştirme durumundadır. Programların bu görevlerini yerine getirebilmeleri için yapılan yenileşme çalışmalarında, öğretim programlarında yer alacak disiplinlerin "ortak kültür derslerinin" neler olacağını araştırmalara dayalı olarak belirlenmesi ve yine bu disiplinlerin içeriklerinin bilimsel araştırma sonuçlarına dayalı olarak planlanması gerekmektedir.

Bugünkü uygulamalarda, disiplinler, zamanlamada kaplayacağı yer açısından ele alınmakta ve hazır malzeme olarak görülmektedir. Oysa, olması gereken, bu bilgi kategorilerinin öğretim kuramları ile olduğu kadar epistemoloji, toplumsal ve bireysel gereksinimler ile de ilişkili ve tutarlı olmalıdır.

Programlarda seçimlik derslerin yer alması pekçok açıdan yarar sağlamaktadır. Öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda derinleşebilmelerine, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine yer verilmesine olanak tanımaktadır. Fakat, araştırma kapsamına alınan okullarda 1991-92 öğretim yılının ilk döneminde öğretime açılan seçimlik dersler incelendiğinde ortaya çıkan tablo oldukça ilginçtir. Aşağıda, Tablo-7'de bu derslerin neler olduğu ve hangi okullarda hangi derslerin 1991-92 öğretim yılının ilk döneminde seçimlik olarak öğretime açıldığı görülmektedir.

Tablo-5 incelendiğinde; 1991-92 öğretim yılının ilk döneminde, araştırma kapsamına alınan okullarda; Ekonomi, Hukuk Bilgisi, Beşeri Münasebetler, Çevre ve İnsan, Güzel Konuşma ve Yazma, Temel Sanat Eğitimi, Bilgisayar Programlama Dilleri, İşletme Bilgisi, Edebiyat Tarihi, İlk Yardım gibi dersler programa seçimlik olarak bu öğretim yılında konmuştur.

Bu dersler öğrencilerin belli konularda derinleşebilmelerine olanak tanıyabilir, fakat tablo'da da görüldüğü gibi, b derslerden ortalama bir tanesi okullarda öğretime açılabilmiştir.

Ayrıca, yine tablo-7'de görülen Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih vb. dersler, bu düzenden önce uygulanan Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinde zorunlu dersler olarak programlarda değişik dozlarda yer almıştır. Bu derslerle öğrencilerin bu alanlarda ne derece derinleşebileceklerini anlamak için bu doğrultuda araştırmalara ihtiyaç vardır.

Araştırma kapsamına alınan 22 okulun üçünde (Ulus End. Meslek Lisesi, Gazi End. Mes. Lisesi ve Merkez ~~İmam-Hatip~~ Lisesi), herhangi bir seçimlik ders açılmamıştır. 1991-92 öğretim yılının ilk döneminde en fazla seçimlik dersi; 11 ders ile Başkent Lisesi öğretime açmıştır. Daha sonra, 10 ders ile Mimar Kemal ve Kalaba Liseleri, 9 ders ile de Atatürk Kız Meslek Lisesi takip etmiştir.

En az seçimlik ders açılan okullar ise, 1 ders ile Mamak İmam-Hatip Lisesi, 12 ders ile Balgat End. Meslek Lisesi ve 3 ders ile Aydınlikevler Ticaret Liseleridir.

Yine aynı tablodan, Müzik ve Resim gibi derslerin, araştırma kapsamına alınan 22 okuldan 10'nun da öğretime açıldığı görülmektedir. Bilindiği gibi; seçimlik derslerin programlarda yer alması ortaöğretim için bir yenilik olmadığı gibi, bu derslerin yıllardan beri ortaöğretim programlarında seçimlik ders olarak yer aldığı görülmektedir. Okulların öncelikle bu dersleri seçimlik ders olarak öğretime açmaları doğladır, zira, bu derslerin atelye ve sınıfları ile öğretmenleri zaten mevcuttur.

Sonuç olarak, araştırma kapsamına alınan okullarda açılan ders sayıları düşüktür. Ortaya çıkan bu durum da; yeni uygulanan ve seçimlik ders esasına dayandığı vurgulanan bu düzenin en temel amacının gerçekleşmesini engelmemiştir.

Ayrıca; yönetici ve öğretmenlere okullarında 1991-92 öğretim yılında ilk döneminde hangi seçimlik derslerin açıldığı sorulduğunda Tablo-6'da sergilenen sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Tablo - 6

Yönetici ve Öğretmenlerin Okullarında Açılan Seçimlik Dersleri Bilme Durumları

	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
Seçimlik Dersleri Bilenler	26	100	12	17.15
Seçimlik Dersleri Bilmeyenler	-	-	58	82.85
TOPLAM	26	100	70	100

Tablo_6'da da görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan 22 okuldan üçünde hiç seçimlik ders açılmadığı için 3 yönetici ve 11 öğretmen değerlendirmeye alınmamıştır.

Yukarıdaki tabloda ilginç bir durum söz konusudur. Araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan 26 yöneticinin hepsi, okullarında açılan seçimlik derslerin neler olduğunu doğru olarak belirtirken, aynı okullarda görev yapan öğretmenlerin ise % 82.85'i gibi büyük bir çoğunluğunun bu derslerin neler olduğunu bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Bunun nedenini, okullarda yönetimin öğretmenleri bu konuda yeterince bilgilendirmemelerine ve yönetici-öğretmen iletişiminin zayıf olmasına bağlamak mümkündür. Ayrıca, öğretmenler, sistemin sık sık değiştirilmesi sonucu, yenilikleri izleyemediklerini ve sadece kendilerine verilen programa göre derslere girip çıktıklarını belirtmişlerdir.

Yine, yöneticilerin % 100'ünün bu soruya doğru cevap vermeleri şöyle açıklanabilir; araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu özellikle okul müdürlerine uygulanmak istenmiş, fakat okul müdürleri bu düzenin uygulandığı lise-1. sınıflara bakan müdür yardımcılarını ile görüşme yapılmasını önermiştir. Müdür yardımcılarını da, bu düzenin içinde oldukları için ve her türlü hazırlığı ve planlamayı bizzat yaptıkları için okullarında açılan seçimlik dersleri bilmeleri doğal karşılanmalıdır.

Ayrıca, yönetici ve öğretmenlere göre öğrencilerin seçimlik dersleri nasıl seçtikleri sorulduğunda ortaya çıkan görüşler Tablo -7'de verilmiştir.

Tablo - 7
Öğrencilerin Seçimlik Dersleri Seçme Şekillerine İlişkin
Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Öğrenciler Seçimlik Dersleri Seçme Şekilleri	f	%
Rehberlik Merkezi Kanalı ile	5	5.20
Danışman Öğretmen Yardımıyla	30	31.25
Sınıf öğretmeni yardımıyla	36	37.50
Yardımsız kendileri seçmektedirler	25	26.05
TOPLAM	96	100

Tablo -7 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin % 37.5'i öğrencilerinin seçimlik dersleri sınıf öğretmenleri yardımıyla, % 31.25'i danışman öğretmenlerin yardımları ile, % 26.05'nin görüşüne göre ise, öğrencilerinin bu dersleri yardımsız kendilerinin seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin alacakları seçimlik dersleri belirlerken, rehberlik merkezinin bu konuda etkili olması gerekirken, Tablo-7'de de görüldüğü gibi öğretmen ve yöneticilerin sadece % 5.20'si okullarda bu merkezlerin ders seçiminde öğrenciye rehberlik yaptığını belirtmişlerdir. Ayrıca Tablo 6'da da görüldüğü gibi öğretmenlerin % 82.85'i okullarında açılan seçimlik derslerin neler olduğunu bilmediklerini belirtmişlerdir, burada sınıf öğretmenlerinin ve belirlenen danışman öğretmenlerin öğrencileri ilgi, istek ve yeteneklerine göre yöneltmede ne derecede isabetli seçimler yaptırabildikleri düşündürücüdür.

Tablo-7'den de anlaşıldığı gibi, öğrencilerin seçimlik dersleri seçme şekilleri, araştırma kapsamına alınan okullarda farklı şekillerde yapılmaktadır. Tablodaki değerlerin birbirine yakın olması da bu sonucu kanıtlamaktadır.

5. Yeni Girişim Konusunda Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular:

Bulguların bu bölümünde ders geçme ve kredi düzeninin uygulanmasına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerine ait bulgular ve bu bulgular ışığında yorumlar verilecektir. Bu bulguların bazılarında, öğretmen ve yönetici görüşleri ayrı tablolarda verilirken, bazı görüşlerde (Yönetici-Öğretmen) pek fazla farklılık görülmediği için tek bir tabloda verilmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerde Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılmaya çalışılan yenileşme girişimlerinin mahiyeti hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum; tablolarda daha belirgin olarak göze çarpmaktadır.

Tablo-8'de, seçimli derslerin öğretime açılabilmesi için yöneticilere okullarındaki koşulların durumu sorulduğunda, alınan cevapların dökümü görülmektedir.

Tablo - 8
Seçimli Derslerin Açılabilmesi İçin Yöneticilere Göre Okullarındaki Koşulların Durumu

KOŞULLAR	MEVCUT		MEVCUT DEĞİL		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Öğretim Elemanı	24	82.75	5	17.25	29	100
Atelye ve Araçlar	4	13.79	25	86.20	29	100
Sınıf ve Hacimler	8	27.58	21	72.41	29	100

Tablo -8 incelendiğinde seçimlik derslerin açılabilmesi için yöneticilerin % 82.75'i öğretim elemanı açısından bir sıkıntı çekmediklerini ifade ederken, grubun % 17.25'i bu konuda sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Atölye ve araçların mevcut olup olmama durumu Tablo-8 incelendiğinde, yöneticilerin % 86.20'si okullarında bu açıdan sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf ve hacimlerin mevcut olup olmama durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde ise, yöneticilerin % 72.41'i bu koşulların okullarında mevcut olmadığını ve bu konuda çok güç durumda kaldıklarını ifade ederken, % 27.58'i bu konuda sorunlarının olmadığını belirtmişlerdir.

Aynı soru öğretmenlere yöneltildiğinde alınan cevaplar ise Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo - 9
Seçimlik Derslerin Açılabilmesi İçin Öğretmenlere Göre Okullarındaki Koşulların Durumu

KOŞULLAR	UYGUN		UYGUN DEĞİL		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Öğretim Elemanı	63	77.77	18	22.23	81	100
Atelye ve Araçlar	21	25.92	60	74.08	81	100
Sınıf ve Hacimler	21	25.92	60	74.08	81	100

Tablo-9 incelendiğinde öğretmenlerin % 77.77'si seçimlik derslerin açılabilmesi için okullarında öğretim elemanı açısından sorunlarının olmadığını belirtirken, % 22.23'ü bu konuda sıkıntı çektiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin % 74.08'i atelye, araç-gereç, sınıf ve hacimlerin okullarında yeterli sayıda olmadığını ve bu yüzden çeşitli aksaklıkların yaşandığını ifade etmişlerdir.

Tablo-8 ve 9'da görüldüğü gibi gerek yöneticiler ve gerekse öğretmenler, okullarında atelye, sınıf ve araç-gerecin yeterli olmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Uygulamaya aceleyle geçirilen ders geçme ve kredi düzeninin sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için okullarında mevcut koşullardan daha fazlasına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu yüzden de, uygulamada bir çok sıkıntı ve kargaşa yaşanması doğaldır. Ayrıca; tablo-5'de verilen seçimlik ders sayılarının düşük olmasının bir nedeni de atelye, araç-gereç ve sınıfların yetersiz oluşuna bağlanabilir.

Araştırma, kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlere; öğrencilerin liseyi bitirebilmeleri için almaları gereken toplam kredi sayıları sorulduğunda, bu soruya ilişkin alınan cevaplar Tablo-10'da verilmiştir.

Tablo - 10

Öğrencilerin Liseyi Bitirebilmeleri İçin Almaları Gereken Kredi Sayısının Yönetici ve Öğretmenler Tarafından Bilinme Durumu

	YÖNETİCİ		ÖĞRETMEN	
	f	%	f	%
Doğru Cevap Verenler	28	96.55	23	28.39
Yanlış Cevap Verenler	1	3.45	58	71.61
TOPLAM	29	100.00	81	100.00

Tablo-10 incelendiğinde, yöneticilerin % 96.55'i öğrencilerin liseyi bitirebilmeleri için almaları gereken toplam kredi sayısını doğru olarak cevaplarırken, öğretmenlerin sadece % 28.39'u bu sayıyı doğru olarak belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin % 71.61'i ise bu soruya "bilmiyorum" cevabını vermişlerdir. Böylece; daha önceki bulgularda görüldüğü gibi idarenin öğretmenleri yeterince bilgilendirmedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca; alel acele uygulamaya konan yeni yaklaşımlar öğretmenleri zor durumda bırakmış ve sistemin ayrıntılarından habersiz kalmalarına neden olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmı, yeni düzenle pek fazla ilgilenmediklerini, sadece derslere girerek ve ellerine verilen ders çizelgelerine uyarak üzerlerine düşen görevleri yerine getirdiklerine inandıklarını belirtmişlerdir. Cevabı doğru veren % 28.39'luk grup ise yeni düzenin yararına inandıkları için ilgili yönetmeliklerden, düzenin hertürlü ayrıntılarını incelediklerini belirtmişlerdir.

Tablo-10'da ortaya çıkan sonuçlar ile Tablo-8'de ortaya çıkan sonuçlar benzer görünmektedir. Zira, iki tabloda da yöneticiler, okullarında açılan seçimsel dersleri ve öğrencilerin liseyi bitirebilmeleri için almaları gereken kredi sayılarını doğru olarak cevaplama oranı çok yüksek iken, bu oran öğretmenlerde çok düşük çıkmıştır. Buradan, yönetici ve öğretmenler arasında olması gereken işbirliği ve sağlıklı iletişimin, olmadığını söylemek mümkündür.

Yönetici ve öğretmenlere ders geçme ve kredi düzeni ile belirlenen ortak derslerin disiplin olarak üniversiteye giriş açısından ve ortak kültür sağlama açısından uygunluğu sorulduğunda alınan cevaplar Tablo -11'de verilmiştir.

Tablo -11
Yönetici ve Öğretmenlere Göre Programlarda Yer alan
Ortak Derslerin Durumu

	YÖNETİCİ						ÖĞRETMEN					
	UYGUN		UYGUN DEĞİL		TOPLAM		UYGUN		UYGUN DEĞİL		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Üniversite -ye Giriş Açısından	8	27.58	21	72.42	29	100	32	39.50	49	60.50	81	100
Ortak Kültür Sağlama Açısından	21	72.42	8	27.58	29	100	51	62.96	30	37.04	81	100

Tablo-11 incelendiğinde, yöneticilerin % 72.42'si ortak derslerin (zorunlu derslerin) içeriğinin üniversiteye giriş açısından uygun olmadığını ifade ederken, % 27.58'i bu derslerin üniversiteye giriş açısından uygun olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşılık, yöneticilerin % 72.42'si bu disiplinlerin ortak kültür sağlama açısından uygun olduğunu ifade ederken, % 27.58'i ise zorunlu olan derslerin ortak kültür sağlamada yeterli olmadığını görüşünü paylaşmışlardır.

Yine Tablo-11 incelendiğinde, öğretmenlerin % 39.50'si ortak derslerin üniversiteye giriş açısından uygun olduğunu belirtirken, % 60.50'si bu derslerin üniversiteye giriş için uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Buna yine öğretmenlerin % 62.96'sı ortak derslerin ortak kültür sağlama uygun disiplinler olduğunu ifade ederken, % 37.05'ü bu disiplinlerin ortak kültür sağlama açısından uygun içerikte düzenlenmediğini belirtmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlerin yaklaşık % 65'i özellikle ortak derslerin, üniversiteye girişte uygun disiplinler olarak düzenlenmediği görüşünde birleşmişlerdir. Ayrıca, en kısa zamanda yükseköğretim proramları ile bu programlar arasında organik bir ilişkinin kurulması gerektiğini belirtmişlerdir.

1991-92 öğretim yılında uygulamaya geçirilen ders geçme ve kredi düzeninin bir ayrıntısı olan derslerin kredilendirilmesi konusunda öğretmenlerin bilgilendirilip-bilgilendirilmediği sorulduğunda ortaya çıkan sonuçlar Tablo-12'de sergilenmiştir.

Tablo - 12
Derslerin Kredilendirilmesi Konusunda Öğretmenlerin
Bilgilendirilme Durumu

	f	%
Bilgilendirme Yapıldı	22	20.00
Bilgilendirme Yapılmadı	88	80.00
TOPLAM	110	100

Tablo-12 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin % 20'si okul idaresinin derslerin kredilendirilmesi konusunda bilgi verdiğini belirtirken, % 80'i bu konuda herhangi bir hizmetiçi eğitim kursu yada işbaşında eğitime tabi tutulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Burada ortaya çıkan sonuç dikkat çekicidir. Eğitim sisteminin uygulayıcıları öğretmen ve yöneticiler olmasına rağmen, uygulanan yeni düzende yer alan derslerin kredilendirilmesi konusunda herhangi bir eğitimin verilmemesi oldukça düşündürücüdür.

Yönetici ve öğretmenlere derslerin kredilendirilmesi konusunda neler yapılması gerektiği sorulduğunda, aşağıda Tablo-13'de sergilenen görüşleri belirtmişlerdir.

Tablo - 13
Öğretmen ve Yöneticilerin Derslerin Kredilendirilmesi
Konusunda Yapılması Gerekenlere İlişkin Görüşleri

BU KONUDAKİ GÖRÜŞLER	f	%
Hizmet-içi eğitime ağırlık verimli, danışman öğretmenler ve branş öğretmenleri için kurslar düzenlenmeli, kurslar nitelikli olmalı ve sayıları arttırılmalıdır.	68	61.81
Yeni düzene geçilmeden önce öğretmen ve yöneticilerin görüşleri alınmalıydı, öğretim yılı başında seminerler düzenlenmeli, öğretmenler programlar konusunda yayınlarla donatılmalıdır.	30	27.27
Okulların MEB'ği ile olan iletişimi arttırılmalı ve okullar yeni sisteme geçiş için önceden haberdar edilerek yeni düzene uygunluk konusu tartışılmalıydı.	30	27.27

Tablo-13 incelendiğinde grubun % 61.81'i hizmet-içi eğitime ağırlık verilmesi gerektiğini, bu kursların daha nitelikli olmasını ve sayısının da arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir. % 27.27'si ise; yeni düzene geçilmeden önce öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin alınmış olması gerektiğini belirterek, her öğretim yılı başında seminerler düzenleyerek, öğretmenlerin programlar konusunda yayınlarla donatılması gerektiğini ifade etmişlerdir. % 27.27'si ise

MEB'lığı ile okullar arasındaki iletişimin artırılması gerektiğini belirterek, yeni düzene geçilmeden önce okulların bu düzene uygun olup olmadığı konusunun tartışılmış olması uygulamadaki sorunları bir ölçüde azaltabileceğini belirtmişlerdir.

Aslında burada, gerek öğretmenlerin ve gerekse yöneticilerin yeni düzene geçilmeden önce herhangi bir hizmet-içi eğitimi kursundan yada seminerden geçmediklerini, yeni düzenin uygulanabilirliği için yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin alınmadığını ve okullarla MEB'lığı arasındaki iletişimin istenilen düzeyde gerçekleşmediği görülmektedir. Bunun asıl nedeni, Milli Eğitim bakanlığı tarafından verilen, yeni düzenin uygulanması kararının, tamamen politik olması ve sadece kamuoyunu memnun etmek amacının güdülmesidir.

Aşağıda Tablo-14'de, araştırma kapsamına alınan 22 okulda, görev yapan yönetici ve öğretmenlere, derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırmanın yapıp yapılmadığı sorulduğunda alınan cevaplar görülmektedir.

Tablo - 14
Okullarda Derslerin Haftalık Saatlerinde Yoğunlaştırmanın Yapılma Durumu

	f	%
Derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma yapıldı	40	35.00
Derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma yapılmadı	70	65.00
TOPLAM	110	100

Tablo-14 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin % 35'i derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma

yapıldığını, % 65'i ise böyle bir yoğunlaştırmanın yapılmadığını, hatta özellikle yabancı dil derslerinin haftalık ders saatlerinde azalmanın bile olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo - 15
Derslerin Haftalık Saatlerinde Yoğunlaştırmanın Nasıl Yapıldığına İlişkin Görüşler

GÖRÜŞLER	f	%
Özellikle zorunlu derslerin haftalık saatleri arttırıldı. Bu dersler Edebiyat, Fen, Matematik, Tarih, Coğrafya, Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	30	75
Seçimlik derslerin saatleri arttırıldı	10	25
TOPLAM	55	100

Tablo-15 incelendiğinde okullarda haftalık ders saatlerinin yoğunlaştırılması ile ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde grubun % 75'i zorunlu derslerin haftalık ders saatlerinin arttırıldığı, bu derslerin Edebiyat, Fen, Matematik, Tarih, Coğrafya, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri olduğunu, % 25'i seçimlik derslerin saatlerinin arttırıldığını, belirtmişlerdir.

Yeni düzende okutulan derslerin dönemlik olması nedeniyle, derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma yapılması gerekirken, ancak grubun % 35'nin görüşüne göre, böyle bir uygulamanın gerçekleşebildiği görülmektedir.

Grubun 3/2'si ise hiçbir dersin haftalık saatlerinde yoğunlaştırmanın yapılmadığını belirtmişlerdir.

Bu nedenle getirilen düzenin okullarımızda farklı şekillerde uygulandığı ve bir birliğin sağlanamadığı, ayrıca öğretim programında yer alan ünite ve konuların bir kısmının öğretilmediğini söylemek yanlış bir iddia olmaz. Bu durumun, üniversiteye girişte sorunlar yaratacağı ve toplumsal değerlerde dağılmaya neden olacağı açıktır. Ortaöğretim kurumlarında öğrencilere öğretilecek olan içeriğin iyi planlanmaması ve bu konuya gereken önemin verilmeyişi, yapılan yeni uygulamaların başarısına gölge düşürecektir. Ayrıca; Bakanlık yetkililerinin, uygulayıcıları yeterince bilgilendirmemeleri sorunları daha karmaşık hale getirmiştir.

Aşağıda, Tablo-16'da verilen, öğrenci başarısını saptama ve not verme konularında öğretmenlerin bilgilendirilme durumu gösteren tabloda ortaya çıkan sonuçlar da bu yargıyı güçlendirmektedir.

Tablo - 16

**Öğrenci Başarısını Saptama ve Not Verme Konularında
Öğretmenlerin Bilgilendirilme Durumu**

	f	%
Bilgilendirme Yapıldı	29	26.36
Bilgilendirme Yapılmadı	81	76.34
TOPLAM	110	100

Tablo-16 incelendiğinde araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin % 26.36'sı Ders Geçme ve Kredi Düzeninde öğretmenlere

öğrenci başarısını saptama ve not verme konularında bilgilendirme yapıldığını belirtmişlerdir.

Grubun % 76.64'ü ise; bu konularda herhangi bir bilgilendirmenin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Öğrenci başarısını saptama ve not verme konularında böyle bir bilgilendirmenin yapılmaması birçok sorunları da beraberinde getirdiğini belirten yönetici ve öğretmenler, yeni düzenle ilgili olarak okullara gönderilen yönetmeliklerden yararlanarak, kendi çabalarıyla bu konuları öğrenmeye çalıştıklarını söylemişlerdir.

Tablo-16'da bu konularda bilgilendirme yapıldı diyen % 26.36'lık bir gruba, okullarında neler yapıldığı sorulduğunda Tablo-17'de yer alan uygulamaları belirtmişlerdir.

Tablo - 17

Okullarda Öğrenci Başarısını Saptama ve Not Verme Konularında Yapılan Çalışmalar

BU KONUDA YAPILANLAR	f	%
Okul idareleri tarafından yapılan kurul toplantılarında yüzeysel bilgilendirme yapıldı.	15	51.72
Bu konuda yazılı notlar ve broşürler dağıtıldı.	9	31.03
MEB'liği tarafından bilgilendirme yapıldı.	5	17.25
TOPLAM	29	100

Tablo-17 incelendiğinde öğrenci başarısını saptama ve not verme konularında öğretmen ve yöneticilerin % 51.72'si okul idarelerinin yaptığı kurul

toplantılarıyla bu konuda bilgilendirme yapıldığını, % 31.03'ü bu konuda hazırlanan yazılı notlar ve broşürler yardımıyla bilgi verilmeye çalışıldığını, % 17.25'i ise MEB'liğin bu konuda ders yılı başında, yeni uygulamalar hakkında genel bir bilgilendirme yaptığını ifade etmişlerdir.

Öğrenci başarısının nasıl saptanacağı, ne gibi ölçütlerin kullanılacağı, not verme konusunda nasıl bir yöntemin uygulanacağı konusunda yeterli bir bilgilendirmenin yapılmadığı görülmektedir. Bu yüzden, gerek yönetici ve öğretmenlerin, gerekse öğrencilerin bu konuda sıkıntı çektikleri görülmüştür.

Ayrıca, yönetici ve öğretmenlere, ders geçme ve kredi düzeninin öğrencilerin devamını ve çalışmasını etkileme durumu sorulduğunda Tablo-18'de belirtilen sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Tablo - 18

Ders Geçme ve Kredi Düzeninin Öğrencilerin Devamını ve Çalışmasını Etkileme Durumu

	f	%
Yeni düzen, öğrenci başarısını ve çalışmasını olumlu yönde etkiledi.	30	27.27
Yeni düzen; öğrenci başarısını ve çalışmasını olumsuz yönde etkiledi	80	72.73
TOPLAM	110	100

Tablo-18 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin % 72.73'ü ders geçme ve kredi düzeninin öğrenci başarısını ve devamını olumsuz yönde etkilediğini

belirtmişler, % 27.27'si ise öğrencilerin devam konusunun daha fazla ağırlık verdiklerini ve çalışma tempolarını arttırdıklarını belirtmişlerdir.

Tablo-18'de, Ders Geçme ve Kredi Düzeni, öğrencilerin başarısını ve devamını olumlu şekilde etkiledi diyen 30 kişiye, bu durumun nedenleri sorulduğunda; yeni düzende öğrencilerin kendi ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri ve bu yüzden bütün sorumluluğun kendilerinde olduğunu anladıkları için, çalışma tempolarının ve devamın olumlu olarak etkilendiğini, devamsızlık yapmaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir.

Yine Tablo-18'de, "Ders Geçme ve Kredi Düzeni öğrencilerin devamını ve çalışmalarını olumsuz etkiledi diyen, 80 kişilik yönetici ve öğretmen grubuna bunun nedenleri sorulduğunda Tablo-19'da sergilenen görüşleri belirtmişlerdir.

Tablo - 19

Öğretmen ve Yöneticilere Göre Ders Geçme ve Kredi Düzeninin Öğrencilerin Devamını ve Çalışmasını Olumsuz Etkileme Nedenleri

NEDENLER	f	%
Öğrencilerin yeni düzeni anlayamamaları bu konuda yeterince bilgilendirilmemeleri	35	43.75
Ders çizelgeleri hazırlanırken, ders saatleri arasındaki farklılıkların olması ve öğrencilerin serbest saatlerinin kontrol altına alınmaması	17	21.25
Sağlıklı bir yönetimin yapılamayışı ve bu nedenle öğrencilerin isabetli seçim yapamamaları	28	35
TOPLAM	80	100

Tablo-19 incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan öğretmen ve yöneticilerin % 43.75'i, öğrencilerin yeni uygulamaya konan Ders geçme ve kredi düzenini tam olarak anlayamadıkları ve bu konuda yeterince bilgilendirilmedikleri için çalışma tempolarının düştüğü ve devamsızlık haklarını son sınırına kadar kullanma eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir.

Yine, öğretmen ve yöneticilere, "yeni düzen neden öğrencinin başarısını ve devamını olumsuz etkiledi sorusu sorulduğunda, grubun % 21.25'i ders çizelgeleri hazırlanırken, ders saatleri arasında farklılıklar olması ve bu serbest saatlerin okul idaresi tarafından kontrol altına alınamayışına bağlamışlardır.

Grubun % 35'i ise, okullarında sağlıklı bir yönetimin yapılamayışı ve bu yüzden de öğrencilerin isabetli seçimler yapamadıklarını belirtirken, bu durumun öğrencinin başarısını, çalışma temposunu ve devamını olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir.

Yönetici ve öğretmenlere 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konan ders geçme ve kredi düzeninin başarılı olabilmesi için hazırlık aşamasında alınması gereken önlemlerin neler olduğu sorulduğunda Tablo-20'de sergilenen görüşleri belirtmişlerdir.

Tablo - 20
Ders Geçme ve Kredi Düzeninin Başarılı Olabilmesi İçin Hazırlık
Aşamasında Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Yönetici ve
Öğretmen Görüşleri

HAZIRLIK AŞAMASINDA ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	f	%
Okullarda gerekli alt yapı önceden hazırlanmalı, fiziki kapasiteleri düzenlenmeli sınıf sayıları arttırılmalı yada okullara alınacak öğrenci sayıları azaltılmalıdır.	59	53.63
Öğretmenler yeni düzenle ilgili olarak bilgilendirilmeli, bu konuda hizmetiçi eğitim kursları ve seminerler düzenlenmelidir. Bu konuda veliler ve öğrenciler aydınlatılmalı ve okul-aile işbirliği arttırılmalıdır.	50	45.45
Öğretim programları öğretim yılı başlamadan önce hazırlanmalı ve gerekli esneklik sağlanmalıdır. Ders kitapları ekipler halinde yazdırılmalı ve içerik çağdaş bilgilerle yeniden düzenlenmelidir.	35	31.81
Bu uygulama seçilecek olan birkaç pilot okulda uygulanmalıydı ve böylece ortaya çıkan sorunlar ışığında çözüm yolları bulunduktan sonra diğer okullarda uygulamaya geçirilmeliydi.	35	31.81
Getirilen yeni düzenin diğer öğretim basamakları arasındaki geçişleri açısından analiz edilmeli ve özellikle üniversiteye girişte ne gibi ölçütlerin uygulanacağı belirlenmelidir.	30	27.27
Danışman öğretmenlerin görevleri çok iyi belirlenmeli, okullardaki rehberlik servislerinin çalışmalarına işlerlik kazandırılmalı ve bu konu ile ilgili güvenilir ölçme araçları hazırlanmalıdır.	23	20.90

Tablo-20 incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerin % 53.63 uygulanmakta olan yeni düzenin uygulamaya geçirilmeden önce başarılı olabilmesi için alınması gereken önlemler konusunda, bu düzen için okullarda gerekli alt yapının önceden

hazırlanması gerektiğini ve sınıf sayılarının artırılması yada okullara alınacak öğrenci sayılarının azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir.

% 45.45'i, bu düzen ile ilgili olarak öğretmenlerin bilgilendirilmesini ve bu amaçla hizmet-içi eğitim kursları ve seminerlerin düzenlenmesini, ayrıca okul-aile işbirliğinin artırılması ve öğrencilerle velilerin bu konuda aydınlatılmalarının gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen ve yöneticilerin % 31.81'i öğretim programlarının çok iyi hazırlanarak öğretim yılı başında hazır olarak okullara gönderilmesini ve esnek bir planlamanın yapılmasını önermişler ve ders kitaplarının yeni düzene göre yeniden yazdırılması, içeriğinin de çağdaş bilgilerle donatılmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

Grubun % 31.81'i uygulamanın pilot okullarda denendikten sonra yaygınlaştırılmasının uygulamadaki sorunların en aza indirebileceğini önermişlerdir.

Yeni düzenin; diğer öğretim kademeleri arasındaki bağlantıları belirlenmeli ve özellikle üniversiteye girişte ne gibi ölçütlerin uygulanacağını belirlenmesi gerektiğini grubun % 27.27'si önermiştir.

Ayrıca, danışman öğretmenlerin görevlerinin çok iyi belirlenmesi ve okullardaki rehberlik servislerinin çalışmalarına işlerlik kazandırılmasının öğrencilerin çeşitli alanlara yönlenebilmesi için önemli olduğunu grubun % 20.90'nı önermiştir.

Yönetici ve öğretmenlere ders geçme ve kredi düzeninin başarılı olabilmesi için yıl içinde alınması gereken önlemler sorulduğunda alınan cevaplar Tablo-21'de gösterilmiştir.

Tablo - 21

Ders Geçme ve Kredi Düzeninin Başarılı Olabilmesi İçin Yıl İçinde Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

YIL İÇİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	f	%
Öğrenciler yeteneklerine göre çok iyi yönlendirilmeli, bir dönemde alacakları kredi sayısı, okuyacakları zorunlu ve seçimlik dersler öğretim yılı başında öğrencilere bildirilerek gerekli tanıtım yapılmalı, başka okullardan da seçimlik ders alma imkanı sağlanmalı, başarısız öğrencilere için öğretim yılı içinde kurslar düzenlenmeli	72	65.45
Okul yönetimi, sınıf öğretmenleri, danışman öğretmenler ve öğrenciler devam-devamsızlık, not düzeni ve ödev verme gibi konularda sık sık toplantılar yaparak aydınlatılmalı ve bu konulardaki değişiklikler anında bildirilmelidir	50	45.45
Danışman öğretmenlerle veliler arasında sıkı bir iletişim olmalı, öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara rehberlik servisleri ve danışman öğretmenler anında çözüm bulabilmelidirler. Danışman öğretmenlere düşen öğrenci sayı az tutulmalı ve ücret karşılığı danışmanlık yapmaları sağlanmalıdır.	41	37.27
Sınıflara dengeli öğrenci dağılımı yapılmalı, öğretmenlerin dağılımı da çok iyi planlanarak aynı branş öğretmenlerinin eşgüdümle çalışmaları sağlanmalıdır.	28	25.45
Öğrencilerle sık sık toplantılar yapılarak, uygulamada çıkan sorunlar ve şikayetleri dinlenmeli, istekleri gözönüne alınmalıdır. Öğrenciler sürekli izlenerek, sık sık değerlendirme yapılmalıdır.	19	17.27
Seçimlik dersler okulun yapısına (derslik durumuna) göre belirlenmeli ve her öğretmene mümkün olduğu takdirde bir sınıf sağlanmalıdır.	14	12.72

Tablo-21 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin % 65.45 Ders Geçme ve Kredi Düzeninin başarılı olabilmesi için işbaşında yani öğretim yılı içinde alınması gereken önlemler konusunda, öğrencilerin yeteneklerine göre çok iyi yönlentilmeleri, bir dönemde alacakları kredi sayısının ve okuyacakları zorunlu ve seçimlik derslerin öğretim yılı başında veya dönem başında onlara bildirilmesinin ve gerekli tanıtımın yapılmasının önemli olduğunu, ayrıca başka okullardan da ders seçme imkanlarının sağlanması ve başarısız olan öğrenciler için öğretim yılı içinde çeşitli kursların düzenlenmesini önermişlerdir.

Araştırma kapsamına alınan yönetici ve öğretmenlerin % 45.45 okul idarelerinin devam-devamsızlık, not düzeni ve ödev gibi konularda öğrencileri, sınıf öğretmenlerini ve danışman öğretmenleri, yapacakları toplantılarla sık sık bilgilendirilmeleri ve bu konulardaki değişikliklerin anında bildirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Buna ek olarak grubun % 37.27'si danışman öğretmenlerle veliler arasında sıkı bir iletişimin olmasını, öğrencilerin karşılaştıkları herhangi bir sorun karşısında onlara rehberlik servisleri ile danışman öğretmenlerin anında çözüm yolu önerebilmeleri ve ayrıca danışman öğretmenlere düşen öğrenci sayılarının az tutularak onlara ücret karşılığı danışmanlık yapma olanağının verilmesini önermişlerdir.

% 25.45'i sınıflara dengeli öğrenci dağılımının yapılması, aynı branş öğretmenlerinin eşgüdümle çalışmalarının daha iyi olacağını ifade etmiş, % 17.27'si ise öğrencilerle sık sık toplantılar yapılmasını ve onların uygulama ile ilgili şikayet ve isteklerinin gözönüne alınmasını, okullardaki uygulamaların sık sık değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Grubun % 12.72'sinde dūzenin başarılı olabilmesi için seçimlik derslerin okulun yapısına (derslik durumuna) göre belirlenmesi ve her öğretmene mümkünse bir sınıf verilmesinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo-20 ve 21 incelendiğinde uygulamada ortaya çıkan sorunların ve önerilerin yaklaşık % 70'inin programlarla ilgili olduğu gör÷lmektedir. Bu da yenileşme sürecinde bu boyutun yeterince ele alınmadığı biçiminde yorumlanabilir.

Bulgular ve yorumlar bölümünde incelenen tablolar ve elde edilen veriler, araştırmanın giriş kısmında belirtilen noktaları daha da belirgin hale getirmiştir. Çünkü, araştırma bulguları incelendiğinde, getirilmek istenin yeniliklerde sadece program geliştirmenin bir alt sistemi olan ölçme ve değerlendirme boyutunun ele alındığı ve çalışmalara bu yönde işerlik kazandırılmaya çalışıldığı gör÷lmektedir.

Ayrıca, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin, sistemde yapılmak istenen yenilikler konusunda fikirlerinin alınmaması bir tarafa, yeterli düzeyde bilgilendirmenin de yapılmadığı açıkça gör÷lmektedir.

Yine, yapılan yenileşme çalışmalarında öğrenci niteliği üzerinde önemle durulması gerekirken, bilimsel araştırmalara dayalı ve gerçekçi bir planlamanın yapılmadığı da ortadadır. Bu nedenle durumun sürekli bir biçimde değerlendirilmesi ve geliştirici önlemlerin alınması gerekmektedir.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. ÖZET

Bu araştırma, 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarının yapısal bir boyutu ile ilgili olarak yapılan kuramsal çalışmaların uygulamaya yansımaya durumunu analiz etmek amacıyla yapılmıştır.

Bu amaçla; 1923 yılından itibaren toplanan Milli Eğitim Şûralarının, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun, ortaöğretim programları ile ilgili olarak almış oldukları kararlar incelenmiş ve bu kararların uygulamaya yansımaya durumu belirlenmiştir. Aynı zamanda, kamuoyuna reform olarak duyurulan ve 1991-92 öğretim yılında Lise 1 sınıflarda uygulamaya yeniden geçirilen "Ders Geçme ve Kredi Düzeni"nin uygulamadaki durumu değerlendirilmiştir.

Araştırmaya veri toplamak amacıyla, Ankara ili içinde yer alan liseler ve mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarından kademeli ve raslantısal yöntemle belirlenen 22 okulda görev yapan yönetici ve öğretmenlere bu düzenin uygulanması hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için görüşmeli anket formu uygulanmıştır.

Görüşmeli anket formu: Dil-Edebiyat, Fen-Matematik, Sosyal Bilimler ve Müzik, Resim, Beden Eğitimi gibi branşlarda görev yapan 29 yönetici ve 81 öğretmene uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular, yüzde ve frekans kullanılarak tablolar yardımıyla sergilenmiş ve yorumları yapılmıştır.

Araştırma sonucu 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararların uygulamaya yeterince geçirilemediği, yapılan yenileşme çalışmalarının program geliştirme anlayışından uzakta olduğu görülmüştür. Bu yüzden de, yapılan uygulamaların başarısından ve sürekliliğinden söz etmenin imkansız olduğu görülmüştür.

2. SONUÇLAR:

1990-1992 yılları arasında ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararların uygulamaya yansıma durumunu program geliştirme açısından analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada varılan sonuçlar aşağıda kategorik olarak verilmiştir.

(i) Cumhuriyetin ilanından 1946 yılına kadar kuruluş evresini yaşayan milli eğitimimiz, 1950 yılından itibaren kalkınmanın gerektirdiği adaptasyonu yapamamış, ortaöğretimle ilgili olarak alınan şûra kararları incelendiğinde, Türk ortaöğretim sisteminde bu kararların zamanında uygulamaya geçirilemediği ve halen çeşitli arayışların olduğu göze çarpmaktadır.

(ii) 1990-1992 yılları arasında MEB. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlarda, ortaöğretim programlarına sistem bütünlüğü içinde yaklaşılmadığı görülmüştür.

(iii) 1991-1992 öğretim yılında uygulamaya konulan "Ders Geçme ve Kredi Düzeni"nin program geliştirme anlayışı çerçevesinde ele alınmadığı görülmektedir.

(iv) Uygulamaya geçirilen "Ders geçme ve kredi düzeni" gerekli alt yapı oluşturulmadan acale ile uygulamaya konulmuş ve birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu araştırma ile, uygulamada ortaya çıkan sorunlar şöyle belirlenmiştir:

a. Milli Eğitim Bakanlığı ile okullar arasında iletişimin zayıf olduğu ve öğretmen, yönetici, öğrencilerin yeni düzenle ilgili olarak bilgilendirilmedikleri görülmektedir.

b. Yeni düzenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için okullardaki sınıf sayılarının ve araç-gereçlerin yeterli olmadığı görülmektedir.

c. Seçimlik ders esasına dayanan yeni düzende, okullarda açılan seçimlik ders sayıları düşüktür ve açılan derslerin ötedenberi liselerde seçimlik ders olarak verilen dersler olduğu göze çarpmaktadır.

ç. Sömestir esasına dayanan yeni düzende, derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma yapılmamıştır.

d. Programa alınan zorunlu derslerin, öğretmen ve yöneticilere göre üniversiteye giriş açısından uygun içerikte düzenlenmediği görülmektedir.

e. Öğrencilerin seçimlik dersleri seçmeleri konusunda "rehberlik işleri" yetersiz kalmaktadır.

3. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına ilişkin getirilebilecek öneriler aşağıda sıralanmıştır.

(i) Milli eğitim sistemimiz ile ilgili olarak yapılması düşünülen her türlü yenileşme ve reform çalışmaları, milli eğitim teori ve politikasıyla tutarlı olarak, program geliştirme anlayışı ile sistemin tümünün geliştirilmesine yönelik bir araştırma projesi planlanmalıdır.

(ii) Öğretmenler için yapılacak olan hizmet içi eğitim mekanizması, eğitim sisteminde yapılması düşünülen geliştirme çalışmaları doğrultusunda hizmet vermelidir. Bu yoldan;

a. Yöneticilerin

b. Müfettişlerin

c. Öğretmenlerin, yapılmak istenen geliştirme çalışmaları hakkında genişleyen halkalar halinde bilinçlendirilmeleri gereklidir.

(iii) Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde çalışanlar, yapılmak istenen yeniliklerden haberdar edilmelidir.

(iv) Getirilmesi düşünülen herhangi bir değişiklik yada yeniliğin uygulanabilirliğini arttırmak için kitle iletişim araçlarının yardımı ile kamuoyunun sürekli olarak bu konularda bilgilendirilmesi gereklidir.

(v) Yenileşme hareketi, milli eğitim politikasını uygulamaya dönüştüren programlar aracılığı ile ele alınmadığı için, ilgililer yapılmak istenen

değişiklikleri kendilerine çarptıkça biçimsel olarak öğrenmektedirler. Oysa sorunun çözümü için; kuramın uygulamaya dönüşmesinde, bürokrasi, bilim adamı ve uygulayıcıların işgüdüm içinde çalışmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ataunal, Aydoğan-Özalp, Reşat. Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı (Talim ve Terbiye Kurulu-Milli Eğitim Şurası) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1977.
- Cicioğlu, Hasan. Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim (Tarihi Gelişimi) II. Baskı A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 140 Ankara-1985.
- Ertürk, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları-4 Ankara-1986.
- Gürbüztürk, Oğuz. "Eğitimde Nitelik Sorunu" Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Cilt-23 Sayı: 2 Ankara-1990.
- Inan, Rauf. "Milli Eğitimimizde Reform Sançıları" Milli Eğitim Dergisi, Milli Eğitim Yayınları No: 110, Eylül 1991.
- ITO. Türkiye'nin Eğitim Politikası, İstanbul Ticaret Odası Yayınları No: 1990-5 İstanbul 1990.
- MEB Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına İlişkin Program Kılavuzu Ankara, 1992.
- .....Milli Eğitim Temel Kanunu, Milli Eğitim Yayınları, 1973.
- .....I. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Programı. Konuşmalar. Lahikalar (Tıpkı Basım), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991.
- .....II. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Programı. Raporlar. Konuşmalar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1943.
- .....III. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Programı. Komisyon Raporları. Konuşmalar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1947.
- .....IV. Milli Eğitim Şurası. Çalışma Programı. Komisyon Raporları. Konuşmalar. (Tıpkı Basım) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991.

- .....V. Milli Eğitim Şurası Çalışma Esasları, Komisyon Raporları, Konuşmalar
Ankara-1954.
- .....VI. Milli Eğitim Şurası, Çalışma Programı, Komisyon Raporları, Konuşmalar, (Tıpkı Basım), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991.
- .....VII. Milli Eğitim Şurası, Çalışma Esasları, Konular, Kararlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1962.
- .....VIII. Milli Eğitim Şurası, Esaslar, Raporlar, Kararlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1971.
- .....IX. Milli Eğitim Şurası, Öneriler, Raporlar, Kararlar, Uygulamaya Konulan Esaslar, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1975.
- .....X. Milli Eğitim Şurası, Öneriler, Konuşmalar, Kararlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1981.
- .....XI. Milli Eğitim Şurası, Öneriler, Konuşmalar, Kararlar, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1982.
- .....XII. Milli Eğitim Şurası, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1989.
- ....., Milli Eğitim Bakanlığı Brifingi, Ankara, Nisan-1990.
- .....Tebliğler Dergisi, Talim ve Terbiye Kurulu Kararları, 2 Eylül 1991 tarih ve 2342 sayılı Tebliğler Dergisi'ne ek.
- ..... 17 Şubat 1992, cilt 55, sayı 2352.
- ..... 11 Mayıs 1992, cilt 55, sayı 2358.
- ..... 3 Ağustos 1992, cilt 55, sayı 2363.
- ..... 28 Eylül 1992, cilt 55, sayı 2367.
- ..... 12 Ekim 1992, cilt 55, sayı 2368.
- ..... 9 Kasım 1992, cilt 55, sayı 2370.
- ..... 7 Aralık 1992, cilt 55, sayı 2371.

- .....Ölçme ve Değerlendirme Sistemini Geliştirme Çalışmaları (2) Sınıf Geçme Sisteminde 2 Model, Ağustos, 1990.
- .....Milli Eğitim Özel Şura Sayısı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1981.
- "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemi İlk Dönem Uygulamaları", Eğitim ve Bilim Dergisi Özel Sayı TED Yayınları, 1992.
- Oğuzkan, Turhan. Türkiye'de Ortaöğretim ve Sorunları, Hisar Eğitim Vakfı Yayınları No: 1, Ocak, 1981.
- Özoğlu, Çetin. Turgut, F. Oğuzkan, T. Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulaması Üzerine Bir Simülasyon Denemesi, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Grubu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974.
- Program Geliştirmede Kavramsal Sorunlar Yüksek Lisans Ders Notları, Ankara-1991.
- UNESCO, The Integration of General and Technical and Vocational Education-1986.
- ....., International Conference on Education 40th Session. International Bureau of Education Final Report. Genova-2-11 December 1986.
- Varış, Fatma. Eğitim Bilimine Giriş, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 146, Ankara, 1985.
- ....., Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler" A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 157 IV.Baskı Ankara-1988.
- ....., "Program Geliştirme Sistematik Yaklaşım", Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 203, Eskişehir, 1991.
- ....., "Milli Eğitimde Birkaç Kritik Sorun" Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 1, Ankara-1989.
- ....., "Program Geliştirme Çalışmaları" Cumhuriyet Döneminde Eğitim, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi Atatürk Kitapları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1983.

....., "Eğitimde Program Geliştirmeye Sistematiğ Yaklaşım" Eğitim Bilimleri
Fakóltesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 1, Ankara-1989.

13 Eylöl, 11 Ekim, 15 Ağustos 1991 tarihli Milliyet gazetesi.

11 Eylöl, 12 Eylöl 1991 tarihli Hürriyet gazetesi.

EKLER

- EK 1 : Görüşme Formu
- EK 2 : Ankara Valiliği ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Yazıları
- EK 3 : Öğretmenler Kurulunda Durumları Görüşülecek Öğrenciler Konulu Genelge
- EK 4 : Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği
- Ek 5 : 1990-92 Yılları Arasında Basında Çıkan Eleştiriler

EK - 1 GÖRÜŞME FORMU

1. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

1. CİNSİYETİNİZ

a. ( ) Kadın

b. ( ) Erkek

2. YAŞINIZ

a. ( ) 20 - 29

b. ( ) 30 - 39

c. ( ) 40 - 49

d. ( ) 50 - 59

3. ÜNVANINIZ

a. ( ) Yönetici

b. ( ) Öğretmen

4.. KIDEMİNİZ

a. ( ) 0-4 Yıl

b. ( ) 5-9 Yıl

c. ( ) 10-14 Yıl

d. ( ) 15-19 Yıl

e. ( ) 20 - ... Yıl

5. BRANŞINIZ

a. ( ) Dil-Edebiyat

b. ( ) Sosyal Bilimler

c. ( ) Fen-Matematik

d. ( ) Müz., Res., Bed.,Eğt.vb.

II. BÖLÜM

1. 1991-1992 Öğretim yılı ilk döneminde okulunuzda kaç seçimlik ders açılmıştır.

2. Seçimlik Dersleri Öğrenci Nasıl Seçmektedir?

- a) ( ) Rehberlik merkezi kanalı ile seçmektedir.
- b) ( ) Danışman öğretmen yardımı ile seçmektedir.
- c) ( ) Sınıf öğretmeni yardımıyla seçmektedir.
- d) ( ) Yardımsız kendisi seçmektedir.
- e) ( ) Başka.....

3. Seçimlik Derslerin Açılabilmesi İçin Aşağıdaki Koşullardan Hangisi-Hangileri Okulunuzda Mevcuttur?

- a) ( ) Öğretim elemanı
- b) ( ) Atelye ve araçlar
- c) ( ) Sınıf ve hacimler
- d) ( ) Başka....

4. Bir öğrencinin Liseyi Bitirebilmesi için Kaç Kredi Toplaması Gerekmemektedir?

Zorunlu+ Seçimlik: .....

( ) ( )

5. Zorunlu Dersler "Ortak Dersler" Sizce Disiplin Olarak Uygunmudur?

a) ( ) Üniversiteye giriş açısından;

b) ( ) Ortak kültür sağlama açısından;

c) ( ) Başka.....

6. Okulunuzdaki Öğretmenler Derslerin Kredilendirilmesi Konusunda İşbaşında veya Hizmet-içi Eğitime Tabi Tutuldular mı? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

7. Yarıyıl Sistemi Uygumasında Derslerin Haftalık Saatlerinde Yoğunlaştırma Yapıldı mı? Nasıl?

8. Ders Geçme ve Kredi Düzeni Öğrencinin Devamını ve Çalışmasını Nasıl Etkiledi? Neden?

9. Öğretmenler Not Verme ve Öğrenci Başarısını Saptama Konularında Yeni Düzene Göre Eğitildilemi? Bu Konuda Neler Yapıldı?

10. Ders Geçme ve Kredi Düzenini Başarılı Olabilmesi İçin;

a) Başlangıçta (Hazırlık) aşamasında alınması gereken önlemler;

b) İş Başında (Yıl İçinde) alınması gereken önlemler nelerdir?

11. Bu Konuda Başka Söylemek İstedikleriniz.....

Sin. B. K. R. K. K.
6.11.1991

BÖLÜM : Kültür
SAYI : 070/16011
KONU : Görüşme ve Gözlem

62633

25.12.1991

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Ankara

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ: İ2.İ2.İ991 tarih ve 04022-56-72/5799 sayılı yazınız.

Üniversitenizin, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Fatma HAZİR'in "Ortaöğretim Programlarında Yenileşme Etkinliklerinin Kritik Analizi (1990-1992)" konulu tezine vart toplamak amacıyla ilgili yazıda isimleri belirtilen liselerde görüşme ve gözlem yapabilmesine izin verildiğine ilişkin Valilik makamından alınan 23.İ2.İ991 tarih ve 070/İ5986 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

VALİ ADINA

EKT: I- (Valilik Oluru)

Osman BOYACIOĞLU
Milli Eğitim Müdürlüğü
Müdür Yardımcısı

Hangi bölümün ve sayılı yazısına karşılık olduğunun bildirilmesini rica ederim.

ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Ankara

12.12.1991

BÖLÜM : KÜLTÜR

SAYI : 070/15934

KONU : Görüşme ve Gözlem

VALİLİK MAKAMINA

ANKARA

İLGİ: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
12.12.1991 tarih ve 04022-56-72/5799 sayılı yazısı.

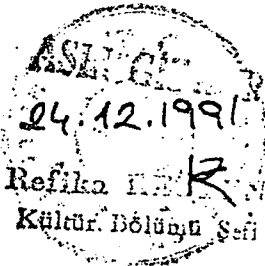
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Fatma HAZİR'in "Orta Öğretim Programlarında Yenileşme Etkinliklerinin Kritik Analizi (1990-1992)" konulu tezine veri toplamak amacıyla ekli yarıda isimleri belirtilen liseelerde görüşme ve gözlem yaptırılmak için ilgi yazı ile izin istenmektedir.

Eğitim-Öğretimin aksatılmaması ve tüm sorumluluğunun ilgili Okul Müdürlüklerine ait olması kaydıyla istek Müdürlüğünüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde ilgi teklife olurlarınızı arz ederim.

Hasan SAĞCAN
Millî Eğitim Müdürü

OLUŞTURULMUŞ
24/12/1991
Maslu KÜSE
Vali Yardımcısı
Vali Adına

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğü

Sayı 10034
Tarih 03 OCAK 1992

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

SAYI : EĞÜİŞ.531.7 21281

ANKARA

6 / 9 / 1991

KONU: Öğretmenler Kurulunda
durumları görüşülecek
öğrenciler

..... VALİLİĞİNE
(Millî Eğitim Müdürlüğü)

- İLÇİ: a) 19 Aralık 1983 gün ve 2154 sayılı: Tebliğler Dergisinde yayımlanan
"Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaokullar ile Lise ve Dengi Okul-
ların Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği"
b) 4 Ekim 1990 gün ve 2322 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan
1990-1991 Öğretim Yılı Çalışma Takvimi.

Bakanlığımızın, eğitim sistemimizi geliştirme çalışmaları çerçevesinde ölçme ve değerlendirme sistemiyle ilgili olarak 28 Şubat 1990 tarihinde başlatılan çalışmalar sonuçlandırılmış, 1991-1992 öğretim yılında lise ve dengi okullarımızdan şartları uygun ve istekli olanların 1 inci sınıflarında "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamasına geçilmesi kararlaştırılarak, gerekli açıklama 1 Ağustos 1991 günü yapılmıştır.

Getirilen bu sistemle; öğrencilerin ilgisine ve ileride yönelecekleri alana uygun programları izlemeleri, kendi kendine karar vermeleri, başarılarının artması, hayata en iyi şekilde hazırlanmaları, yaratıcı olmaları, girişken bir kişilik kazanmaları, daha iyi öğrenmeleri, demokratik anlayış ve demokrasinin ruhuna uygun yetişmeleri, fırsat ve imkân eşitliğinin daha geniş uygulanması sağlanacaktır.

Ortaokullarımızda ise önümüzdeki öğretim yılından itibaren "Her öğrenciyi kendi yaş grubu içerisinde 'bütün olarak' yetiştirmek esastır. Bu dönem öğrencinin herhangi bir dersten başarısızlığına bakılarak eleneceği bir dönem değil, programda öngörülen bütün derslerin ve ders dışı eğitici çalışmaların ortak katkısıyla, ilgi, istidat ve yeteneği ölçüsünde yetiştirileceği bir dönemdir" ilkesi uygulanacaktır.

1991-1992 öğretim yılından itibaren eğitim sistemimizde uygulamaya konulacak bu köklü değişiklikler öncesinde, uyumu kolaylaştırmak ve çıkabilecek muhtemel mağduriyetleri asgariye indirebilmek amacıyla ilgi (b) çalışma takvimine göre 9-10 Eylül 1991 Pazartesi ve Salı günleri yapılacak öğretmenler ve sınıf öğretmenler kurulu toplantılarında, bütünleme sınavları sonunda başarısız notu bulunan ortaokul ile her tür lise ve dengi okulların ara ve son sınıf öğrencilerininin (beklemeli, sorumlu ve okul dışı dahil) durumları değerlendirilirken bütünleme sınavlarına geyilmemiş olmak kaydıyla;

T. C.
MILLÎ EGİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

SAYI :

21281

ANKARA

6 / 9 / 1991

KONU :

1. İlgili (a) yönetmeliğin 50 nci maddesi (b ve c) fıkralarında belirtilen yıl sonu başarı ortalamasının en az "5.00" olmasına bakılmayacaktır.
2. Başarısız oldukları derslerin bütünleme sınavlarında en az "3.00" almaları şartı aranmayacaktır.
3. Alt sınıflardaki başarısız dersler de görülecektir.

Bu uygulama 1990-1991 öğretim yılına mahsustur.

Gereğini rica ederim.

(imza)

Avni AKYOL

Millî Eğitim Bakanı

DAĞITIM :

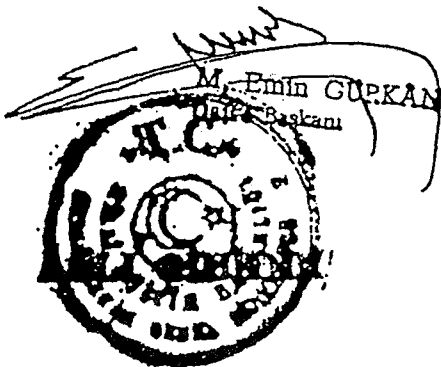
Gereği :

F Plânı

Bilgi :

A-B Plânı .

(Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına)

EK

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEBLİĞLER DERGİSİ

2 EYLÜL 1991 TARİH VE 2342 SAYILI TEBLİĞLER DERGİSİNE EK

TALİM VE TERBİYE KURULU KARARLARI:

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞINDAN

Karar Sayısı: 130

Karar Tarihi: 29.8.1991

Konu: Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği.

Millî Eğitim Bakanlığının 21.2.1990 tarih ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 611.YKD.DKİ.Şb.Mi.-1019 sayılı onayı ile kurulan, "Ölçme ve Değerlendirme Sistemini Geliştirme Özel İhtisas Komisyonu'nun raporu çerçevesinde Kurulumuzca hazırlanan, "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği"nin bu karar ekinde belirtilen şartları taşıyan ve istekli olan ortaöğretim kurumlarında uygulanmasının ve ekli örneğine göre kabulü hususunun Bakan'a arzı kararlaştırıldı.

UYGUNDUR

29/8/1991

Avni **AKYOL**
Millî Eğitim Bakanı

DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ŞARTLAR

1. Okul yönetimi, öğretmenler kurulu, okul-aile birliği, koruma derneği toplanarak konuyu görüşür.
  2. Ders geçme ve kredi sistemiyle ilgili yönetmelik ve programlar dikkatle incelenir.
  3. Mevcut sınıf geçme sistemi ile ders geçme ve kredi sistemi arasındaki farkın anlaşılması sağlanır.
  4. Okulun derslik, laboratuvar, ışık, atölye vb.'nin sayısı ve kullanılabilme durumları belirlenir.
  5. Her dersliğin günde yaklaşık 8-10 ders saati kullanılabileceği dikkate alınır.
  6. Derslik sayısına ve kullanılma süresine göre kaydedilecek öğrencilerin sayısı belirlenir.
  7. Ortak ve seçmeli derslerin öğretimi için, gerekli alan öğretmenlerinin bulunup bulunmadığı tesbit edilir.
- B. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak:
- a. Okul-aile birliği ile koruma derneğinin görüşleri alınır.
  - b. Konu öğretmenler kurulunda görüşülerek karara bağlanır.
  - c. Bu karara göre okul yönetimince gerekli işlem yapılır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ORTAÖĞRETİM
KURUMLARINDA DERS GEÇME VE KREDİ
YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler
BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında ders geçme ve kredi ile ilgili esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumları öğrencilerinin ders geçme ve sınav işleriyle devam ve devamsızlıklarına ilişkin esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;
"Bakanlık", Millî Eğitim Bakanlığını,
"Kurul", Talim ve Terbiye Kurulunu,
"Okul", ders geçme ve kredi sistemini uygulayan ortaöğretim kurumunu,
"Müdür", ders geçme ve kredi sistemini uygulayan okul müdürünü,
"Dönem", yalısık 19 haftayı kapsayan eğitim ve öğretim süresini,
"Ders yılı", birbirini takip eden iki dönemlik süreyi,
"Ölçme araçları", öğrencilerin değerlendirilmesinde başvurulacak yazılı, sözlü yoklamalar ve uygulamalı sınavlar ile ödev ve projeleri,
"Kredi", programda farklı bir hüküm bulunmadıkça bir dersin haftalık ders saati sayısını,
"Zümre öğretmenler kurulu", aynı dersi okutan öğretmenlerden oluşan kurulu,
"Danışman öğretmen", okul idaresince sorumluluğu kendisine verilen

öğrencileri ilgi, istek ve becerileri doğrultusundaki derslere ve alanlara yönlendiren, alınacak derslerin ve kredilerin uygun dönemlere dağılımını sağlamak amacıyla öğrenci ve veliyle yakın bir işbirliği yapan öğrencinin okul idaresi, öğretmen ve çevre ile ilişkilerini sağlıklı bir şekilde düzenleyen ve yürüten öğretmeni ifade eder.

İKİNCİ KISIM

İlkeler

Madde 5- Öğrenci başarısıyla ilgili ölçme ve değerlendirme, devam-devamsızlık konularında yapılacak işlemlerde aşağıdaki ilkeler gözönünde bulundurulur.

a) Bir dönem; eğitim öğretim, ölçme, değerlendirme, devam-devamsızlık bakımlarından bağımsız bir bütündür.

b) Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında, programlarda belirtilen özel ve genel amaçlar, hedef davranışlar, açıklamalar ve konular esas alınır.

c) Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında okul, ilçe, il ve yurt çapında birlik ve beraberliğin sağlanması esastır.

ç) Öğrenci, öğretmen, veli ve idare arasında ölçme değerlendirme ve yönlendirme ile ilgili rehberlik hizmetleri danışman öğretmen tarafından yürütülür.

d) Öğrenci başarısının tespiti, derslerin özelliklerine göre yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlara; bulunması halinde ödev, proje ders içi ve ders dışı etkinliklere dayandırılır.

e) Zihinsel alanda öğrenci başarısının belirlenmesi amacıyla hazırlanan ölçme araçlarında, sadece bilgi düzeyinde değil, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki davranışların da ölçülmesine ağırlık verilir.

Öğrencilerin ilgi, tutum ve kişilik tasarımı gibi psikolojik özellikleri de belirlenir. Öğrencilerin bu özelliklerinin belirlenmesinde, ilgi envanteri, tutum ve kişilik tasarımı ölçekleri gibi ölçme araçlarından da yararlanılır.

f) Öğrencilerin derslere devamları; ödev, atelye, uygulama, laboratuvar çalışmalarına ve bunların sınavlarına katılmaları esastır.

g) Değerlendirmede harfli not sistemi kullanılır.

ğ) Dönem sonunda öğrenci başarısının değerlendirilmesi, başarılı derslere göre yapılır ve kredilendirilir.

h) Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları; geçerlilik, güvenilirlik, objektiflik, örnekleyicilik, kullanılabilirlik ve ayırt edicilik özelliklerine sahip olmalıdır.

ı) Her öğrencinin kendi ilgi ve yeteneği ölçüsünde bir dönemde haftalık en az ve en fazla alacağı ders/ kredi sayısı ilgili programda belirtilir.

i) Her öğrencinin kendi ilgi, istek ve yeteneğine göre yönlendirilmesine, geliştirilmesine ve belirli alanlarda ilerlemesine imkân sağlanır.

j) Yüksek öğrenimdeki alanlara yönlendirmede, alınacak derslerin seçimi ve dönemlere dağılımında, danışman öğretmenin rehberliği ile öğrenci ve velisinin karara ortak olması esastır.

k) İl ve ilçede, mevcut öğretim kurumlarının eğitim ortamlarından ve öğretim kadrolarından ortaklaşa yararlanılır.

UÇUNCU KISIM

Not Verme

Not Verme Düzeni

Madde 6- Notlar harfle ifadelendirilir.

Harflerin dereceleri, not değerleri ve puanları aşağıdaki gibidir.

Derecesi	Harfli Değerler	Harflerin Not Değeri	Puan
Pekiyi	A	5	85-100
İyi	B	4	70-84
Orta	C	3	55-69
Geçer	D	2	45-54
Geçmez	E	1	0-44

Bütün yazılı sınavlarda öğrencilerin cevap kâğıtları önce 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Sonra bu puanlar yukarıdaki çizelgeye göre nota çevrilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Programlar ile İlgili Genel Esaslar

BİRİNCİ KISIM

Ortak ve Seçmeli Dersler

Program Çeşitleri

Madde 7- Öğretim programları, öğrencilerin istek ve yetenekleri yönünde, bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanın özelliklerine cevap vermek üzere ortak dersler ve seçmeli derslerden oluşur.

Ortak derslerle seçmeli derslerin her biri, bunların haftalık saatleri, kredileri ve kaç dönem okutulacağı, Kurul kararına bağlı olarak belirlenir ve Tebliğler Dergisi'nde yayımlanır.

Bu Kurul kararında, ortak derslerle seçmeli derslerin sayıları ve haftalık saatleri dikkate alınarak, her tür ortaöğretim kurumundan mezun olmak için gerekli en az toplam kredinin ne kadar olacağı da tespit edilir.

Ortak Dersler ve Seçmeli Dersler

Madde 8- Ortak dersler, bir öğrencinin okulu bitirinceye kadar almakla yükümlü olduğu derslerdir.

Bu dersler; bütün öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek, toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak amacıyla yöneliktir.

Seçmeli dersler, ortak dersler dışında belirlenen, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yönelecekleri çeşitli programlarda ilerlemelerini ve kişisel yeteneklerini geliştirmelerini sağlayıcı derslerdir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında meslek derslerinden gerekli görülenler, ortak dersler arasında yer alır.

Derslerin Seçimi

Madde 9- Ortak dersler ve seçmeli dersler, danışman öğretmen, veli ve öğrencinin katılımı ile;

- a) Öğrencinin önceki dönemlere ait başarısı ve derslerdeki başarı grafiği,
  - b) Yöneleceği yükseköğretim kurumuna girmede alınması gereken dersleri,
  - c) Hangi derslerin hangi dönemde alınacağı,
  - d) Hangi dersten hangi dönemde kaç kredi/saat alınacağı,
  - e) Hangi dönemde kaç kredilik/saatlik ders alınabileceği,
- hususları incelenir. Bu inceleme sonucunda, her dönemde alınabilecek dersler ile haftalık kredi/saat sayıları belirlenir. Bu değerlendirmeler, her dönem müracaatları için tekrarlanır.

Dersler için Müracaat

Madde 10- Her dönemde, öğrenci velisi, derslerin başlamasından en çok 10 gün öncesine kadar o dönemde okunacak ortak dersler ve seçmeli dersler ile haftalık saat sayılarını gösteren bir form dilekçe ile okul müdürlüğüne müracaat eder. (örnek-1)

Bu form dilekçede, dönemde alınacak ortak dersler ve seçmeli dersler tercih durumuna göre sıralanır. İstenilen derslere yeteri kadar müracaatın olmayabileceği veya okul kapasitesinin zorlanabileceği dikkate alınarak form dilekçede öncelik sırasına göre beş derse daha yer verilir ve karşılıklarına alınmak istenen haftalık saat sayıları yazılır.

11-İlçe Müdürler Kurulu

Madde 11- Her dönemin başlamasından en çok beş gün önce, okul müdürleri ile diğer ortaöğretim kurumlarının okul müdürleri, millî eğitim müdürünün başkanlığında toplanır. Okul müdürlerince okullarında hangi derse ne kadar müracaat yapıldığı ve öğretmen durumları gündeme getirilir. Öğretmen ihtiyacı olan okulların bu ihtiyacı giderilir. Gerekli görülmesi durumunda, yakın çevre okullarının uygun derşhane kapasitesinden yararlanılır. Gerekirse bazı dersler için öğrencilerin bu okullara gönderilmesini sağlayacak tedbirler alınır.

Okunacak Derslerin İlanı

Madde 12- Okul müdürlüklerince, her dönemin başlamasından önce, o dönemde okutulacak ortak dersler ve seçmeli dersler ile bu derslerin hangi günlerde, hangi saatlerde, hangi derşhanelerde ve hangi öğretmenler tarafından okutulacağı ilân edilir.

Bir Dersin Eğitim ve Öğretime Açılması

Madde 13- Her hangi bir dersin eğitim ve öğretime açılabilmesi için, genel bilgi derslerinde en az 20, meslek derslerinden dersin özelliğine göre en az sekiz öğrenci tarafından seçilmiş, öğretmeni ve derşhanesinin belirlenmiş olması gerekir. Ancak, okulun imkânlarının uygun olması durumunda, il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünün onayı ile bu öğrenci sayısı daha da az olabilir.

Okulca Uygulanacak Seçmeli Dersler

Madde 14- Kurulca belirlenen seçmeli bir derste daha fazla ilerlemek veya daha az bilgiyle yetinmek isteyen öğrenciler için, zümre öğretmenleri, daha yüksek veya daha düşük kredili/saatli ders programları hazırlayabilir. Bu tür programlar il millî eğitim müdürünün onayı ile yürürlüğe girer. Bu programlar, haftalık saatleri ve kaç dönem okutulacakları gibi bilgilerle Bakanlığa bilgi için gönderilir.

Ayrıca okul müdürlüğü, yeter sayıda öğrencinin ve uygun okul ortamının bulunması halinde arıcılık, halıcılık, çinicilik, oymacılık ve fotoğrafçılık gibi çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine yönelik seçmeli dersleri de öğretim programına alabilir. Bu gibi derslerin ders programı da zümre öğretmenleri tarafından hazırlanır ve il millî eğitim müdürünün onayı ile uygulamaya konulur. Bu programların bir örneğinin de bilgi için Bakanlığa gönderilmesi zorunludur.

UÇUNCU BÖLÜM
Öğrenci Başarısını Ölçme ve Değerlendirme

BİRİNCİ KISIM
Dönemlerde Öğrenci Başarısının Tespiti

Sınavlar ve Not Verme

Madde 15- Öğrencinin başarısı, dersin özelliğine göre yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlarla bulunması halinde ödev, projeler, ders içi ve ders dışı faaliyetler değerlendirilerek tespit edilir.

Öğretmen her türlü sınav, ödev, proje, ders içi ve ders dışı faaliyetler yoluyla öğrencinin programlarda amaçlanan davranışları kazanıp kazanmadığını sürekli olarak kontrol eder.

Yazılı ve Uygulamalı Sınavlar

Madde 16- Öğrenciler, her dönemde yazılı veya uygulamalı sınavlara alınır. Bir dönemde yapılacak yazılı ve uygulamalı sınavların sayısı, haftalık ders saati sayısı üç ve daha çok olan dersler için üçten az, bir ve iki saat olan dersler için ikiden az olamaz. Zaruri hallerde bir yazılı sınav eksikliği ile kanaat notu verilebilir.

Yazılı Sınav Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Madde 17- Ölçme sonuçları, yalnız not vermek veya eksiklik aramak için değil, eğitim ve öğretimin amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını tespit etmek, özellikle, işlenen konulardan hangilerinde öğrencilerin başarılı veya başarısız olduklarını belirlemek, başarısız olunan konularda ne gibi tedbirlerin alınması gerektiğini ortaya çıkarmak amacı ile de kullanılır.

Öğretmen, her sınav sonunda, özellikle yazılı sınavlardan sonra öğrencilerin hangi konularda ve ne derecede başarısız olduğunu belirler. Başarısızlığın sebeplerini araştırır ve değerlendirir. Buna göre ilgili konuları yeniden işlemek veya öğrencilere alıştırtma çalışmaları yaptırmak gibi tedbirler alır.

Yazılı yoklama sonunda, öğrenci mevcudunun çoğunluğu başarısız olmuşsa, sadece başarısız öğrenciler için yazılı sınavını yenileyebilir. Bu sınava isteyen başarılı öğrenciler de katılabilir.

Karşılaştırmalı Sınavlar

Madde 18- Bir okulda aynı programları okutan öğretmenlerin ortak değerlendirme yapabilmelerine imkân vermek üzere sınavların bir veya bir kaçını birlikte düzenlenebilir. Bu ortak sınavlar her ders yılının birinci dönemi sonunda zümre öğretmenleri veya aynı programı okutan öğretmenler tarafından yapılır.

Aynı çevrede ayrı okulların aynı ders programlarında ortak değerlendirme de yapılabilir. Böylece, okullar arası aynı programı okuyan öğrencilerin seviyeleri arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak ve öğretmenlere değerlendirmeleri hakkında karşılaştırma yapmak imkânı sağlanır. Bu sınavlar, ilgili okullarla işbirliği yapılarak ikinci dönemin son ayında il-ilçe millî eğitim müdürlüklerince düzenlenir.

Bakanlık tarafından gönderilecek testler ve başka ölçme araçları ile de başarı seviyesi belirlenir ve bunlarla öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sonuçları karşılaştırılır. Öğretmenler bu karşılaştırma sonuçlarından yararlanarak sonraki ölçme ve değerlendirme faaliyetleri için gerekli tedbirleri alırlar.

Bu sınavlarda alınan notlar da ortalamaya katılır ve eşit şekilde değerlendirilir. Öğretmen tarafından verilen notlarla okul, ilçe, il ve ülke çapında yapılan sınavlarda belirlenen notlar arasında dikkat çekici ve anlamlı bir farklılık varsa ilgili yönetim birimlerince bu konuda gerekli tedbirler alınır.

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili problemler, bu amaçla gerekli görülen zamanlarda toplanacak olan zümre öğretmenler kurulunda görüşülür ve ortak çözüm yolları araştırılır.

Yazılı ve Uygulamalı Sınavların Niteliği ve Zamanı

Madde 19- Yazılı ve uygulamalı sınavların zamanı en az bir hafta önce öğrencilere duyurulur. Öğrencilere bir günde uygulanacak yazılı ve uygulamalı sınavların sayısı ikiye geçemez.

Yazılı sınav, genellikle çok sorulu ve kısa cevaplı ölçme araçlarıyla yapılır. Derslerin özelliklerine göre gerektiğinde az sorulu uzun cevaplı ölçme araçlarına da başvurulabilir.

Yazılı sınavlar, ödevler ve projelerin zamanlarının belirlenmesinde okul müdürlüğü, öğretmenler arasında işbirliği yapılmasını sağlar. Bu işbirliğinin esasları okul müdürlüğü tarafından düzenlenir.

Yazılı sınavların süresi bir ders saatini aşamaz.

Sözlü Sınavlar

Madde 20- Bir dönemde öğrencilere her dersten en az bir sözlü yoklama notu verilmesi esastır. Dersin özelliğine göre ve imkânlar ölçüsünde

daha çok sözlü yoklama notu da verilebilir. Sözlü yoklama için başlıbaşına bir ders saati ayrılmaz. Öğrencilere; eğitici çalışmalarındaki faaliyetleri, ders hazırlıkları, ders içindeki etkinlikleri ve dersle ilgili alıştıırma çalışmalarından her biri değerlendirilerek sözlü notu verilir

Yabancı dil dersleri için en az iki sözlü notu verilir.

Uygulamalı Derslerin Sınavları

Madde 21- Resim, müzik, beden eğitimi dersleri ile uygulamalı nitelikteki diğer derslerin sınavları, her dönemde üç defadan az olmamak üzere ve dersin özelliğine göre, yazılı, sözlü, uygulamalı olarak veya bunlardan yalnızca biriyle yapılabilir. Sınavların şekli, sayı ve süresi zümre öğretmenleri kurulunca belirlenir.

Soruların Plân ve Programlara Uygunluğu

Madde 22-Öğretmenler, yazılı sınav sorularının hazırlanmasında, sözlü yoklamalarla uygulamalı sınavların değerlendirilmesinde öğretim dönemi başında zümre öğretmenlerince dersin programına uygun olarak düzenlenen dönemlik ders plânlarındaki ders konularını ve dersin amaçlarını gözönünde bulundururlar.

Sınavlara Katılmayanlar

Madde 23- Sınavlara katılmayan, ödev veya projesini zamanında teslim etmeyen öğrenci özürünü en geç beş gün içinde ilgili öğretmenine bildirmek zorundadır. Ancak; kaza, ölüm, yangın ve benzeri durumlarda bu süre ilgili öğretmenine takdirine bırakılır.

Özürü okul idaresince kabul edilen öğrencinin durumu ders öğretmenine yazılı olarak bildirilir. Bu öğrenci, ders öğretmeninin belirleyeceği bir zamanda ve önceden duyurularak sınava alınır, ödev veya projesi kabul edilir. Bu sınav, sınıfta diğer öğrencilerle ders işlenirken yapılabileceği gibi ders dışında da yapılabilir.

Özürsüz olarak sınavlara katılmayan, ödev veya projesini zamanında teslim etmeyen ve sınavlarda kopya çeken öğrenciye not olarak sıfır verilir ve durum okul idaresine yazılı olarak bildirilir.

Sınav Sonuçlarının Duyurulması

Madde 24- Öğretmenler, yaptıkları sınavların, verdikleri ödev ve projelerin sonuçlarını öğrencilere bildirir. Sözlü yoklama sonucu, o ders saati içinde; yazılı sınavlar, uygulamalar ve ödev sonuçları ise yazılı sınavın yapıldığı tarihe veya ödevin, uygulamasının yahut projenin teslimi tarihine göre en çok on beş gün içinde öğrenciye duyurulur.

İKİNCİ KISIM
Öğretmen Not Defteri ve Öğrenci Karnesi

Öğretmen Not Defteri

Madde 25- Her öğretmen bir not defteri tutar ve bu deftere bu Yönetmelikte gösterilen esaslara göre verdiği notları ayrı ayrı yazar.

Her dönem başında okul idaresi tarafından temin edilen not defterleri, imza karşılığında öğretmene verilir.

Notların mürekkeple yazılmasına, silinti ve kazıntı olmamasına itina gösterilir.

Her öğretmen, not defterini, okul idaresine vereceği not cetvelleri için esas olarak kullanmakla ve istenildiği zaman okul müdürüne veya denetleme yetkisi olan diğer görevlilere göstermekle yükümlüdür.

Her dönem sonunda not defterleri okul idaresine teslim edilir. Bu defterler idarece iki dönem saklanır.

Dönem içinde çeşitli sebeplerle okuldan ayrılan öğretmenler de not defterlerini tutanak karşılığında idareye teslim etmek zorundadırlar.

Not defterinde, dönemlere ait yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlarla, bulunması halinde ödev ve projelere verilen notlar rakamla, takdir edilen dönem notu ise harfle yazılır.

Öğrenci Karnesi

Madde 26- Her dönem sonunda öğrencilere, velilerine duyurulmak üzere o döneme ait başarı, gelişme ve devam durumlarını gösteren bir karne verilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Dönem Notlarının Tespiti

Dönem Notu

Madde 27- Dönem notunun tespitinde öğrencilerin o dönem içinde ulaştıkları amaçlanan genel başarı seviyesi dikkate alınır. Bir dersin dönem notu; o döneme ait yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlar ile bulunması halinde ödev ve projelere verilen notlara göre takdir edilir ve harflendirilir. Ancak, takdir edilen notun; yazılı, sözlü ve varsa ödev ve projelere verilen notla izah edilebilmesi, bu notların aritmetik ortalamasından aşağı olmaması gerekir.

Dönem İçinde Nakil

Madde 28- Öğrencinin dönem içinde bir okuldan başka bir okula nakledilmesi halinde, bir önceki okulda aldığı dersler ve notları dikkate alınarak yeni okuluna intibakı sağlanır.

Dönemin bitimine 20 ve daha az gün kala okul değiştiren öğrencinin dönem notları önceki okulu tarafından verilir. Dönemin bitimine 21 ve daha fazla gün kala nakledilen öğrencinin dönem notları, önceki okuldan getirdiği notlar da dikkate alınarak yeni okulu tarafından verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Dönem Başarısının Tespiti

Dönem Sonunda Her Hangi Bir Dersten Başarılı Sayılma

Madde 29- Öğrencinin devam ettiği dönemde her hangi bir dersten başarılı sayılması için, o derse ait dönem notunun en az (D) olması gerekir.

Programda belirtilen ortak ders veya derslerin her hangi birinden (E) alan öğrenci bu ders veya dersleri bir dönem daha tekrarlar. Tekrar sonucunda da herhangi bir ortak dersten başarısız olan öğrenciye, istenilen krediyi seçmeli derslerle tamamlama imkânı verilir. Ancak, Türk Dili dersinden başarılı olmak esastır. İkinci tekrarda da başarılı olamayan öğrencinin bu dersten başarılı olabilmesi için gereken tedbirler alınır.

Her hangi bir seçmeli dersi başaramayan öğrenci; o derse bir dönem daha devam edebilir veya başka bir seçmeli dersi seçebilir.

Her ne sebeple olursa olsun öğrenci, bir seçmeli derse iki dönemden fazla devam edemez.

Bir Dersin Ağırlıklı Kredi Notu

Madde 30- Bir dersin ağırlıklı kredi notu şöyle bulunur:

a) Alınan bir dersin kredisi, o dersin haftalık ders saati sayısına eşittir.

b) Alınan bir dersin dönem sonu notu ile o dersin haftalık ders saati/kredi sayısı çarpılır. Çıkan sayı o dersin ağırlıklı kredi notudur.

Derslerin dönem sonu ağırlıklı kredi notu ile alınan dersler ve kredi miktarları öğrencinin dosyasına, ders geçme ve diploma defterlerine işlenir.

Dönem Sonu Kredi Ortalaması

Madde 31- Öğrencinin bir dönemde aldığı derslerin ağırlıklı kredi notlarının toplamı, aynı derslerin o dönemdeki haftalık ders saatleri/kredileri toplamlarına bölünerek dönem sonu ağırlıklı kredi

ortalaması bulunur. Bu ortalama 1.50 civarında ise öğrenci ve veli, danışman öğretmen tarafından uyarılır. Bu uyarıda gelecek dönemlerde derslerin daha uygun seçilmesi ve öğrencinin daha çok çalışması gibi hususlara yer verilir.

Okulu Bitirme Kredisinin Hesaplanması

Madde 32- Okulu bitirmede gerekli olan ve öğretim programlarında belirlenen toplam kredi, öğrencinin her dönemde aldığı ve başardığı derslerin kredileri/haftalık saatleri toplanmak suretiyle bulunur.

Diploma Verilmesi

Madde 33- Öğretim programında tespit edilen en az toplam krediyi alan her öğrenciye bir diploma verilir.

Öğrenim Belgesinin Verilmesi

Madde 34- Diploma alan her öğrenciye, kimliğini, diploma bilgilerini öğrenimi boyunca aldığı kredileri ve kredi notlarını gösteren bir öğrenim belgesi verilir.(Örnek-2)

Diploma Notu ve Derecesi

Madde 35- Diploma notu ve derecesi aşağıdaki şekilde hesaplanır.

Diploma notu öğrenim süresi boyunca alınan derslerin ağırlıklı kredi notları toplamının, aynı derslerin haftalık ders saatleri toplamına bölünmesi sonucunda elde edilir. Diploma notu tespit edilirken, bölme işlemi, virgülden sonra iki basamak yürütülür.

Diploma notu ve alanı diplomada gösterilir.

Diploma Tarihi

Madde 36- Diplomaların tarihi, kredinin tamamlandığı dönemdeki son ayın son iş günüdür.

Yurtdışından Gelenlerin Diploma Dereceleri

Madde 37- Yurtdışında, öğrenim gördükleri okullardan yurdumuza gelerek öğrenimlerini yurdumuzda tamamlayan öğrencilerin diploma notları, yalnız yurdumuzda okudukları dönem sonu başarı ortalamalarına göre tespit edilir.

Diplomaların Düzenlenmesi İle İlgili Diğer Hususlar

Madde 38- Diplomaların düzenlenmesi ile ilgili diğer hususlarda,

"Sınıf Geçme ve Diploma Defterleriyle Diplomaların Düzenlenmesine Dair Mevzuat"a uyulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM Okul Birincilerinin Seçimi

Okul Birincileri

Madde 39- Ortaöğretim kurumlarında, her ders yılı sonunda, disiplin kurulunun da görüşü alınarak öğretmenler kurulu tarafından, "tasdikname ile uzaklaştırma" ve daha ağır ceza almamış olan öğrenciler arasından, diploma notu en yüksek olan öğrenci okul birincisidir.

Öğrencilerin diploma notlarının eşit olması halinde son döneme ait ağırlıklı not ortalaması yüksek olan öğrenci okul birincisidir. Eğitim bozulmadığı takdirde bir alt dönemden başlanarak geriye doğru eğitim bozuluncaya kadar her dönemin ağırlıklı not ortalaması incelenerek okul birincisi tespit edilir.

Tespit edilen okul birincileri, okul müdürlüğünce zamanında "Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi"ne bildirilir.

ALTINCI BÖLÜM Devam Devamsızlık

Devam Durumu

Madde 40- Dönemin süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar, okulun açık olduğu günler sayılarak hesaplanır. Tatil günleri ile her ne sebeple olursa olsun okulun açık olmadığı günler gözönünde bulundurulmaz.

Devam Zorunluluğu

Madde 41- Öğrencinin derse devamı zorunludur. Devamsızlık sebepleri, bir rehberlik konusudur. Üzrü kabul edilmeyen öğrenci için rehberlik servisinde de gerekli tedbirlerin alınması istenir.

Bir dönem içinde, her hangi bir derse, o dersin haftalık ders saati sayısının toplam üç katından fazla özürsüz olarak devam etmeyen öğrenci, dersteki başarısı ne olursa olsun o dersten başarısız sayılır.

Yurt içinde ve yurt dışında tiyatro, spor, müzik, folklor ve benzeri eğitici faaliyetlere katılan öğrenciler okula devam edemedikleri süre için izinli sayılırlar. Yurt içindeki faaliyetlere katılan öğrencilere o ilin millî eğitim müdürlüğünce, yurt dışındaki faaliyetlere katılanlara ise valilikçe izin verilir. Bu izinlerin toplamı ile diğer devamsızlıkların toplamı her ders için devam süresinin üçte birini aşamaz. Ancak, uluslararası yurt içi ve yurt dışı yarışmalarla bunların hazırlık çalışmalarına katılan

Öğrencilerin, bu organizasyonun devamı süresince izinli sayıldıkları süreler, devamsızlık süresinin hesabında dikkate alınmaz.

Geç Kalma

Madde 42- Derslere geç kalan öğrencilerin derse alınma şekli, ders yılı başında öğretmenler kurulunda kararlaştırılır.

Derslere geç kalmayı alışkanlık haline getirenlerle dersten izinsiz olarak ayrılanlar için disiplin işlemi yapılır.

Özel Durumlar

Madde 43- Okula devam ederken yangın, deprem gibi tabii afetler yüzünden veya ana, baba, kardeş gibi yakınlarından birinin ağır hastalığı, ölümü gibi önemli sebeplerle kendilerine izin verilenler ile tedavi yahut ameliyatı gerektiren bir hastalıktan dolayı okula özürlü olarak devam edemeyen öğrencilerle tutuklanıp serbest bırakılan veya tutuklandıktan sonra serbest bırakılarak muhakemesi devam eden veya beraat eden öğrencilere;

a) Her ders için devam süresinin yarısını doldurmuş bulunmak,

b) Özürleri resmî bir makamdan usulüne göre alınmış ve zamanında okul idaresine teslim edilmiş bir rapor veya belge ile tespit edilmiş ve özür belgesini, özürün sona erdiği tarihten itibaren yedi gün içinde verilmiş olmak şartlarıyla her ders için devam süresini dolduran öğrenciler gibi işleme tabi tutulurlar.

Okulu Bitirme Süresi

Madde 44- Öğrenciler, öğretim programında tespit edilen krediyi;

a) Altı dönemlik okullarda en çok 10 dönemde,

b) Sekiz dönemlik okullarda en çok 12 dönemde tamamlamak zorundadır.

Hazırlık sınıfları olan okullarda, bu sınıflar yukarıdaki dönem sayılarına dahil değildir.

Bu maddede belirtilen azami dönem sonunda öğretim programında tespit edilen krediyi almayanlar eksik kredilerini okul dışından bitirme sınavlarında tamamlayabilirler.

YEDİNCİ BÖLÜM İş ve Tatil günleri

Ders Yılı Süresi

Madde 45- Dönemlerdeki derslerin başlama ve kesilme tarihleri, öğrenci kayıt kabulleri ile yarıyıl ve yaz tatillerinin başlama ve bitiş günleri, her yıl düzenlenen çalışma takviminde belirtilir. 308 sayılı

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa göre okul ve işletmelerde meslek eğitimi yapılan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bu süre "Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği" esaslarına göre belirlenir. Çalışma takvimleri, il millî eğitim müdürlüklerince hazırlanır ve valinin onayı ile yürürlüğe girer.

Ders yılı iki döneme ayrılır. Birinci dönem ile ikinci dönem arasında yarıyıl tatili verilir. Yarıyıl tatili ocak ayının ikinci yarısı ile şubat ayının ilk yarısı içinde iki hafta süre ile, ikinci dönemden sonra verilen yaz tatili ise temmuz ve ağustos aylarında yapılır.

Not Çizelgelerinin Teslimi

Madde 46- Dönemlere ait not çizelgeleri, dönem sona ermeden en geç beş gün önce okul müdürlüğüne verilir. Bu çizelgelerde, o döneme ait yazılı, sözlü, uygulamalı sınavlarla, bulunması halinde, ödev ve projelere verilen notlar rakamla, takdir edilen dönem notu ise harfle yazılır.

Karnelerin Verilme Zamanı

Madde 47- Dönemlere ait karneler, (örnek-3) yarıyıl tatili içinde verilir ve öğrenci danışman öğretmeni tarafından da imza edilir. Öğrenci karnelerinin, diploma alınıncaya kadar veli tarafından saklanması istenilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM Diğer Hükümler

Madde 48- Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan yabancı okullar ve azınlık okulları ile ayrı yönetmeliği olan ve bu sistemi uygulayan ortaöğretim kurumlarının özel yönetmeliklerinde belirtilen özel hükümler saklıdır.

Madde 49- Bu Yönetmelikte belirlenen temel esaslara ve ilkelere uygun olmak kaydıyla her okul kendi özel durumlarına göre değişik uygulamalar yapabilecektir. Ancak yapılan değişiklikler için Bakanlığın olumlu görüşü alınacaktır.

Madde 50- Ortaöğretim kurumlarının hazırlık sınıflarındaki sınıf geçme işlemleri, özel yönetmeliklerindeki hükümlere göre yapılır.

Geçici Madde 1- Bu Yönetmelik kademeli olarak uygulamaya konulur:

- a) 1991-1992 ders yılında ilk uygulamaya başlanır.
- b) 1991-1992 ders yılında bu Yönetmeliği uygulayan ortaöğretim kurumlarının ikinci üçüncü sınıfları, 1992-1993 ders yılında üçüncü

sınıfları, sınıf sistemine göre öğrenimlerine devam ederler. 1993-1994 ders yılından itibaren okul ders geçme ve kredi sistemine geçmiş olacaktır. Ancak sözü edilen ders yıllarında sınıf tekrarlayan öğrenciler için ayrıca sınıf açılır ve hem bu öğrenciler, hem de beklemeye kalan öğrenciler, dışardan bitirme sınavına girenler ile bu Yönetmeliği uygulamayan okulların öğrencileri 16.12.1983 tarih ve 18253 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaokullar ile Lise ve Dengi Okulların Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği hükümlerine tabidirler.

DOKUZUNCU BÖLÜM
Yürürlük Hükümleri

Yürürlük

Madde 51- Bu Yönetmelik 1991-1992 ders yılı başında yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 52- Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Not : Bu yönetmelik 2 Eylül 1991 tarih ve 20979 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Sınıfta kalmak ZORLAŞIYOR

● Milli Eğitim Bakanlığı, halen bir bin üst sınıf borçlu geçme hakkını, dört dersi çıkarıyor. Bakanlık, böylece sınıfta kalan öğrenci sayısını en aza indirmeyi amaçlıyor.

Sayın ÖZTÜRK / ANKARA. (Hürriyet) 11.9.1990

SINIFTA kalan öğrenci sayısının yüksekliği ve bunun getirdiği fatura karşısında, Milli Eğitim Bakanlığı, sınıf geçme ve sınav sisteminde öğrenci lehine yeni düzenlemeler yapmayı planladı. Talim ve Terbiye Kurulu, öğrencinin bir üst sınıfa, dört dersden borçlu geçebilmesi yönünde görüş bildirdi. Kurul'da ayrıca, öğrencinin derslerinde başarılı olması amacıyla, her yıl liselerde merkezi sınav yapılması öngörüldü. Bu snaviarlarda alınan notların, üniversiteye giriş artı puan olarak eklenmesi planlandı.

● Halen öğrenciler, bir üst sınıfa sadece bir dersden borçlu geçebiliyor. Borçlu geçilen ders sayısı, bazı temel dersler dışında dörde çıkarılacak. Böylece, öğrencinin kaldığı derslerden aynı sınıfta kalması ortadan kalkacak.

MEZUN OLAMAYACAK

● Öğrenci son sınıfa geldiğinde borçlu geçtiği derslerden başarı sağlayamazsa mezun olamayacak.

● Lise bir, iki ve üçüncü sınıf öğrencileri, her yıl merkezi sınav tabii tutulacak. Öğrencilerin bu sınıflarda aldığı notlar, üniversiteye girişte etkili olacak. Böylece, öğrencinin derslerine daha çok çalışmaları sağlanacak.

● Secmeli ders sayısını arttırmak. Öğrenci daha çok ilgi ve yeteneğine göre bölümlere yatay geçiş yapabilecek. Okullarda rehberlik hizmetlerine önem verilecek ve öğrencinin yönlendirilmesinde rehber öğretmenler etkili olacak.

● Üniversiteye giriş snaviarlarında öğrenci, mezun olduğu bölümle ilgili bir fakülte, ya da yüksek okulu tercih ettiğinde yine artı puan verilecek

ÇALIŞMALAR SÜRÜYOR

Üzerinde yaklaşık bir yıldır çalışılan yeni yönetmelik, yavaş yavaş şekillenmeye başladı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın üst düzeydeki bir yetkilisi, üzerinde önemle durulan bazı konuları, Hürriyet muhbirine şöyle açıkladı:

● Tek dersden bütünleme snaviarları kaldırılacak. Bütünleme snaviarında başarılı olmayan öğrenci, kaldığı dersten tekrar snava girse de genelde yine başarısız oluyor. Bu yüzden tek ders snaviar, önümüzdeki ders yılından itibaren kaldırılacak. Tek ders snaviar,

Devletin ve ailelerin mali yükünü hafifletmenin yeni yolu Sınıfta kalma kalıyor

13-3-1991 Milliyet

● Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri, yeni düzenlemeyle, her yıl sınıf tekrarla ya yaklaşık 1,5 milyon öğrencinin devlete verdiği mali külfetin kalkacağı gıt sınıf geçmenin manevi acıdan öğrencilere katkısı olacağını da belirtiyor

EĞİTİM SERVİSİ

MILLİ Eğitim Bakanlığı, sınıfta kalan öğrencilerin devlete ve ailelerine olan yükünü azaltmak için sınıf geçme sistemini değiştiriyor. Her yıl 1,5 milyon öğrenci sınıf tekrarlarken, bakanlık yeni sistemle bu rakamı 500 bine indirmeyi hedefliyor.

Sınıfta kalanların her yıl devlete trilyonlara mal olduğunu belirten bakanlık yetkilileri, "Sınıfta kalmanın maddi yönü olduğu kadar manevi yönü de var. Her ikisini de ortadan kaldırmaya çalışıyoruz", dediler.

Mevcut sistemin başarıyı değil başarısızlığı ölçerek elverişlilik yönünün ağır bastığını saptayan Milli Eğitim Bakanlığı Ölçme Değerlendirme İhtisas Komisyonu, mevcut sistemin olumsuz yönlerini şöyle ortaya koydu:

"En az 11 dersin okutulduğu bir sınıfta, haftada birer saatlik iki dersten bile başarısız olan öğrenciler sınıf tekrarlamağa veya beklemeye kalıyor.

Sınıf tekrarlama öğrenciler, devlete ve aileye büyük mali yük getiriyor.

Sınıf tekrarı, sınıf mevcurlarını arttırmıyor.

Genel liselerdeki yüzde 40'a varan başarısızlık öğrenciyi olumsuz yönde etkiliyor.

Genel liselerde kollar, ilgi ve yeteneklerin ortaya çıkarılması için yeterli sayıda ve özelliğe sahip olmuyor.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneğine göre yönlendirmesinde etkin rol oynayacak seçmeli ders sayısı yeterli değil."

**Milli Eğitim'de arayışı
Sınıf geçme
sistemi, tozlu
sınıfta kalma**

13-3-1991 Milliyet

● Milli Eğitim Bakanlığı'nca 20 yıl önce ve yapılan çalışmalar ruftarda kezahtırken sınıf geçme sisteminin başarısızlığı için aynı çalışmalar bugün yeniden yapılıyor.

Sınıf geçme

ILLİ Eğitim Servisi

MILLİ Eğitim Bakanlığı'nın daha önce yine kendileri tarafından yapılan çalışmaları dikkate alınarak havanda su döğdüğü öne sürüldü.

Bakan Avul Akyol'un, en büyük projelerinden biri olarak kamuoyuna duyurduğu sınıf geçme sisteminin 1970 yılında dönemin bakanları tarafından ele alınarak pilot uygulamaya geçildiğini söyleyen eğitimciler, "Aradan geçen 20 yılda sistemin değişmediği gibi Amerika yeniden keşfedilmek isteniyor" şeklinde konuştu lar.

Eğitim Şurası'nda bir bildiri sunan ve daha sonra 1974 yılında TÜBİTAK adına bir araştırma yapan Prof. Dr. Turhan Ögüzkan, başta sınıf geçme sistemi olmak üzere milli eğitimde köklü değişikliklere gidilmesi gerektiğini hatırlatarak "Ama alınacak kararlar gözde kararlar değil, atkıyapma olmayacak. Devlet politikasına halise dönüştürülecek karar uygulamalar olmalıdır" te-mennisinde bulundu.

ARTIK NOT YOK

24-4-1991 Pazar

Sınıfta kalmaya son

EĞİTİM SERVİSİ

YENİ sınıf geçme sistemi önümüzdeki öğretim yılından itibaren bütün okullarda uygulanacak.

Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol, sınıfta kalma oranını azaltan yeni sistemin pilot okullarda denemesi kararından vazgeçtiklerini belirterek, "Notuz okul sistemini geliştireyoruz" dedi.

İstanbul'da Kültür Koleji tarafından düzenlenen Eğitimde Arayışlar Sempozyumu'nun açış konuşmasını yapan Akyol, sınıfta kalan öğrencilerin maliyetinin 4 trilyon 346 milyar lirayla beş bakanlığın bütçesine denk bir rakama ulaştığını söyledi. Akyol, şöyle konuştu:

"Ben bu parayı üniversitelere vermiyorum. Bu para sınıfta kalanlara gidiyor. Yani zıktır. Önümüzdeki öğretim yılından itibaren yeni sınıf geçme sistemini uygulayacağız. Bu yıl bitülmeye kalanlara esnek davranılması konusunda bir genelge yayımlayacağız."

Akyol, eğitimdeki merkezi yönetimin taşraya kaydırılması konusundaki tasarının TBMM Anayasa Komis-

● Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol, yeni sınıf geçme sisteminin önümüzdeki öğretim yılından itibaren bütün okullarda uygulanacağını söyledi

● Sınıfta kalmanın maliyetinin 4.3 trilyon liraya ulaştığını belirten Akyol, bu yıl bitülmeye kalanlara esnek davranılması konusunda genelge yayımlayacak

yonu'ndan geçtiğini, yakında Meclis Genel Kurul gündemine alınacağını kaydetti. Akyol, 150-200 tane mesleki teknik okulu ile, 50 tane ön lisans eğitimi veren Meslek yüksekokulu açacaklarını, üstün zekâlıların eğitilmesi için "Sezal Türkes - Feriz Akkaya Eğitim Vakfı"nın finansmanedeceği bir eğitim merkezi kurulacağını sözlenekledi.

Danışma Kurulu Başkanı İsmail Hakkı Mısırcıoğlu, Doç. Dr. Nihat Bilgen'in yaptığı "Eğitimde Arayışlar Sempozyumu" bugün sona erecek. Sempozyumda, çeşitli eğitim kurumlarında görevli eğitimciler yüzden fazla bildiri sunulacak.

● **YENİ SİSTEMİN ÖZELLİĞİ**
Ağırlıklı not ortalaması ile sınıf geçme sistemi, birkaç temel ders dışındaki tüm derslerin ortalaması en az beş olacağı takdirde sınıf geçmeyi

Ağırlıklı not ortalaması ile sınıf geçme sistemi, birkaç temel ders dışındaki tüm derslerin ortalaması en az beş olacağı takdirde sınıf geçmeyi

Milli Eğitim'e göre vatandaşların yüzde 40'ı yeniliklerden habersiz

Ders geçmeye farklı görüş

16. 4 - 1991
Milliyet

A.Rezzak ORAL, ANKARA

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan bir anketten eğitim alanı ile ilgili ilginç sonuçlar ortaya çıktı. Anketin yanı sıra verilen deneklerin yüzde 40'ının eğitim alanında yapılan ve yapılması düşünülen reformlardan habersiz oldukları belirlendi. Hükümetin son günlerde yeniden tartışılan YÖK konusunda ise öğretmenler ve öğrenciler farklı görüş belirtiyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı'nın üç büyük şehir olan Ankara, İzmir ve İstanbul'da yaptığı ankete çeşitli kesimlerden toplam 775 kişiye, "Hükümetin ısrarla, eğitim konusundaki reformlar, eğitimde yeni uygulanan sistemler ve YÖK" konusunda görüşleri soruldu.

Anketin sonuçlarına göre, eğitim alanında yapılması düşünülen reformlar hakkında deneklerin yüzde 40'ının hiçbir bilgisi olmadığı, yüzde 44'ünün çok az bilgi sahibi olduğu ve yapılanları

isabetli bulduğu yüzde 19'unun ise çok olumlu karşıladığı ortaya çıktı. Hükümetin, yüksek öğretim ve YÖK konusundaki tutumunun nasıl bulunduğuna ilişkin soruya verilen yanıtlardan yüzde 12'sinin soruna gerçekçi yaklaştığı ve umutlu olduğu, yüzde 43'ünün kısmen olumlu, yüzde 12'sinin olumlu bulduğu, yüzde 39'unun ise hiçbir fikri olmadığı saptandı.

Anketle katılan öğretmen, öğrenci ve velilere, "YÖK konusunda hükümetin tutumu"na ilişkin bir soru da yöneltildi. Bu soruya öğretmenlerin yüzde 14'ü gerçekçi, yüzde 62'si kısmen olumlu, yüzde 10'u olumsuz yanıtını verirken, yüzde 14'ü de bu konuda fikirleri olmadığını belirtti. Aynı soruya öğrencilerin yüzde 8'i gerçekçi, yüzde 45'i kısmen olumlu, yüzde 12'si olumsuz görüş bildirirken, yüzde 35'i fikri olmadığını kaydetti. Yanıt veren velilerden ise yüzde 17'si gerçekçi, yüzde 32'si kısmen olumlu, yüzde 12'si olumsuz bulduğunu, yüzde 39'u da fikri olmadığını söyledi.

Liselerde uygulanmaya başlanan, "ders geçme ve kredi sistemi" ile ilgili sorulara tüm deneklerin yüzde 46.5'i uygulamayı faydalı bulduklarını belirtirken, yüzde 36.4'ü sistemin karşılığına yol açtığını bildirir, eski sistemin uygulanmasını isterken, yüzde 17'si ise fikri olmadığını kaydetti.

Aynı soruya yanıt veren öğretmenlerin yüzde 33'ü faydalı bulduğunu, yüzde 53.7'si eski sistemin uygulanmasını istediğini bildirirken, yüzde 13.7'si ise fikri olmadığını belirtti. Yeni sistemi öğrencilerin yüzde 58'i ise faydalı bulduğunu bildirdi. Öğrencilerin yüzde 32.7'si eski sistemi isterken, yüzde 9.3'ü fikrim yok yanıtını verdi. Velilerin ise yüzde 36.2'si sistemi faydalı bulurken, yüzde 35'i eski sistemin uygulanmasını istedi.

8 yıllık zorunlu eğitim konusunda ise, anket katılanların yüzde 73.7'si, "iyi olacak" şeklinde olumlu karşılarken, yüzde 20.2'si, "5 yıllığı doğru dürtüst yapamıyoruz, 8 yıla ne gerek var?" yanıtını verdi. Yüzde 6.1'i ise fikri olmadığını belirtti.

Kredili ders geçmeye tepki

8. 8. 1991

Milliyet

ANKARA, ANKA

FEN derslerini zorunlu olmaksızın çıkartıp seçmeli hale getiren "ders geçme ve kredi sistemi"nin, öğrenciler arasındaki yetişme farklarını daha da keskinleştireceği ve öğrencileri üniversite sınavında daha eşit hale getireceği öne sürüldü.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde görevli bir grup öğretmen elemanı, sistemin, "hali vakti yerinde" öğrencilerin yararına işleyeceğini belirterek şunları söylediler:

"Fen dersleri seçmeli hale geliyor. Bir öğrenci hiç fen dersini almazken diğeri bir-iki ya da tüm fen derslerini alacak. Türkiye'de fırsat eşitsizliği diye bir kavram var. İyi lise ve ortaokullardan

taşıtılmadan, gerekli altyapı ve ortam hazırlanmadan getirildiğini, bu yüzden uygulamada sorunlar çıkacağı" iddia etti.

Bu arada bir üst düzey bakanlık yetkilisi, yeni ölçme değerlendirme sisteminin uygun ders kitaplarının yetiştirilmemesi yüzünden, eski dönem kitapların bir bölümünün birincisi yanı sıra, diğer bölümünün de kalan sürede okutulacağını söyledi.

Ders geçme sisteminin esprisine aykırı düşünce bütünlüğüne sınav mekanizmasına, yeni sistemde açıklık getirilmemiş olması da sistemin aydınlanmayı bekleyen bir başka noktası. Bütünlüğe kalan öğrenciler ve velileri, sistemin ayrıntılarının bir an önce açıklanmasını bekliyorlar.

Önümüzdeki yıldan itibaren uygulanması kararlaştırılan ders geçme sisteminin eğitimdeki fırsat eşitsizliğini daha da belirginleştireceği öne sürüldü.

gelen öğrenciler, zorunlu olarak tüm fen derslerini seçecekler. İlk ve ortaokulda iyi eğitim alamayan, maddi zorluklar yüzünden çalışmak zorunda kalanlar ise, kredili olmadan basit derslerle kredisiz olarak, kısa yoldan hayata atılara insan ihtiyacını karşılayamayacaklar. Böylece üniversite sınavına hazırlanan genel lise öğrencileri daha iyi fen eğitimi alacaklar."

Eğitim-İş Sendikası da, sistemin,

Yeni ölçme ve değerlendirme sistemi nasıl uygulanacak, bilmiyorlar

OKULSİZLİK

Özellikle yeni müfredatla ilgili olarak uygulanacak yeni ölçme ve değerlendirme sistemi, okulların zorlaşmasında bir zaman kaldı. Örneğin, Ankara'da Özel Okul Yöneticileri, sistemden dolayı bazı öğrencilerin öğrenimden vazgeçerek, uygulamaya Bakanlığın, fiziki kabakoski yeterli olmadığını ifade baskı yaparak bazı devlet okullarının da yeni sisteme geçmesini istiyorlar.

30. 8. 1991. Milliyet EĞİTİM SERVİSİ

LİSE birinci sınıflardan başlamak üzere uygulanacak yeni ölçme ve değerlendirme sistemi, okulların açılmasına çok bir süre kala özel okul yöneticilerine anlatılıyor. Özel okul yöneticileri, sistemin işleyişinde son ana kadar bilgi sahibi olmadıklarını belirttik, "Ne çalışmalarda bulduk, ne de bilgilendirildik. Öğretimin başlamasına 20 gün kala toplantılar yapıp konuyu inceliyoruz" dediler.

Özel okulların yeni sisteme adaptasyonunun zor olmayacağı görüşünde olan yöneticiler, bu öğretim yılında bazı problemlerin çıkabileceğini söylediler. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü Necdet Özakaya, problemler karşısında yeni sistemin değiştirilebileceğini belirterek, "Sistem değişmez diye bir kural yok. Uygulamada doğacak aksaklıklar neyse onların üzeri ne çidip sistemi oturtacağız. Özel okulların tümünün yeni sisteme geçmesini istiyoruz. Sonra çok geç kalmış olabilir" diye konuştu.

Okullar endişeli

Baştafakı 3. sayfadaki

Ders geçme ve kredi sisteminde öğrencilerin en az 18 kredi almaları durumunda kalan boş zamanların velilerle özel okul idarecileri arasında tartışma konusu olacağını söyleyen yöneticiler, "Özel okullar tam gün. Bir çocuk, 18 kredi ders aldığı anda kalan boş zamanları nasıl değerlendirecek? Bu duruma velilerin tepkisi ne olacak? Herhalde sistem, yalnız yarın gün olan devlet okulları dışındaki bu şekilde hazırlanmış" dediler.

Yeni ders geçme sistemi karışık

15. 8. 1991 Milliyet

EĞİTİM SERVİSİ

ÖNÜMÜZDEKİ öğretim yılında uygulanacağı açıklanan ve Türk eğitim sisteminde "devrim" olarak nitelendirilen kredili ders geçme sistemi konusunda Bakan Akyol ve üst düzey Bakanlık personeli dışında bilgi sahibi olan yok. İstanbul Milli Eğitim Müdürü Turgut Akan, bugüne kadar kendilerine bir bilgi iletilmediğini ve Bakan Akyol'un TV'de yaptığı açıklamalar dışında bir şey bilmediklerini söyledi. Akan, yeni sistemin hangi okullarda uygulanacağını şimdiden belirlenmesinin mümkün olmadığını ve uygulama yönetmeliğinin çıkmasını beklediklerini bildirdi.

Okul yöneticileri ve öğretmenler arasında yaptığımız araştırmada da, konu hakkında kimsenin yeterli bilgiye sahip olmadığı ve kulaktan dolma çelişkili bilgilere sahip oldukları dikkati çekti. Okulların açılmasına bir ay kaldığını hatırlatan ilgililer, "Bakan Bey'in böylesine önem verdiği sistem, hiçbir hazırlık yapılmadığı için daha doğmadan ölmeye mahkûm edildi" dediler.

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Nihat Bilgen ise, yeni sistem hakkında bakanlık personelinin bilgilendirilmeye başladığını ve okullar açılmaya kadar bütün okul idarecileri ve öğretmenlerin yeni sistem hakkında bilgi sahibi kılınacağını söyledi.

•GEÇ KALINDI

Milli Eğitim Bakanlığı'nın geçtiğimiz öğretim yılının ikinci yarısında yeni sınıf geçme sistemini başlatmayı düşündüğüne dikkati çeken eğitim çevreleri, "yaklaşık bir buçuk yıldır üzerinde konuşulan bu sistem hakkında hâlâ bir yönetmeliğin çıkarılmamış olması büyük eksiklik" dediler.

•SİSTEME DEVAM MI?

Bu arada sistemle ilgili çalışmaların artık son aşamaya gelmiş olması ve ilgili yönetmeliğin çıkması beklenirken, Ankara'da Bakanlık genel müdürleri, yardımcıları ve Talim Terbiye Kurulu üyeleri arasında yapılan toplantıda görüş birliğine varılmadı ve tartışmalar çıktı. Bu görüş ayrılıkları yüzünden, sistemin daha da gecikebileceği belirtiliyor.

Bakanlık görevlilerinden bazılarının da içinde bulunduğu bir grubun ders geçme ve kredi sistemine "şartlarımız hazır değil" diye kuşkuyla baktıklarına dikkati çeken Nihat Bilgen şöyle konuştu:

"Şartlar hazır olmazsa ne olacak? En kötü durumda bugünkü sistemi devam ettiririz. Bugünkü şartlardan daha kötü olur mu? "

DERS GEÇME SİSTEMİ SİR

● Bu yıl lise birinci sınıflarda uygulamaya konulacak ders geçme ve kredi sistemiyle ilgili ayrıntıların belirsizliği yüzünden okullar için telaşlanıyor.

● Okulların açılmasına 10 gün kaldığını hatırlatan idareciler, büyük bir karambol yaşanmasını kâhnelimaz görüyor

EĞİTİM SERVİSİ

MİLLİ Eğitim Bakanlığı'nca önlümlü: Birinci sınıflardan itibaren lise birinci sınıflarda uygulamaya konma kararlaştırılan ders geçme ve kredi sistemi okulların açılmasında desteklenmediği halde, uygulamaya ilişkin ayrıntıların belirsizliği yüzünden kaygıya karşılıyor.

Okulların açılmasına 10 gün kaldığı halde, müfredat programının belirlenmediği; dikkati çeken okulların idarecileri, "İlk günler okullarımız çok karışacak. Yönetmeliğe göre biz ders programını dönem başlamadan ilan edeceğiz, öğrencilerimiz de o dönem okuyacaklar."

Devamı 10. sayfa

Ders geçme sistemi siri

Başvuru 3. sayfa
yacağı dersleri, 10 gün önceden form doldurarak bize bildireceksiniz. Oysa 10 günlük süre geldiği anda, hiçbir şey bilmiyoruz. Öyle görünüyor ki, ilk günlerde büyük bir sıkıntı yaşanacak." dediler.

Türk eğitim sisteminde 'devrim' olarak kabul ettikleri yeni sistemin bir an önce oturabilmesi için bakanlık yetkililerinin arık edebiyat yapmakla vazgeçmelerini öneren okulların idarecileri; acilen şu sorulara yanıt verilmelerini istedikleri:

● Ders geçme ve kredi yönetmeliğinde, zorunlu ve seçmeli derslerin listesi yok. Daha önce okullara gönderilen listeyi mi esas alacağız, yoksa yeni bir ders listesi mi gönderilecek?
● Fen Bilimleri dersini hangi branş öğretmenleri verecek? Bu derste hangi program okutulacak? Program gelene kadar öğretmenler ne yapacak? Diğer derslerin müfredat programı nedir?

● Sistemde, Türk Dilini dersinden başlatılmak üzere sayılmış. Yönetmeliğin 29. maddesinde bu dersin ikinci tekrarda da başarılı olmayan öğrencinin başarılı olabilmemesi için gereken tedbirler alınmıyor. Her okulu kendine tedbirini mi alacak? Bu tedbirler nedir?

● Yönetmelikte her dönemin eğitim-öğretim, ölçme-değerlendirme, devam-devamsızlık bakımlarından bağışsız bir bütün olduğu belirtilmiş durumda. İkinci dönem derslerinin ortak snavlarının ikinci dönem sonunda yapılması öngörülmüyor. Neden birinci dönemin değerlendirilmesi, birinci dönem sonunda yapılması gerekiyor?
● Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında okul, ilçe, il ve yurt çapında birlik ve beraberlik sağlanmaması esas götürüldüğü halde, her okula, kendi olanaklarına ve ihtiyaçlarına göre seçmeli ders koyma yetkisi veriliyor. Bu durumda birlik nasıl sağlanacak?

● Sistem, ayrı okulların aynı ders programlarında ortak değerlendirme yapılabilmesi için okullararası işbirliği ile ikinci dönemin son ayında ortak sınav yapılabilmesine de olanak tanıyor. Öğrencilerin İstanbul gibi için başka okullara gidip gelişini nasıl olacak?
● Bir sonraki saate kredisi olmayan öğrencileri, boş zaman değerlendirme olanaklarından yoksun okullarımızın neresinde tutacağız? Arada üç saat boşluk olan öğrencinin dışında bazı olaylara karşınması, bazı grupların etkisi altında kalması halinde bundan kim so-

Ortaokul ve lise öğrencilerine müjde

Bütünleme sınavı

SARISIZ İLİMİ
7.3.1991 ANKARA, ÖZEL

ORTAOKULLARLA her türlü lise ve dengi okulların ara ve son sınıf öğrencilerinin tümüne şartsız kurul hakkı tanındı. Şartsız kurul hakkından beklemeli, sorumlu ve okul dışından bitirme sınavlarına katılanlar da yararlanabilecek.

Bütünleme sınavı şartları

Başvuru 3. sayfa
Milli Eğitim Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamaya göre, öğrencilerin durumları öğretmenler kurulunda görüşülürken, başarsız olduğu dersleri en az üç almak ve not ortalamasının en az beş olması şartları da aranmayacak.

Bakanlığın açıklamasında, 1991-1992 öğretim yılından itibaren yeni bir ölçme ve değerlendirme sisteminin uygulamaya konacağı hatırlatılarak, "Şartsız kurul hakkı bu sisteme uyumu kolaylaştırmak, eski sınav geçme yönetmeliğinden kaynaklanan mağduriyetleri önlemek fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak, genelikle ve eşitlik ilkesini gerçekleştirme amacıyla verilmiştir" denildi.

Açıklamada, yeni getirilen ölçme ve değerlendirme sisteminde, bu tür bir uygulamaya ihtiyacı duyulmayacağı vurgulanarak, bu yıl tanınan şartsız kurul hakkında daha önceki yıllardan farklı olarak bütün öğrencilerin kapsamına alındığına dikkat çekildi.

Ortaokul ve lise öğrencilerine müjde

BİRERGE ÖĞRENGİ SİNİFTA KALDI

11.9.1991 (Hicriyyet)

Scayy ÖZTÜRK, Nurcan ÇAKMAÇI

- Millî Eğitim Bakanlığı'nın seçim hedefi olan "Şartsız Kurul Hakkı" öğrencilere fazla yararı ve binlerce öğrenci yine sınıfta kaldı. Bu gelişme üzerine okul yöneticileri ile veliler arasında tartışmalar başgösterdi.
- Öğretmenler Kurulu toplantıları dün tamamlandı. Yurt çapındaki uygulamada, kurullar genellikle iki dersi zayıf olan öğrencilerin bir üst sınıfa geçmelerini uygun buldular. Ancak bazı okullarda dört-beş zayıf olan öğrencilerin bir üst sınıfa geçirilmesi, çocukları katan velilerde tepki yarattı.
- Şartsız kurul hakkının öğrencinin ne olursa olsun sınıf geçebilmesi anlamına gelmediğini belirten okul yöneticileri, "Bu hak ile yılsonu derslerinin not ortalamasının beş, bütünleme sınavı notunun en az üç olması koşulu dikkate alınmadı. Yoksa her öğrenci kaç zayıf olursa olsun geçirilecek diye bir koşul yok." görüşünü öne sürdüler.
- Öte yandan üniversiteyi kazandıkları halde öğretmenler kurulu kararıyla da sınıf geçemeyenler arasında bulunan İstanbul Nişantaşı Anadolu Lisesi'nden bir grup öğrenci sonuçları öğrenince ne yapacaklarını şaşırıyorlar. Öğrenciler, "Bütün hayallerimiz yıkıldı. Şartsız kurulu özlemeye baktık. Ancak, hayal kırıklığına uğradık" diye yaşadılar.
- Bu arada İstanbul'da bir açıklama yapan Millî Eğitim Bakanı Avni Akkol, "Şartsız kuruluyla ilgili yeni bir değişiklik yapılmayacağına sözledim. Hazırlık sınıfları ve Fen Liseleri bunlardan yararlanmayacaklar. Onların ayrı bir özelliği var" diye konuştu.

Hem sevindirdi, hem kaygandırdı Şartsız kurulu'da Çifte standart

• Öte yandan, Ümraniye - Anadolu Lisesi'ne 72 öğrencilik yeni bir kontenjan verildi.

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nden edinilen bilgiye göre anadolu liseleeri sınavında İstanbul il merkezindeki anadolu liseleeri tercih ederek 277.346 ve daha yüksek puan alan ancak, herhangi bir anadolu lisesine kayıt yaptırmamış adaylar, önkayıt için başvurabilecekler. Önkayıtlar 14 Eylül tarihinde başlayacak ve 19 Eylül'e kadar sürecek.

Önkayıt süresinin sonunda kayıt kabul komisyonu önkayıt için yapılan müracaatları puan sırasına koyarak ilan edecek ve okula girmeye hak kazanan 72 öğrencinin kayıtları 20-23 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Açık kontenjan kalması halinde, 73'ncü öğrenciden başlamak üzere puan sırasına göre hazırlanan liste 23 Eylül tarihinde okula ilan edilecek. Açık kontenjan kayıtları ise 24 Eylül tarihinde yapılacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri, herhangi bir anadolu lisesine kayıt yaptıran öğrencilerin başvurularının değerlendirilmeyeceğini belirterek, "İstanbul'da bulunan tüm okulların kayıt listeleri alınarak Ümraniye Anadolu Lisesi kayıt-kabul komisyonuna verilecek. Kesin kayıt yaptıranların başvuruları kesin-

zi okullarda iki dersi kalan öğrenci sınıfta bırakıyor. Durumun aydınlığa kavuşmasını istiyoruz." şeklinde konuştu.

Eğitimciler başarısız öğrencilerin şartsız kurul hakkına güvenerek dersleri ikinci plana ittiklerini belirterek, "Çocuk nasıl olsa geçirim düşüncesiyle ders çalışmıyor. Her yıl verilen bu hak, öğrencileri hem tembelleğe itiyor, hem de kötü örnek oluyor. Öğretmenlerin sorumlulukları da unutuluyor." diye konuştu.

Boş kontenjanı bulunan Anadolu liseleerine önkayıtlar dün başladı. Önkayıtlar 11 Eylül günü mesai bitimine kadar sürecek. Aynı gün sıralama listeleri ilan edilecek ve 12-13 Eylül tarihlerinde kesin kayıtlar yapılacaktır.

•YENİ BİR ŞANS

Öte yandan, Ümraniye - Anadolu Lisesi'ne 72 öğrencilik yeni bir kontenjan verildi.

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nden edinilen bilgiye göre anadolu liseleeri sınavında İstanbul il merkezindeki anadolu liseleeri tercih ederek 277.346 ve daha yüksek puan alan ancak, herhangi bir anadolu lisesine kayıt yaptırmamış adaylar, önkayıt için başvurabilecekler. Önkayıtlar 14 Eylül tarihinde başlayacak ve 19 Eylül'e kadar sürecek.

Önkayıt süresinin sonunda kayıt kabul komisyonu önkayıt için yapılan müracaatları puan sırasına koyarak ilan edecek ve okula girmeye hak kazanan 72 öğrencinin kayıtları 20-23 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Açık kontenjan kalması halinde, 73'ncü öğrenciden başlamak üzere puan sırasına göre hazırlanan liste 23 Eylül tarihinde okula ilan edilecek. Açık kontenjan kayıtları ise 24 Eylül tarihinde yapılacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri, herhangi bir anadolu lisesine kayıt yaptıran öğrencilerin başvurularının değerlendirilmeyeceğini belirterek, "İstanbul'da bulunan tüm okulların kayıt listeleri alınarak Ümraniye Anadolu Lisesi kayıt-kabul komisyonuna verilecek. Kesin kayıt yaptıranların başvuruları kesin-

Şartsız Kurul'da farklı uygulama isyan yarattı

Veliler Bakanlığa bastı

19.9.1991 / ANKARA, (Hürriyet)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın getirdiği "Şartsız Kurul hakkı"nın değişik okullarda farklı uygulanması yöneticileri kavgalarına neden oldu. Sonunda öfkeli veli ve öğrenciler dün Milli Eğitim Bakanlığı'nı istila ettiler.

Binlerce velinin, çocuklarının sınıfta bırakılmasına gösterdiği tepkilere gözyaşı da karıştı. Yurdun değişik yörelerinden Milli Eğitim Bakanlığı'nı arayan veliler, okullar arasında yaşanan farklı uygulamaları aktardılar. Dışarıdan okul dışı sınav sonuçlarına giren öğrencilerin durumları ise merkezî sistemle yapılan sınav sonuçları açıklanmadığı için görüşülemedi. Ankara'daki okullarda yaptığımız araştırmalar, ilginç sonuçlar verdi. Bazı okullarda 7-8 zayıf olan öğrenciler bir üst sınıfa geçirilirken, bazı okullarda üniversiteyi kazanan, ama tek tersten kalan öğrencilerin mezuniyeti engellendi.

Öğrenciler ve velilerini isyan ettiren uygulamalar, en çok okul müdürlerini zor durumda bıraktı. Müdürler, "Karan biz değil, öğretmenler kurulu veriyor. Her öğrencinin bir üst sınıfa geçirilmesi diye bir zorunluluk yok. Taktir öğretmenindir. Bizim müdahale edemeyiz" dedi. Bakanlık Ortaöğretim Genel Müdürlüğü yetkilileri ise "Öğrenciye sınıfı mutlak geçirecektir diye bir koşul yok. Öğrencinin geçirilip geçirilmesine karar verecek olan öğretmenler kuruludur. Bizim onlara bir baskı yapmamız da mümkün değil" dediler.

Bakanlık velilerden destek bekliyor Kredili ders geçme arapsacı

● Milli Eğitim Bakanlığı, kredili ders geçme sistemine hazırlıksız geçtiklerini kabul etti ve aksaklıklara hoşgörülle bakılmasını istedi

15.10.1991 Ankara, ANKA

MILLİ Eğitim Bakanlığı, bu yıl bazı okullarda uygulanmasına başlanan yeni sınıf geçme sisteminin aceleye geldiğini kabul ederek, aksaklıklara hoşgörülle yaklaşılmasını istedi.

Kredili ders geçmeyi içeren yeni sistem ile ilgili "öğrenci-veli kılavuzu" hazırlayan Milli Eğitim Bakanlığı, okullara dağıttığı kılavuzda, sistemde hata arama ve elçitirme yerine, destek beklemeyle ilgili bildirdi.

Bakanlık, velilere "Çocuklarımızı tanıyın" uyarısında bulundu ve şunları belirtti:

"Bu uygulamanın başarıya ulaşması için sizden, destekleyen, kolaylaştıran bir düşünce ve hoşgörülle yaklaşmanızı ve katılmanızı bekliyoruz. Her dönemde derslerin başlamasından en çok on gün önce, o dönemde okunacak dersler veliler, danışmanlar ve öğrencilerle birlikte seçilecek. Ancak, ilk uygulamanın yapıldığı 1991-1992 öğretim yılı birinci döneminde bu süre gecikebilir." **MİLLİYET**

Öğrenciler de, veliler de şaşkın

'Şartsız kurulda' skandal uygulama

● Bazı okullarda bakanlığın sıfai emirleri doğrultusunda öğrencilere sınıf geçirtildiği öğrenilirken, bazı okulların uygulamayı işleme bile sokmadığı ileri sürüldü. Bu yıl ders geçme ve kredi sistemine geçecek okulların lise birinci sınıf öğrencilerinin hepsinin sınıf geçirtildiği, üniversiteyi kazanan öğrencilerden bazılarının sınıfta bırakıldığı belirtildi

19.9.1991

MİLLİYET
EĞİTİM SERVİSİ

ŞARTSIZ kurul hakkının verilmesinden sonra okullarda skandallar yaşanıyor. Bazı okullar öğrencilerini sınıfta bırakmazken, bazıları öğrencilerin üniversiteyi kazanıp kazanamamasına bakmaksızın

Şartlı kurulda

Başarısı 2. sayfada

sınıfta bırakıyor. Veliler, her gün çözüm yolu bulacak yetkili ararken, Eğitim Bakanlığı ağlama duvarına döndü.

Şartsız kurulda farklı uygulamalar yapılması velileri şaşkına döndürdü. Çocuklarının üniversiteyi kazanmasına rağmen liselerden mezun edilmemelerine bir anlam veremediklerini söyleyen veliler, "Bakanlığın çok acil olarak bu soruna el atması lazım. Böyle sürerse yüzlerce çocuk yükseköğrenim hakkından mahrum kalacak. Bazı okullarda 8-9 zayıf bulunan çocukların sınıf geçirtildiği, tek veya iki zayıf bulunan çocukların sınıfta bırakıldığı ortaya çıktı." dediler.

Milli eğitim müdürlükleri, uygulamanın sorumluluğunun tamamen okul yönetimlerinde olduğunu kaydettiler. Okul yöneticileri ise, her öğrencinin sınıf geçirilmesi diye bir şeyin sözkonusu olmadığını belirterek, "Yıllardır bu iş böyle. Lise son sınıfa gelen öğrenci derslerini aksatıyor ve önem vermiyor. Çocuğun umudu üniversiteyi kazanıp, çıkacak olası bir hakla sınıfını geçmek. Bizce bu uygulama yanlış ve kötü sonuçlar doğurduğu ortada." diye konuştular. Okul müdürleri ile velilerin karşı karşıya getirilmesinin anlamsız olduğunu vurgulayan eğitimciler, "Bir şey yapılırken tam yapılsın. Ya hiçbir hak verilmesin ya da bütün öğrenciler geçirilsin. Bu iş daha da açmazı girmeden çözüm yolunu bulmak lazım." şeklinde konuştular.

Yeni sistem giyotin gibi

Sınıfta kalanlar sokakta

● Okullarda bu yıl uygulamaya giren ders geçme ve kredi sistemi acımasızca işliyor. Geçen yıl lise birinci sınıfta kalan öğrenciler, bu yıl sistemi uygulayan okullara alınmıyor ya da başarısız öğrenciler için ayrı bir sınıf açılıyor

27.9.1991 Milliyet HABERİ 12. SAYFADA

Bakanlık "kredili" uygulamaya katılmayanların peşinde

Okullara sistem baskısı

23.9.1991 Milliyet

Okullara sistem baskısı

Cem ÖLKER

DERS geçme ve kredi sistemi üzerindeki belirsizlikler sürer- n, bu sistemi uygulamayan el okullara Milli Eğitim Bakanlığı tarafından baskı yapılıyor. Sistemi uygulamayı ddenen bir özel okulun sabi, çok az bir zaman içinde sistemin tanıtılmaya başlan- ğını belirterek, "Kumar oymamız isteniyordu, biz çocuklarımızla kumar oynayacağız. Sistemi enine boyuna aştırmadan uygulamaya somazdık" dedi.

Sistemi uygulayan okul- rda öğrenim gören öğrenci- rin velileri, derslerin boş çtiğine ve öğretmenlerin stemi henüz anlayamadık- rına dikkat çekerek, "Her- s 20 Ekim seçimlerini bekli- r. Hükümet değişikliğinde ki sisteme dönüş olacağı nuyor" diye konuştular.

Sistemin kargaşa getir- ğini ileri süren veliler, sis- temde öngörülen seçmeli derslerin hiçbirinin yapıla- dığını kaydettiler. Öğren- ler tarafından seçilmesi ge- ken derslerin, yöneticilerce irlendiğini söyleyen veliler yle konuştular:

"İkinci haftaya girildi, hâlâ ortada bir şey yok. Çocuklarımızın geleceğinden endişe duyuyoruz. Sistemde seçmeli dersler olacak dediler, seçmeli dersler ortada yok. Öğretmenler çocukların yerine dersleri seçiyor. Ayrıca sistemin eskiden farkı olması gereken yanları da belirsiz. Örneğin, birçok ders yine zorunlu. Çocuk okumak istemediği, başaramayacağına inandığı dersleri zorunlu olarak alıyor. Ayrıca öğrencilerin boş kalan zamanları değerlendirmesi için herhangi bir çalışma olmadı."

Milli Eğitim Bakanlığı'nın baskısını eleştiren bir özel okul sahibi, zorla bir yere varılamayacağını belirterek, "Bakanlık aba altından sopa göstermeye başladı. Uygun olmayan bazı okulları da sistem içinde olmaya zorlayan bakanlık, yaptığı hatanın farkına varacak, ama çok geç kalmış olacak." diye konuştu.

Sistem içinde yer almaları için bakanlık yetkililerinin baskısını kınamayan bir özel okul sahibi de şunları söyledi:

"Sistem geç açıklandı ve uygulamaya kondu. Bu bir kumardı. Ben ve okulum bu sistem içinde yer almayarak, kumar oynamadık. Yaptığımız araştırmalarda bu sistemin henüz ülke genelinde uygulamaya konmasının imkânsız olduğu ortaya çıktı. Sistemin artıları bir süre sonra ortaya çıkacak. Bu ideal bir sistem ama henüz erken. Şartlar düzeldiği takdirde, sistemin parçası olmaktan gurur duyacağız."

Okul yöneticisinden öğretmene, öğrenciye ve veliye kadar herkes şaşkın...

Liselerde ders kargaşası

● Okul yöneticileri ve öğretmenler, değişiklikler karşısında şaşkınlığa düştüklerini belirterek, "Okullara, sürekli sistem değişiklikleriyle ilgili yazılar gönderiliyor. Ancak, bunlar uygularken zorlanıyoruz. Önce beklemeli öğrencileri alıp almama kaygısını yaşadık. Sonra, sınıf açma ve seçmeli dersleri belirlerken zorlandık. Bu sorunlar bitmeden, bir çok ders sayısında azalma ve artmalar oldu. Ne yapacağız: mızı şaşırdık. Durmadan program değiştiriyoruz" dediler.

Nurcan ÇAKMAKÇI / İSTANBUL, (Milliyet) 11.10.1991

● LİSELERDE, yeni sistem nedeniyle başlayan ders kargaşası sürüyor ve bazı ders saatleri bir aya yaklaşan okul açılışına rağmen boş geçiyor. Lise birinci sınıflara getirilen Ders Geçme ve Kredi Sistemi henüz yerleşmeden, lise iki ve üçüncü sınıflarda ders sayılarında değişiklikler yapıldı. Lise ikinci sınıflara matematik bölümü konurken, son sınıfta tarih dersi kaldırıldı, birinci ve ikinci sınıflarda da inkişaf tarihi artık okutulmayacak.

12-8-1992 MİLLİYET

Uzmanlar, yeni sınıf geçme sisteminin dünyada uygulanan en sağlıklı ölçme-değerlendirme sistemi olmasına karşın, hazırlıksızlık ve bilgilendirme eksikliği yüzünden aksaklıklar olabileceğine dikkat çekerek "Basarı için yeterli sans verilmeden rafa kaldırılırsa yazık olur" diyor

Eğitimde yaz-boz yılı

4.6.1992 MİLLİYET

EĞİTİMDE 1991-92 öğretim yılı, en fazla karar değişikliğinin ve kargaşanın yaşandığı bir yıl oldu.

Bir önceki Milli Eğitim Bakanı Avni Ak-
yol'un önemli projeleri bir bir rafa kaldı-
rılırken, yeni getirilen uygulamalardan
bazıları, ancak bir kaç hafta yürürlükte
kalabildi.

Yarın sona erecek olan 1991-92 öğre-
tim yılında üzerinde en çok konuşulan
konular şunlar oldu:

Kitapsız eğitim Yeni sistemde 'yok'lar çok

◆ Altı ay önce uygulama-
ya konulan kredi ve
ders geçme sistemin-
de hala ne kitap ne de
sisteme uygun ders
programı var

Gölsoren GÜVER

29.3.1992

ALTı ay önce uy-
gulamaya konu-
lan kredi ve ders
geçme sisteminin, okul-
ların kendi gayretiyle ve
elyordamıyla yürütüldü-
ğü, Milli Eğitim Bakan-
lığı'nın okullardan ta-
mamen kopuk olduğu
belirtildi.

MİLLİYET

Sistemin uygulandı-
ğı bazı okulların müdür-
leri, yeni sistemin uygu-
lanmasının üzerinden al-
tı ay geçtiği halde hala
bir çok ders kitabının ve
sisteme uygun ders pro-
gramının bulunmadığı-
ndan yakınarak, "Siste-
min gerekliliğine inan-
dığımız için yaşatmaya ç-
alışıyoruz ama Bakanlı-
ğımız aynı duyarlılığı gös-
termiyor." dediler.

Eğitimciler, sistemle
ilgili "yoklar" ile "so-
runlar"ı sıralarken en
çok bakanlıktan bilgi
akışının olmamasından
yakınıyorlar.

LİMME Projesi'nden vazgeçilmesi.

Öğretmen Yeterlilik Sınavı kaldırıl-
ması.

Kredili Sınıf geçme sistemi başlaması.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'n-
in yayınlanması ve aradan bir, iki hafta
geçmeden önemli maddelerinin, uygula-
madan kaldırılması,

Anadolu liseleri sınav sorularının, sı-
navdan bir gün önce dışarı sızdırılması ne-
deniyle iptal edilmesi.

Okullarda öğretim süresinin 190 gün
olarak belirlenmesine karşın, bu yıl, kar
ve grip tatili nedeniyle ortalama 150 gün
eğitim yapılması.

Kredili sistem uygulayan lise birinci sı-
nıflarda, yaz tatili 26 Haziran'da, başlaya-
cak diye defalarca açıklama yapılmasına
karşın, diğer sınıflarla birlikte 5 Haziran'd-
a tatile başlamaları.

5,6 dersten beklemeli durumda olan
öğrencilerin, öğretmenler kurulu kara-
rıyla sınıf geçirilmeleri.

Türkçe dersinden zayıf alanların sınıf-
ta kalacağına açıklanması ve gelen tepki-
ler üzerine, uygulamadan bu yıl için vazge-
çilmesi,

İlk ve ortaokulların İlköğretim ku-
rumları olarak adlandırılarak, aynı yö-
netmelikle yönetilmeleri ve bu yüzden,
orta-lise birarada eğitim yapan okullarda
kargaşa yaşanması,

İlköğretim kurumlarda devamsızlık
süresinin 20 günden 63 güne yükseltilmesi
ve disiplin suçunun kaldırılması.

Önceki yıllarda uygulamaya konu-
lup, vazgeçilen 6 yaş uygulamasına yeni-
den başlanması.

Ders kitaplarına günümüz yazarları da
girecek denmesine rağmen, uygulamada
bu sözün yerine getirilmemesi.

ABSTRACT

Hazır, Fatma. "Critical Analysis of Innovative Attempts in Secondary Education (1990-1992), Master Thesis. Supervisor; Prof.Dr. Fatma Varış, University of Ankara, Institute for Educational Sciences, Ankara, 1993, (V+122).

The purpose of this study is to analyze the new decisions on secondary education taken at the Ministry of National Education between years 1990-1992 and to find out how far these innovative attempts are transferred over the schools.

To lay the foundation, decisions taken by the Law of Basic National Education and educational conventions held since 1923 were generally evaluated and their implications into the practice were analyzed. Also, the "grading passing and credit system" put into practice in 1991-1992 in lyce-1 classes have been evaluated.

The sample of this study is 110 administrative staff and teachers selected at random and working in 22 secondary school of Ankara, in Türkiye. The sample is composed of 29 administrative staff and 81 teachers specialized in different disciplines such as Literatur, Science-Mathematics, Social Science, Music, Drawing and Physcial Education. The data is collected through interviews in accordance with the prepared questionnaire forms.

The findings have been analyzed through statistical techniques, percentage(%) and frequency(f), the organized data have been presented in tables and with interpretations.

In conclusion, this study revealed that the decisions taken between 1990-1992 years related to secondary education have not been adaqetely put into practice and innovative attempts have not been planned with in framework of overall curriculum development. Therefore, it was concluded that the present practices need to be developed through inservice education of the related personal.